

USK
UTREDNINGS- OCH STATISTIKKONTORET
SILKE BURESTAM

Elevströmmar i Stockholms stad 1998-2005

Sammanfattning

I Stockholm finns en mängd grundskolor spridda över hela staden. Utvecklingen har gått mot ett ökat antal fristående skolor, både med traditionell inriktning, men också med inriktning mot särskilda kulturer, mot idrott, språk eller andra intresseområden. Även inom ramen för de kommunala skolornas verksamhet har en ökad profilering mot olika intresseområden skett.

Eleverna i Stockholm tillhör, genom systemet med upptagningsområden, en skola i närområdet där de i allmänhet bereds plats. Det är dock möjligt för eleverna att välja en annan skola både i det stadsdelsområde de bor men också i andra stadsdelsområden. Många elever utnyttjar den möjligheten och det finns elever som dagligen reser långa sträckor till andra skolor än de som ligger närmast bostaden. Vilket val eleven gör kan antas bero på en mängd faktorer. Hur dessa val görs, vilka faktorer som kan påverka och hur dessa val har förändrats under åren 1998 till 2005 belyses i denna rapport.

Att studera hur eleverna väljer sin skolgång är svårt såtillvida att det finns många faktorer som påverkar valet. Många nyinvandrade elever bor i områden de hänvisas till eller kan av andra skäl inte välja var de vill gå i skola. Upptagningsområden förändras och när nya skolor startas påverkas elevströmmarna mer än vanligt. Hur de påverkas beror dock på vilken typ av skola det är som startar. En skola som Kunskapsskolan genererar helt andra elevströmmar än en muslimsk skola. Det finns vidare starka samband mellan de olika faktorerna och det är ofta svårt att ge en enkel förklaring till den komplexa verklighet som ligger till grund för elevernas val av skola.

Elever med utländsk bakgrund rör sig mer mellan skolor och stadsdelsområdesgränserna under åren 1998 och 2005 än elever med svensk bakgrund. Elever boende i Västerort eller Söderort med utländsk bakgrund där vårdnadshavarna har en högre utbildning pendlar¹ oftare till innerstaden än elever med utländsk bakgrund där vårdnadshavarna har en lägre utbildning. Främst är det de elever som går de första åren i en skola i ytterstaden och sedan väljer att byta skola till en innerstadsskola som har mer välutbildade vårdnadshavare.

Till viss del rör sig även elever där vårdnadshavarna har låg utbildning eller låg inkomst mer mellan stadsdelsområden. Elever med svensk bakgrund har en tendens att oftare gå i den skola de tillhör genom upptagningsområdet. Detta gäller även när hänsyn tagits till i vilket stadsdelsområde eleven bor. Det finns sannolikt ett samband i termer av att elever med svensk bakgrund och vårdnadshavare med högre inkomst och högre utbildning oftare bor i ett område där skolorna betraktas som ”bättre” och de av det skälet rör sig mindre än elever i mer socialt utsatta områden. Båda grupperna vill i viss mån gå i samma skolor men eleverna med sämre socioekonomiska förutsättningar måste pendla för att komma till dessa skolor. Det är alltså inte enbart så att eleverna pendlar mer för att de har utländsk bakgrund eller vårdnadshavare med låg utbildning utan också för att dessa elever oftare bor i områden där skolorna är mindre populära. Hela rapporten bör läsas med detta i åtanke.

Några av de viktigaste resultaten i rapporten presenteras här i punktform.

---

¹ Med pendling avses här att eleven går i skola i ett annat stadsdelsområde än det där eleven bor.

- Andelen elever av alla elever boende i staden som går i den skola de tillhör har minskat med 5 procentenheter från 55 % till 50 % mellan åren 1998 och 2005.
- Fler elever med utländsk bakgrund, elever vars vårdnadshavare har låg inkomst och / eller vårdnadshavare med låg utbildning går i en annan skola än den de tillhör än andra elever.
- Vårdnadshavarnas genomsnittliga inkomstnivå är högre bland elever som går i fristående skolor i det egna stadsdelsområdet än bland övriga elever.
- 14 % av alla elever pendlade 1998 mellan stadsdelsområden. 2005 hade andelen ökat till 18 %. Ökningen består av elever som pendlar till fristående skolor.
- Det är vanligare bland elever med utländsk bakgrund att pendla, men skillnaderna har minskat mellan åren 1998 och 2005
- En ökning har skett av antalet elever med utländsk bakgrund som pendlar från ytterstad till innerstaden.
- Bland alla de elever som gick i högsta årskursen i sin skola och därför skulle byta skola bytte 74 % av eleverna år 1998 till den nya skola de sedan tillhörde. Andelen hade minskat till 55 % år 2005.
- Andelen av elever som ska byta och som fortsätter gå i skola i samma stadsdelsområde som det där de gick i skola under vårterminen har ökat. Ökningen beror sannolikt på det ökade utbudet av skolor med olika inriktning och utförare vilket minskar behovet av att pendla.
- Elever med svensk bakgrund valde oftare den egna skolan medan elever med utländsk bakgrund oftare valde att börja pendla vid ett byte där eleven skulle byta skola.
- Mellan vår- och höstterminen 1998 bytte 5 % av eleverna skola av andra skäl än att de gick i den högsta årskursen eller flyttade. 2005 hade andelen ökat till 7 %. Många av dessa byten sker till skolor som börjar sin verksamhet från en viss årskurs, exempelvis Kunskapsskolan eller Adolf Fredriks Skola.
- De byten utöver den ordinarie skolgången som gjordes av elever med utländsk bakgrund är ofta byten från en alternativ skola ”tillbaka” till den ordinarie.
- Elever i innerstaden med utländsk bakgrund har oftare valt skolor på språklig/kulturell grund (t ex Franska skolan, Engelska skolan samt Rödabergsskolan) medan elever med svensk bakgrund oftare väljer skolor med profiler mot musik eller idrott (t ex Adolf Fredriks skola eller Eriksdalsskolan)
- Utländsk bakgrund har en signifikant inverkan på val av skolgång (Benägenheten att göra ett aktivt skolval utöver de ordinarie, benägenheten att gå i den skola man tillhör samt benägenheten att pendla). Skillnaden mellan elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund har minskat mellan 1998 och 2005 i takt med att antalet skolor med olika inriktning och utförare har ökat.
- Vårdnadshavarnas inkomst och utbildning har en lägre inverkan.
- Stora skillnader finns mellan stadsdelsområden även då hänsyn tas till utländsk bakgrund, inkomst och utbildning. Benägenheten att resa till en skola i ett annat stadsdelsområde än det där man bor var exempelvis 3 gånger högre för elever boende i Enskede Årsta år 2005 jämfört med eleverna i Bromma.
- Eleverna som började skolan 1997 bytte skola i genomsnitt 1,07 gånger under sin grundskoletid. Elever med utländsk bakgrund bytte skola något oftare än eleverna med svensk bakgrund. Även elever till vårdnadshavare med lägre utbildningsnivå eller låg inkomst byter skola oftare.
- Skillnaderna mellan elever med olika bakgrund i antal byten, val av skola är generellt sett inte stora. Studeras skolorna var för sig är skillnaderna betydligt större.

Innehållsförteckning

Inledning och syfte	7
Datamaterial och definitioner	9
Del 1, Elevernas skolval och byten mellan terminerna åren 1998, 2001 och 2005	11
Bakgrundsbeskrivning av elever och skolor	13
Antal och andel elever 1998-2005	13
Upptagningsområden	14
Socioekonomisk bakgrund	15
Val av skola	17
Elever som går i den skola de tillhör genom upptagningsområden	17
Socioekonomisk bakgrund och skolgång	18
I vilka skolor gick de elever som valde en alternativ skola?	19
Pendlande elever	23
Pendling och socioekonomisk bakgrund	27
Skolgång – jämförelser mellan inner- och ytterstad	33
Skolbyten mellan vår och hösttermin	40
Byten som skolgången kräver	41
Andra byten	46
Bakgrundsfaktorer och skolgång – statistisk analys	55
Del 2, En översikt över skolgången för eleverna som började skolan hösten 1997	59
Elevers val av skola - en översikt	61
Antal och andel elever	61
Upptagningsområden	63
Elever som går i skola i ett annat stadsdelsområde	64
Antal skolbyten	66
Elevers byten mellan verksamhetsformer och stadsdelsområden	68
Socioekonomisk bakgrund	71
Socioekonomisk bakgrund och skolgång	75
Upptagningsområdets skola	75
Pendling	76
Socioekonomisk bakgrund och byten	82
Antal skolbyten	82
Figurförteckning	87
Tabellförteckning	89

Inledning och syfte

Efter genomförandet av valfrihetsreformen 91/92² har antalet elever som valt att gå i andra skolor än de som ligger närmast hemmet ökat stadigt. Antalet fristående skolor har ökat och de kommunala skolorna har profilerat sig mer mot olika intresseinriktningar. Det finns exempelvis musikklasser, fotbollsklasser, klasser med inriktning mot teater eller mot vissa språk. Bland de fristående skolorna finns både skolor med mer traditionell inriktning men också ett stort antal skolor som främst vänder sig till elever med någon religiös eller kulturell anknytning.

Eleverna i Stockholm tillhör genom systemet med upptagningsområden en skola i närområdet där de i allmänhet bereds plats, men har möjlighet att välja en annan skola både i det stadsdelsområde där de bor eller i ett annat stadsdelsområde. Valfriheten har lett till att många elever har långa resvägar till skolor som ligger i andra delar av staden. Andra elever gör inte ett aktivt val utan går i den skola som är den närmaste.

Med begreppet aktivt val avses i allmänhet att eleven valt en annan skola än den eleven tillhör. Begreppet kan dock diskuteras. Ett aktivt val kan likaväl innebära att man aktivt tagit ställning till och valt den geografiskt närmaste skolan. I föreliggande rapport avser begreppet att eleven valt en annan skola. Att skilja på de elever som aktivt valt den närmaste skolan och de elever som inte tagit ställning skulle kräva intervjuer med elever och vårdnadshavare vilket inte varit möjligt inom ramen för denna rapport.

Vilket val eleven gör kan antas bero på en mängd faktorer. I kompetensfondens slutrapport "Valfrihet, integration och segregation mellan Stockholms grundskolor"³ beskrivs effekterna av de ökande elevströmmarna ur lärarnas och elevernas perspektiv främst genom intervjuer med elever och skolpersonal på några utvalda skolor. Som ett statistiskt underlag för framtida diskussioner har Utrednings- och statistikkontoret i föreliggande rapport beskrivit hur skolgången sett ut för grundskoleelever boende i Stockholms stad under åren 1997 till 2005. Det undersöks hur eleverna valt skola, vilka faktorer som kan påverka och hur dessa val har förändrats under åren 1997 till 2005. I rapporten benämns den skola eleven tillhör genom upptagningsområdet även "den egna" skolan.

Rapporten består av två delar där det i del 1 beskrivs hur situationen såg ut vid tre tidpunkter; 1998, 2001 och 2005. Samtliga elever som gick i Stockholms stads skolor vid dessa tidpunkter ingick i studiens första del. Dels studeras i vilka skolor elever gick vid dessa tidpunkter relaterat till var eleverna bodde och vilken socioekonomisk bakgrund eleverna hade. Dels studeras hur eleverna bytte skola mellan vår och hösttermin, både i de fall eleverna skulle byta skola och de fall där eleverna bytte trots att skolgången inte krävde det. Även här sätts byten i förhållande till den sociala bakgrunden. En sammanfattande bild av hur elevers bakgrund påverkar elevernas skolgång ges. Detta görs med hjälp logistisk regression, en metod genom vilken man kan särskilja om och vilka faktorer som har en statistiskt säkerställd inverkan på elevers val av skolgång. Den första delen ger en överblick över hur skolvalet och elevströmmarna för samtliga elever i staden har förändrats under åren 1997 till 2005.

---

² Prop.1991/92:25

³ Bunar, N. & Kallstenius, J. (2007): Valfrihet, integration och segregation inom och mellan Stockholms grundskolor, Stockholm: Stockholms stad, Kompetensfonden

I rapportens del 2 beskrivs hur samtliga elever boende i Stockholms stad som började skolan i någon skola i staden och som fortsatte sin skolgång inom staden valt skola. Här följs en grupp elever genom hela grundskoleperioden, från förskola till årskurs 9. Syftet med denna del är att studera hur ofta eleverna byter skola och vad som styr deras val av skola genom grundskoleåren. Härigenom kan vi se om det finns någon skillnad i skolgången mellan elever med utländsk bakgrund, elever där vårdnadshavare hade lägre inkomst eller vårdnadshavare med lägre utbildningsnivå och elever som inte hade en sådan bakgrund. Studien visar också skillnader mellan stadsdelsområden och mellan innerstad och ytterstad. Under den period som studerats i denna rapport har antalet fristående skolor ökat kraftigt. De kommunala skolorna har profilerat sig mer mot olika inriktningar exempelvis idrott. Det har inneburit en ökad valfrihet för eleverna och en ökad pendling till andra skolor än den mest närliggande. En elev som börjar i skolan hösten 2007 har helt andra valmöjligheter och utnyttjar dessa möjligheter mer än eleverna som beskrivs i rapporten. Rapporten bör därför ses ur ett något historiskt perspektiv och det som framkommer kan, men måste inte, vara giltigt för de elever som idag går eller ska börja i stadens skolor.

Syftet med rapportens båda delar är att de skall komplettera varandra och tillsammans ge en översikt över hur elever och deras vårdnadshavare valt skola och hur detta har förändrats under de senaste 10 åren.

Datamaterial och definitioner

I studiens del 1 används tre utdrag ur registerdata som underlag. Registren består av samtliga elever som bodde i Stockholms stad och gick i klasserna 0-8 vid tre tidpunkter; vårterminerna 1998, 2001 och 2005. Årskurs 9 har uteslutits eftersom studien även innefattar en genomgång av hur eleverna byter skolgång mellan årskurserna. Efter årskurs 9 sker bytet till gymnasiet på andra grunder än de som omfattas här. Grundmaterialet är hämtat ut stadens elevregister BoSko och har kompletterats med uppgifter om vårdnadshavarnas högsta utbildning, inkomst, utländsk bakgrund samt bostadsadress (basområde) av statistiska centralbyrån, SCB. Antalet elever i de tre registren är ca 63 500, 69 500 och 68 000.

Underlaget för rapportens del 2 är ett register bestående av samtliga elever som bodde inom stadens gränser och som började i förskoleklass i Stockholms stads skolor höstterminen 1997. Vidare har studien begränsats till att omfatta endast dem som bodde kvar i staden och som fortsatte sin skolgång inom staden. Elever som går i statliga eller kommunala specialskolor, exempelvis S:t Örjan eller Manillaskolan har uteslutits eftersom dessa elever väljer skola på andra grunder än de som föreliggande studie omfattar. Även detta grundmaterial är hämtat ut stadens elevregister BoSko och har kompletterats med uppgifter om vårdnadshavarnas högsta utbildning, inkomst, utländsk bakgrund samt bostadsadress (basområde) av statistiska centralbyrån, SCB. Antalet elever som ingår i studiens del 2 är 5 793

För alla elever finns uppgift om boende, vilken skola eleven går i under vårterminen samt efterföljande hösttermin, årskurs samt uppgifter om elevernas bakgrund: Vårdnadshavarnas inkomst, vårdnadshavarnas högsta utbildning samt om eleven har utländsk bakgrund. Materialet har sedan, grundat på elevens bostadsadress (basområden⁴), kompletterats med det upptagningsområde eleven tillhörde vid de olika tidpunkterna.

Upptagningsområden saknas eller har ändrats för ett antal basområden i staden och några stadsdelsområden har under perioder frångått systemet med upptagningsområden. Problemet är något större 1998 än övriga år. Under detta år hade stora delar i Skärholmen inte tydliga upptagningsområden för sina skolor och där det finns tveksamheter i upptagningsområdena i Rinkeby. 1999 skedde också sammanslagningen av stadsdelsområden från 24 till de 18 stadsdelsområden som gällde fram till och med våren 2007. Även detta har påverkat indelningen av upptagningsområden. Så långt det är möjligt har filen manuellt kompletterats med upptagningsområden, för Skärholmens del innebar det att upptagningsområden från 2005 har lagts till de elever som saknade upptagningsområden 1998.

I rapporten används begreppet pendling. Vi syftar då på elever som gick i skola ett annat stadsdelsområde än det där eleverna bodde. Begreppet omfattar både elever som reste från exempelvis Skärholmen in till Södermalms stadsdelsområden och elever som hade en betydligt kortare resväg mellan innerstadens stadsdelsområden.

För bakgrundsvariablerna används följande definitioner:

- Utländsk bakgrund: Eleven själv eller båda vårdnadshavare födda utomlands.
- Låg utbildning: Ingen av vårdnadshavarna har högre utbildning än högst grund-/folkskola.

---

⁴ Stockholms stad är indelad i drygt 400 basområden som används då jämförelser görs på geografisk nivå.

- Låg inkomst: Den vårdnadshavare som har högst sammanräknad förvärvs- och kapitalinkomst har en inkomst under 140' vid ensamstående och under 180' om två vårdnadshavare finns och har inkomst. För 2005 är gränserna uppjusterade till 160' respektive 200' i enlighet med de definitioner för låg inkomst som Utrednings- och statistikkontoret använder.

En rad jämförelser mellan stadsdelsområden gör i rapporten. Dessa är i diagrammen i allmänhet inte namngivna. Istället används följande gängse sifferbeteckningar:

1	Kista
2	Rinkeby
3	Spånga-Tensta
4	Hässelby-Vällingby
6	Bromma
8	Kungsholmen
9	Norrmalm
10	Östermalm
12	Maria-Gamla Stan
13	Katarina-Sofia
14	Enskede Årsta
15	Skarpnäck
18	Farsta
20	Vantör
21	Älvsjö
22	Liljeholmen
23	Hägersten
24	Skärholmen

I skrivande stund har ytterligare sammanslagningar av stadsdelsområden gjorts.

**Del 1, Elevernas skolval och byten mellan terminerna
åren 1998, 2001 och 2005**

Bakgrundsbeskrivning av elever och skolor

I det följande avsnittet ges en sammanfattande beskrivning av antalet skolor och elever inom Stockholms stad. Systemet med upptagningsområden beskrivs och det ges en översikt över elevernas socioekonomiska bakgrund.

Antal och andel elever 1998-2005

Våren 1998

63 507 elever boende i Stockholms stad⁵ gick i årskurserna 0-8 i skolor i Stockholms stad eller i skolor i annan kommun. Det fanns 213 skolor inom staden varav 145 var kommunala skolor, 34 var fristående och 34 var specialskolor. Specialskolorna utgjordes främst av de olika enheterna inom S:t Örjans Skolor. De största skolorna var Eriksdalsskolan och Mälärhöjdens skola med omkring 1000 elever vardera. I de kommunala skolorna gick 57 535 elever och i de fristående gick 4 230 elever. 1 367 elever gick 1998 i skola i annan kommun eller utomlands och 327 gick i någon av specialenheterna.

Det fanns fristående skolor i de flesta stadsdelsområden, dock inte i Rinkeby, Hässelby-Vällingby, Liljeholmen, Hägersten och Skärholmen. 62 % av eleverna som gick i fristående skolor gick i skola i innerstaden, 20 % gick i skola i Västerort och 18 % i Söderort.

Våren 01

69 482 elever boende i staden gick i årskurserna 0-8 inom eller utanför stadens gränser. Det var närmare 6 000 fler än vårterminen 98. Eleverna gick i 261 skolor i staden, vilket är betydligt fler än 1998. Av de 261 skolorna var 147 skolor kommunala, 73 skolor var fristående och 41 skolor tillhörde S:t Örjans specialenheter. Sedan 1998 har antalet fristående skolor därmed ökat med 39 skolor medan antalet kommunala skolor är i det närmaste oförändrat. Även 2001 var Eriksdalsskolan den största skolan med straxt över 1000 elever följt av Mälärhöjdens skola och Södermalmsskolan med knappt 1000 elever. En majoritet av Eleverna, 60 229 elever, gick i kommunal skola i staden. 6 972 elever gick i fristående skola i staden och 1 937 elever gick i skola i annan kommun eller i utlandet. Slutligen gick 340 elever i någon specialskola inom eller utanför staden.

Fristående skolor fanns nu i alla stadsdelsområden förutom Hässelby-Vällingby och Rinkeby. 53 % av eleverna som gick i fristående skolor gick i skola i innerstaden. 13 % gick i skola i Västerort och 34 % i Söderort. Antalet elever som gick i fristående skolor i Söderort hade år 2001 ökat med drygt 1 500 jämfört med 1998. Även antalet elever i innerstaden i fristående skolor hade ökat med drygt 1 100 medan antalet elever i västerort är i det närmaste oförändrat (+100 elever).

Våren 05

68 036 elever boende i Stockholms stad gick i årskurserna 0-8 i skolor i Stockholms stad eller i skolor i annan kommun. Eleverna gick i 232 skolor i staden, där antalet fristående skolor nu ökat till 86 skolor och antalet kommunala skolor minskat något till 143. Specialenheterna inom S:t Örjan har slagits samman till en enhet. I de allra minsta skolorna gick endast några få

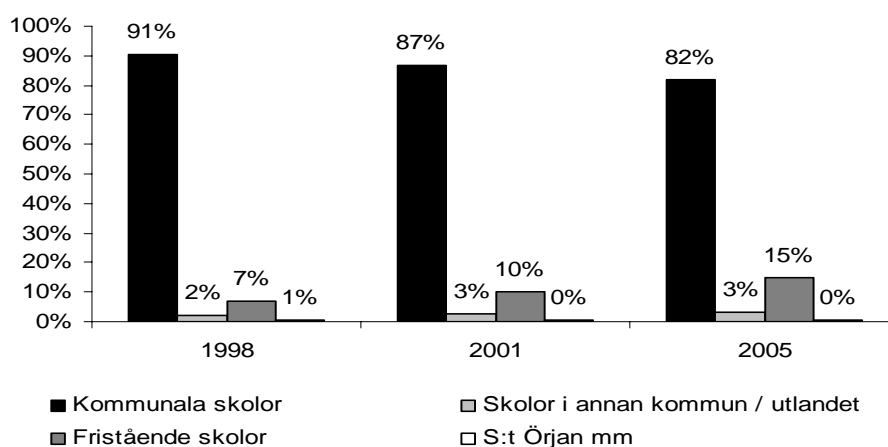
---

⁵ Boende i staden under vårterminen. Endast elever med känd bostadsadress används i sammanställningen, elever med skyddad identitet eller som av andra skäl har okänd bostadsadress har uteslutits.

elever medan de största skolorna, Mälarhöjdens skola och Eriksdalsskolan, hade oförändrat omkring 1000 elever. 55 351 elever gick i kommunal skola i staden, 9 773 elever gick i fristående skola i staden och 2 417 elever gick i skola i annan kommun eller i utlandet. I S:t Örjans skolor med liknande skoltyper gick 303 elever.

Våren 2005 fanns, liksom 2001, fristående skolor i alla stadsdelsområden förutom Rinkeby och Hässelby Vällingby. Sedan 2001 hade den största ökningen skett i söderort där antalet elever i fristående skolor ökat med ytterligare drygt 1400 elever. I innerstaden var ökningen knappt 1000 elever och i Västerort har antalet elever i fristående skolor ökat med 450 sedan 2001.

Figur 1, Andel elever efter utförare 1998, 2001 och 2005

Upptagningsområden

Alla elever "tillhör" en skola där de erbjuds plats om de inte väljer en fristående skola eller en annan kommunal skola. Beroende på skolornas årskurser kan man under skoltiden, förutsatt att man inte flyttar, tillhöra en och samma skola (en 0-9 skola) eller tillhöra två eller flera skolor t ex en 0-3 skola, en 4-6 skola och slutligen en 7-9 skola. Det är alltså ofta naturligt att man byter skola, vanligen efter år 3 och efter år 5 eller 6.

Våren 1998 gick 55 % av eleverna i den skola de tillhörde genom upptagningsområden. Under denna period minskades antalet stadsdelsområden vilket innebar en förändring i några skolors upptagningsområden. Siffran för 1998 är därför något osäker, troligen är den verkliga siffran något högre. Exempelvis gick 75 elever på Husbygårdsskolan vilkas upptagningskola var Dalhagsskolan. Med största sannolikhet är det elever som beretts plats på Husbygårdsskolan snarare än att de aktivt gjort det valet.

Under våren 2001 gick 38 094 elever, eller 55 %, i den skola de tillhörde genom upptagningsområden. Andelen är alltså våren 2001 är den samma som våren 1998, men med hänsyn taget till osäkerheten i siffran från 1998 är den verkliga andelen 2001 med största sannolikhet lägre än 1998.

Under våren år 2005 gick 33 455, eller 50 %, elever i den skola de tillhörde genom upptagningsområden. Till viss del kan det vara så att minskningen beror på skolor som ombildats från kommunala skolor till fristående men vi har också en ökande rörlighet bland eleverna.

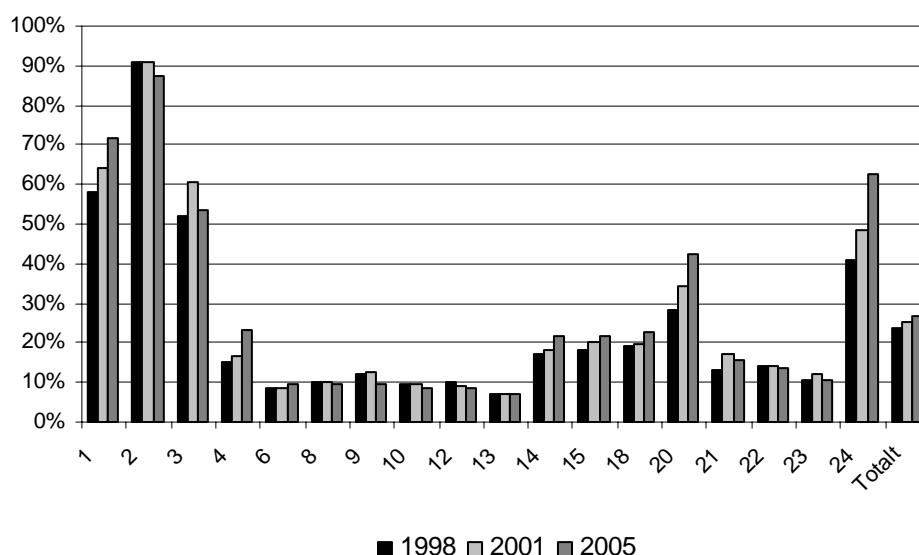
Socioekonomisk bakgrund

Syftet med rapporten är bland annat att se hur den socioekonomiska bakgrunden påverkar elevens skolgång. För att spegla elevens bakgrund har följande variabler valts: utländsk bakgrund, familjens ekonomiska situation och föräldrarnas utbildningsnivå. Dessa variabler har bland annat i tidigare undersökningar visat sig ha ett samband med elevers val av skola.

Andelen elever med utländsk bakgrund, elever med vårdnadshavare med låg inkomst och elever där vårdnadshavaren har låg utbildning varierade kraftigt mellan de olika stadsdelsområdena men också något mellan åren. Alla tre faktorerna ovan var vanligast bland elever boende i Rinkeby under alla tre åren och var generellt högre i ytterstaden än i innerstaden med undantag för elever boende i Bromma, Liljeholmen och Hägersten.

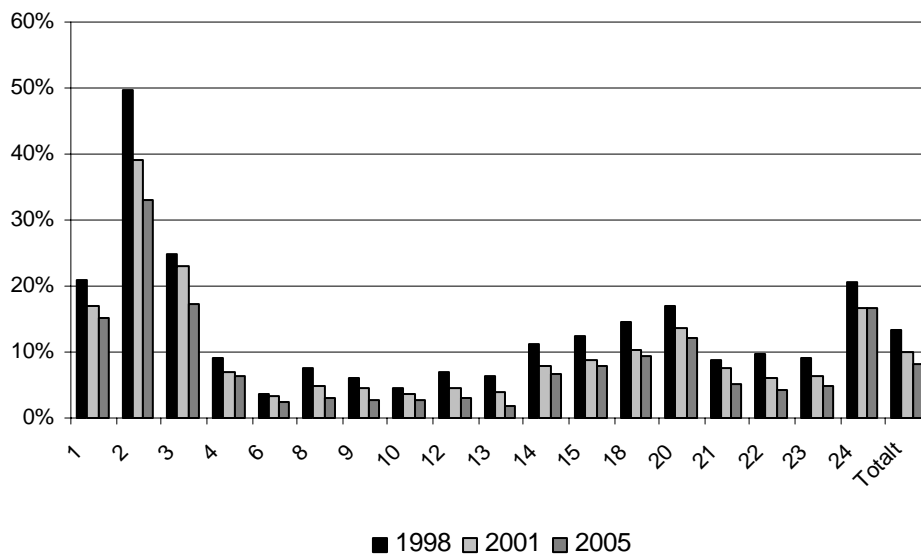
Den totala andelen elever med utländsk bakgrund ökade från 23 % år 1998 till 27 % år 2005. Störst har ökningarna varit i Kista (1), Hässelby-Vällingby (4), Vantör (20) och Skärholmen (24) medan andelen i Rinkeby (2) sjönk något från 90 % åren 1998 och 2001 till 86 % år 2005.

Figur 2, Andel elever med utländsk bakgrund boende per stadsdelsområde vårterminen 1998, 2001 och 2005.

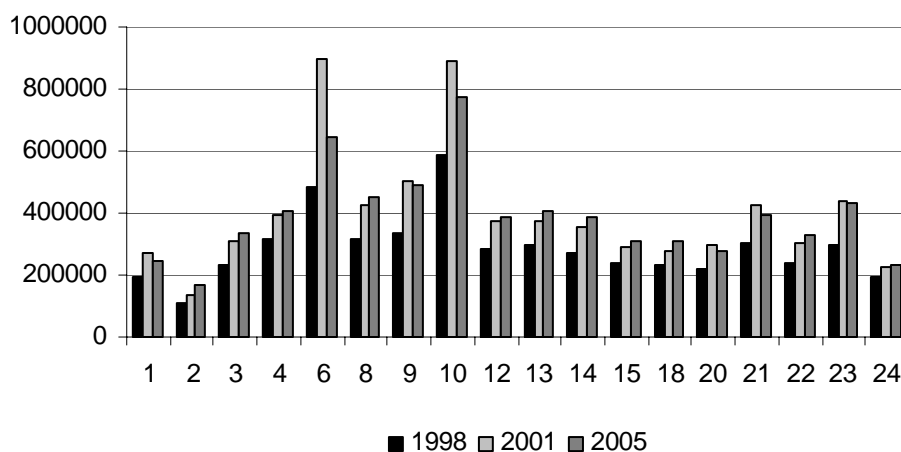
Andelen vårdnadshavare med högst grundskola eller liknande utbildning är lägre än andelen elever med utländsk bakgrund, men följer i stort sett samma mönster i en jämförelse mellan stadsdelsområden. Totalt har andelen minskat från 13 % till 8 % under de tre åren och minskningen är tydlig i alla stadsdelsområden förutom Skärholmen där nivån 2005 var den samma som 2001.

Figur 3, Andel elever där vårdnadshavarna har låg utbildning efter stadsdelsområde våren 1998, 2001 och 2005

Vårdnadshavarnas genomsnittliga förvärvs- och kapitalinkomst är högst i Bromma och i Östermalm. Ett genomsnitt av inkomst påverkas starkt av "extremer" dvs. vårdnadshavare som har en inkomst extremt högt över genomsnittet. I detta fall fanns det år 2001 vårdnadshavare i de mest välbärgade stadsdelsområden som hade sådana extremt höga inkomster vilket påverkar dessa staplar. Bortsett från detta är tendensen ändå tydlig. Det sker i nästan alla stadsdelsområden en ökning av inkomsten mellan åren och innerstaden samt Bromma men även Hässelby, Vällingby, Älvsjö och Hägersten ligger över snittet. Rinkeby är tillsammans med Skärholmen de områden där vårdnadshavarna har lägst genomsnittlig inkomst.

Figur 4, Vårdnadshavarnas högsta genomsnittliga inkomst per stadsdelsområde åren 1998, 2001 och 2005.

Det finns mellan dessa socioekonomiska variabler ett visst samband. 66 % av eleverna hade år 2005 varken utländsk bakgrund, vårdnadshavare med låg inkomst eller vårdnadshavare med låg utbildning enligt de definitioner som här använts. 20 % av eleverna har endast en av dessa bakgrundsfaktorer, 10 % har två och drygt 3 % av eleverna har en bakgrund med alla tre faktorer.

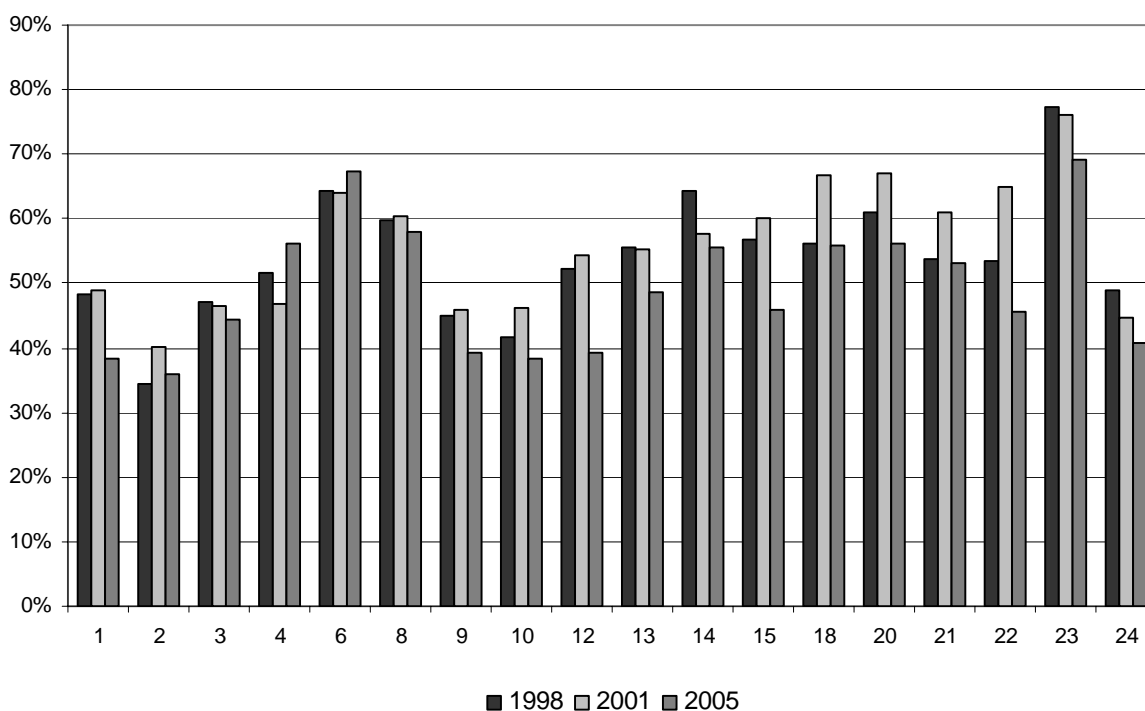
Val av skola

I avsnittet beskrivs hur eleverna valde skola under de tre vårterminerna 1998, 2001 och 2005. Det beskrivs hur många elever som gick i den skola de tillhörde och hur detta har förändrats. Vidare sätts skolgången i relation till elevens socioekonomiska bakgrund och jämförelser görs för att se om det finns samband mellan elevers socioekonomiska bakgrund och hur de valt sin skolgång.

Elever som går i den skola de tillhör genom upptagningsområden

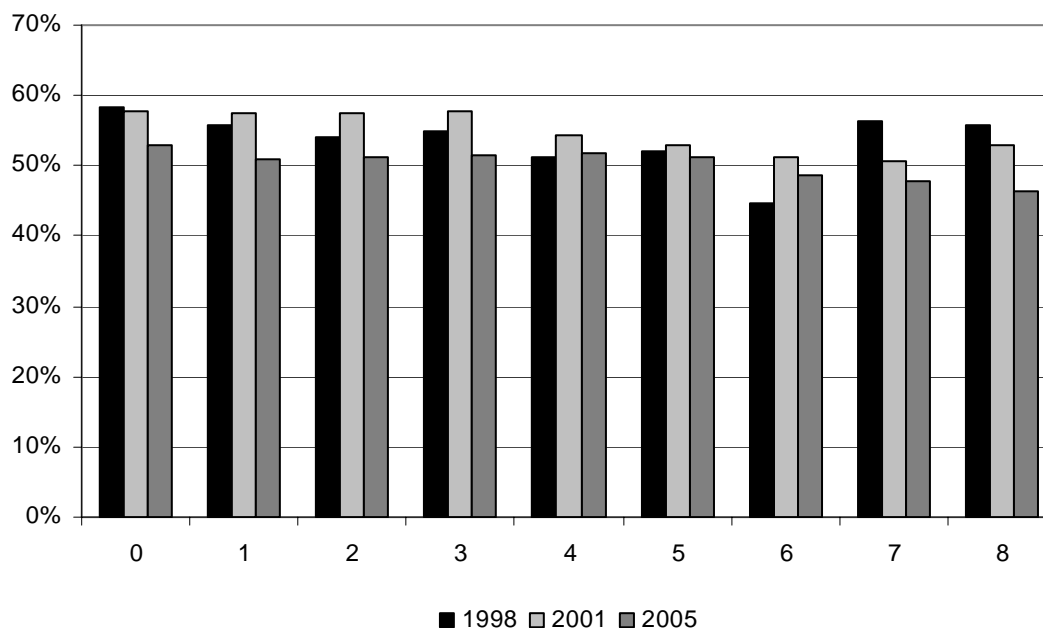
Hur eleverna väljer skola beror dels på utbudet av fristående skolor eller andra alternativ i elevernas närområde, dels på andra faktorer såsom bland annat de tidigare nämnda bakgrundsvariablerna. I snitt i staden gick 50 % av eleverna i den skola de "tillhörde" år 2005. 4 år tidigare, våren 2001, var andelen 55 %. 1998 var andelen lika hög, 55 %, men siffran är som tidigare nämnts något osäker. Vanligast var detta i Hägersten (23) och Bromma (6) medan många elever i Rinkeby (2), Norrmalm (8) och i Östermalm (10) valde en annan skola.

Figur 5, Andel elever (%) som gick i den skola de tillhör genom upptagningsområden, efter stadsdelsområde åren 1998, 2001 och 2005

Hur man väljer skola varierar också mellan årskurserna. 1998 var andelen elever som gick i den skola de tillhörde högst i årskurserna 0-3 och 7-8 medan mellanstadieeleverna i högre grad valde andra alternativ. 2005 var andelarna lägst bland de äldsta eleverna.

Figur 6, Andel elever (%) som går i den skola de tillhör genom upptagningsområden efter årskurs, åren 1998, 2001 och 2005

Socioekonomisk bakgrund och skolgång

Fler elever med utländsk bakgrund gick i andra skolor än den de tillhörde. Det samma gäller elever där vårdnadshavarna har låg inkomst eller lägre utbildning. Det finns en samvariation mellan dessa variabler och det är därför naturligt att de följs åt. Elever med utländsk bakgrund har oftare också vårdnadshavare med lägre utbildning och/eller lägre inkomst. År 2005 gick...

- ...43 % av eleverna med utländsk bakgrund och 53 % av eleverna med svensk bakgrund i den skola de tillhörde.
- ...44 % av eleverna där vårdnadshavarna har låg inkomst och 52 % av eleverna med genomsnittlig eller högre inkomst i den skola de tillhörde.
- ...45 % av eleverna där vårdnadshavarna hade högst grundskole- eller okänd utbildning och 51 % av eleverna där vårdnadshavarna hade högre utbildning i "sin" skola.

1998 var skillnaden mellan elever med utländsk bakgrund och elever med svensk bakgrund större. 58 % av eleverna med svensk bakgrund gick i den skola de tillhörde medan 41 % av eleverna med utländsk bakgrund gjorde så. 2001 var motsvarande siffror 58 % elever med svensk bakgrund och 45 % elever med utländsk bakgrund.

Tendensen är den samma för de övriga bakgrundsvariablerna. 1998 gick 55 % av eleverna där vårdnadshavarna inte var lågutbildade i den skola de tillhörde medan 45 % av eleverna i familjer med lägre utbildning gick i den skola de tillhörde.

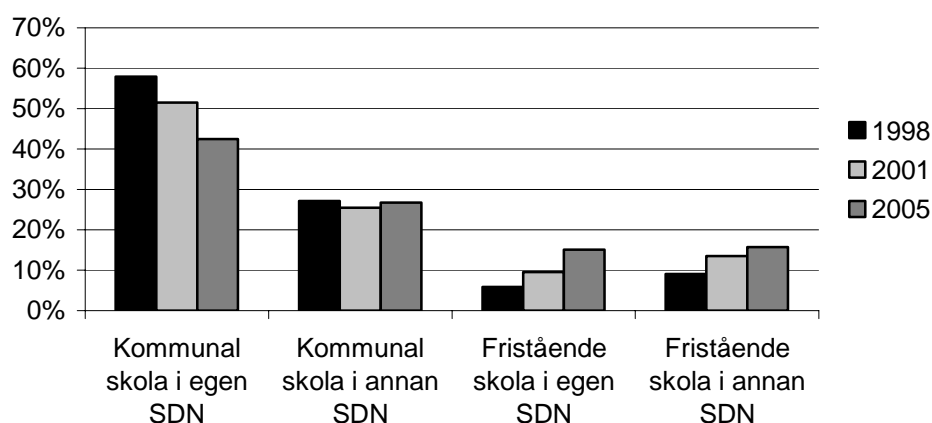
Under alla tre åren var den genomsnittliga inkomsten högre för vårdnadshavare till elever i fristående skolor. 1998 hade även elever i andra kommunala skolor i det egna

stadsdelsområdet vårdnadshavare med högre inkomst, men den skillnaden finns inte kvar 2001 och 2005.

I vilka skolor gick de elever som valde en alternativ skola?

Under de tre studerade vårterminerna gick de flesta elever som valt ett annat alternativ i en annan kommunal skola i det stadsdelsområde där de bodde. Andelen elever som valt en annan kommunal skola i samma stadsdelsområde minskade från 58 % 1998 till 42 % år 2005. Andelen elever som pendlar till en kommunal skola i ett annat stadsdelsområde är i det närmaste oförändrat. Ökat har andelen elever som går i fristående skolor både i det egna stadsdelsområdet och i ett annat stadsdelsområde.

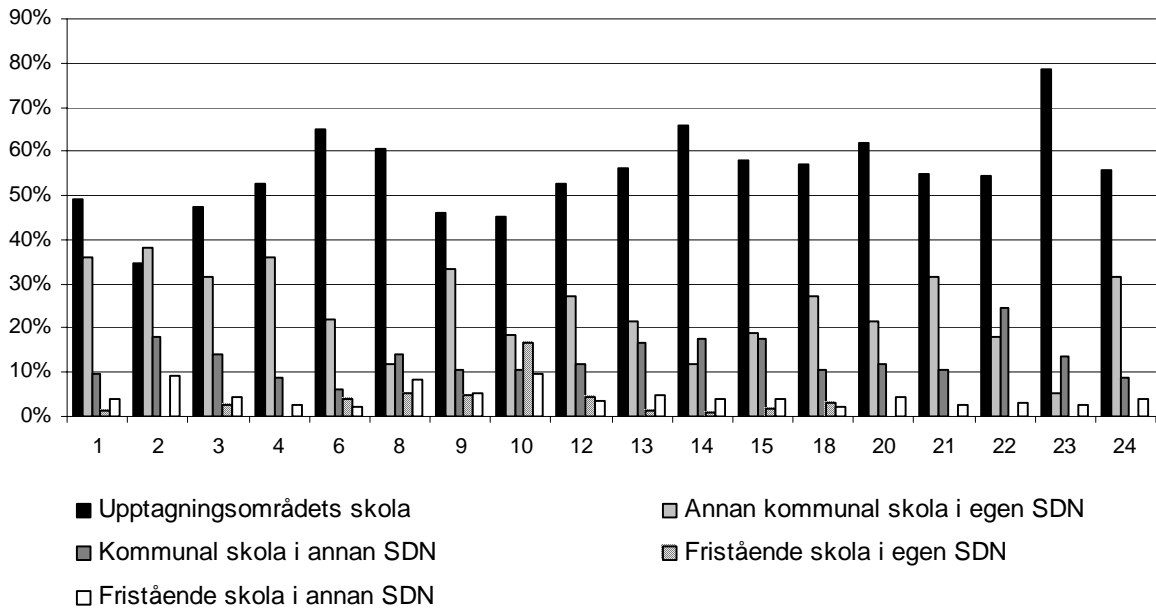
Figur 7, Andel elever (%) som inte går i den skola de tillhör efter var och i vilken typ av skola de går och år

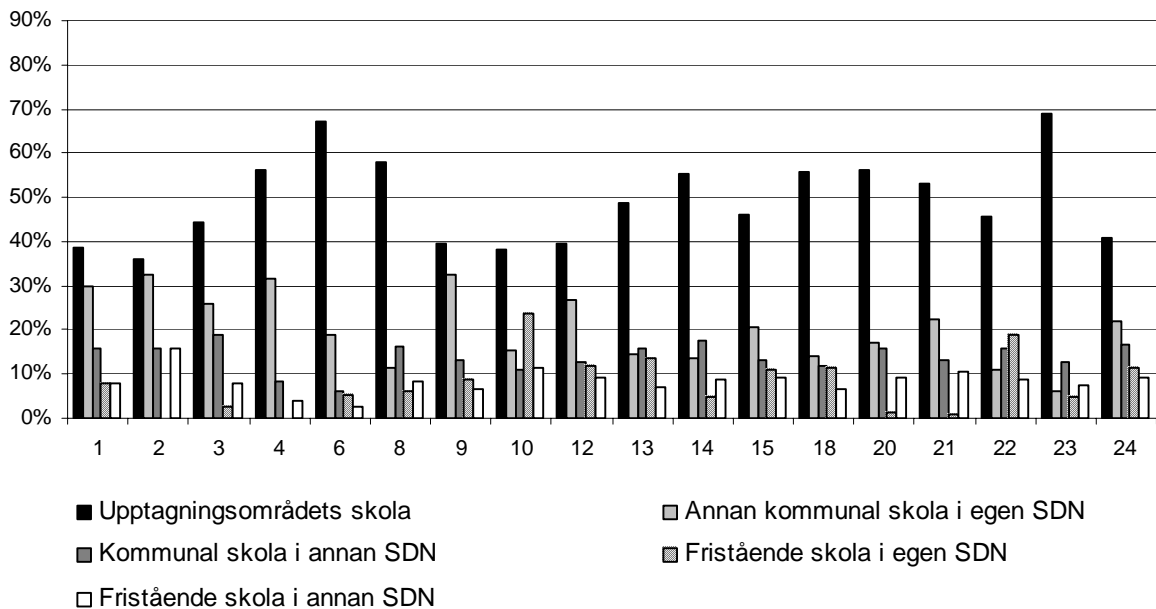
Hur eleverna valde skola varierade mellan stadsdelsområden. I Bromma (6) och Hägersten (23) gick år 2005 närmare 70 % av eleverna i den skola de tillhörde. I fristående skola i eget stadsdelsområde gick många elever i Östermalm (10) men även i Liljeholmen (22). Att pendla till en fristående skola i ett annat stadsdelsområde var vanligast bland eleverna i Rinkeby (2) följt av eleverna i Östermalm (10).

Totalt sett har andelen elever som går i den skola de tillhör liksom andelen elever som går i annan kommunal skola i eget stadsdelsområde minskat till förmån för elever som går i fristående skolor både i den egna och i andra stadsdelsområden. Även här finns stora skillnader mellan stadsdelsområden, bland annat naturligtvis beroende på tillgången och tillkomsten av fristående skolor. I Bromma har andelen elever som går i den skola de tillhör varit hög under hela den studerade perioden och andelen elever som pendlar till andra stadsdelsområden, både till kommunala skolor och fristående skolor, varit låg. Ingen egentlig förändring har skett under åren, förutom en liten ökning av andelen elever som går i den skola de tillhör och en liten minskning av elever som går i andra kommunala skolor i Bromma. I Skärholmen har andelen elever i upptagningsområdets skola och i andra kommunala skolor i området minskat kraftigt. Istället har andelen elever i fristående skolor i Skärholmen (24) ökat, men vi har också en ökande pendling till skolor i andra stadsdelsområden. Ökningen i fristående skolor i Skärholmen beror främst på ombildningen av Västerholmsskolan till fristående skola.

Figur 8, Andel elever efter den skoltyp de gick i och sdn våren 1998.

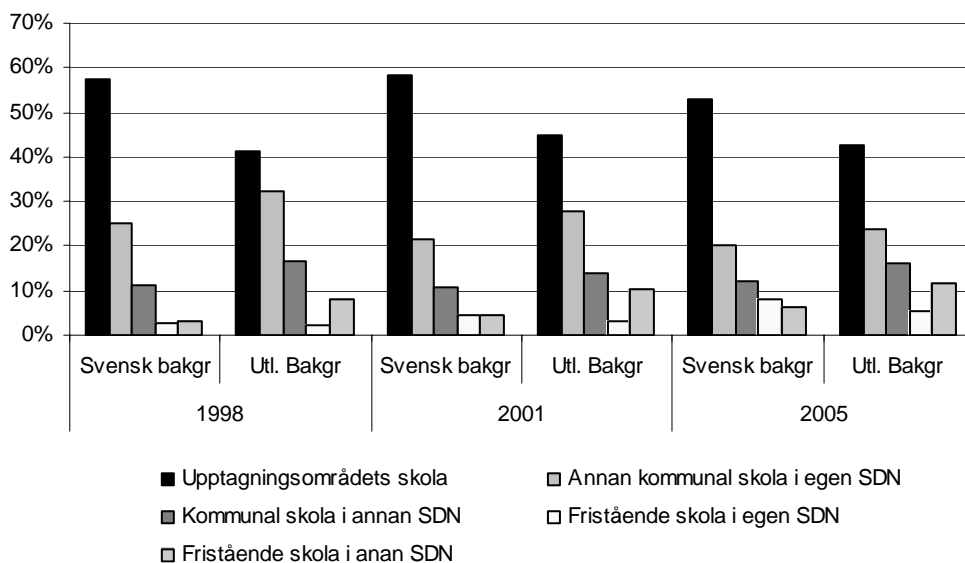

Figur 9, Andel elever efter den skoltyp de gick i och sdn våren 2005.

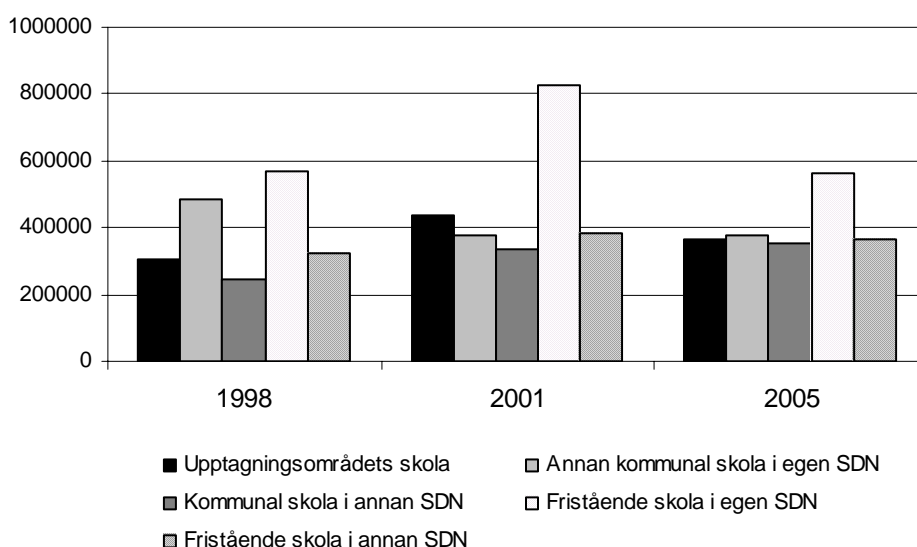
Tidigare beskrevs att eleverna med utländsk bakgrund oftare hade valt en annan skola än den närmaste. Dessa elever gick ofta i en annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet eller en fristående skola i ett annat stadsdelsområde än den där de bodde. Elever med svensk bakgrund gick oftare i den skola de tillhörde eller i fristående skolor i det egna stadsdelsområdet. Detta gäller under alla tre studerade vårterminer, men skillnaderna var mindre 2005 än 1998.

Figur 10, Andel elever efter var och i vilken typ av skola de går och utländsk bakgrund åren 1998, 2001 och 2005

Vårdnadshavarnas genomsnittliga inkomst är högst för elever som går i fristående skola i det egna stadsdelsområdet under alla tre år. Den största skillnaden fanns våren 2001 då antalet friskolor ökade kraftigt. År 2005 har skillnaden minskat i takt med att antalet fristående skolor ökat ytterligare. Antalet elever med lägre inkomst som går i fristående skolor har ökat och samtidigt har den genomsnittliga inkomsten bland eleverna i de skolor där inkomsterna är som högst minskat betydligt. Den höga stapeln för fristående skola i egen sdn 2001 påverkas starkt av ett mindre antal vårdnadshavare med extremt höga inkomster.

Figur 11, Vårdnadshavarnas genomsnittliga inkomst efter skolval åren 1998, 2001 och 2005

För de övriga skolvalen varierar bilden mellan åren. 1998 hade även eleverna som valde en annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet i genomsnitt vårdnadshavare med högre inkomst. Den skillnaden finns inte kvar 2001 och 2005. Vid en jämförelse mellan skolorna

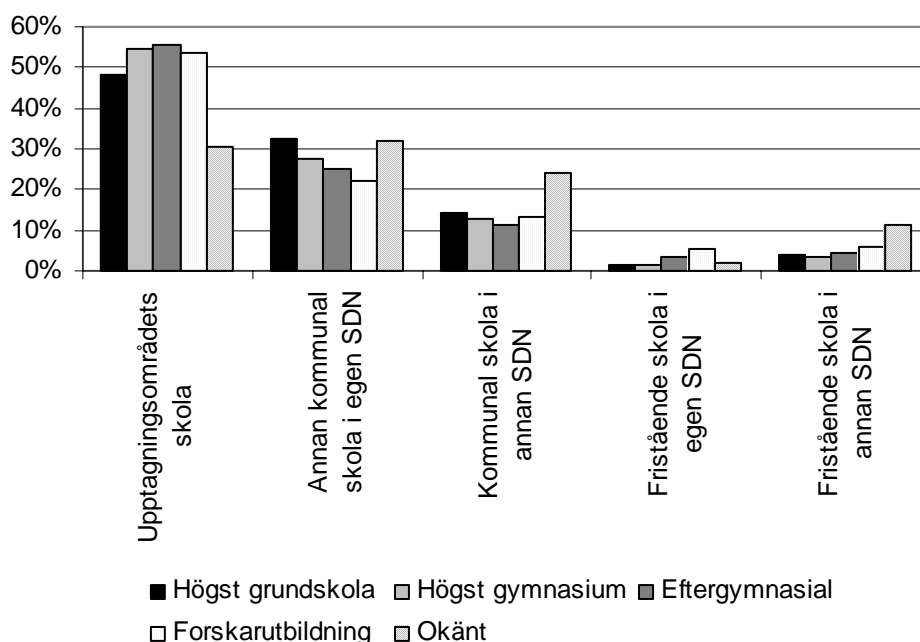
åren 1998 och 2001 visar det sig att stapeln som visar höga inkomster för elever som väljer annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet 1998 starkt påverkades av eleverna i Bromma och Östermalm. De elever som väljer andra kommunala skolor har i dessa stadsdelsområden fortfarande högre inkomster, men de har i antal minskat 2001 mer än den totala minskningen av elever som valde andra kommunala skolor.

En närmare studie av inkomsten relaterat till val av skola visar att det 1998 var i stadsdelsområdena Norrmalm, Östermalm samt i en skola i Vantör där eleverna i de fristående skolorna i genomsnitt hade vårdnadshavare med högre inkomst. I många stadsdelsområden, däribland framför allt Älvsjö, var situationen helt omvänd. År 2005 var det fortfarande de fristående skolorna i innerstaden där eleverna hade högre inkomster. Även i Hägersten och Kista hade år 2005 eleverna som gick i de fristående skolorna i dessa stadsdelsområden vårdnadshavare med högre inkomst än de elever som gick i de kommunala skolorna. I båda dessa stadsdelsområden fanns det 2005 två fristående skolor, en "Kunskapsskolan" och en skola med Montessorinriktning, vilka står för det högre inkomstsnittet. Liksom 1998 hade eleverna i Älvsjö i de fristående skolorna betydligt lägre inkomster än eleverna i Älvsjö kommunala skolor.

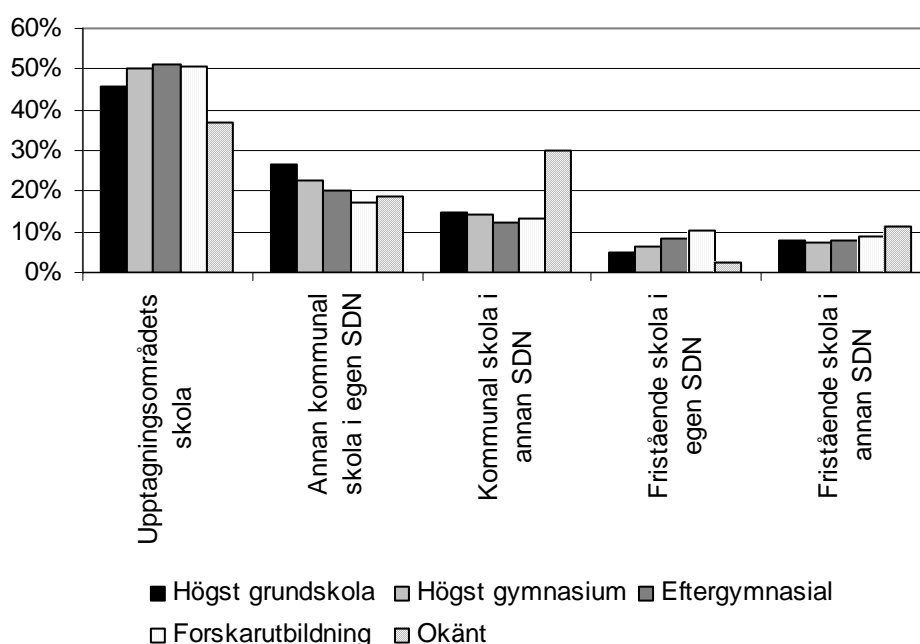
Eleverna som pendlar till andra stadsdelsområden hade vårdnadshavare med i snitt lägre inkomster. En närmare diskussion kring detta finns i kommande avsnitt.

Det fanns endast små samband mellan vilket skolval eleverna gjorde och vårdnadshavarnas utbildningsnivå. Elever med vårdnadshavare med lägst utbildningsnivå eller okänd utbildning gick i högre grad en annan skola än den eleven tillhörde. Okänd utbildning var ovanligt och gällde oftast nyinvandrade elever där skolvalet styrs av andra faktorer. Även barnen till vårdnadshavare med den högsta utbildningsnivån, forskarutbildning, valde i något högre grad en skola i ett annat stadsdelsområde och något mer sällan den egna skolan eller en annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet.

Figur 12, Skolval efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå 1998

Figur 13, Skolval efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå 2005

Pendlande elever

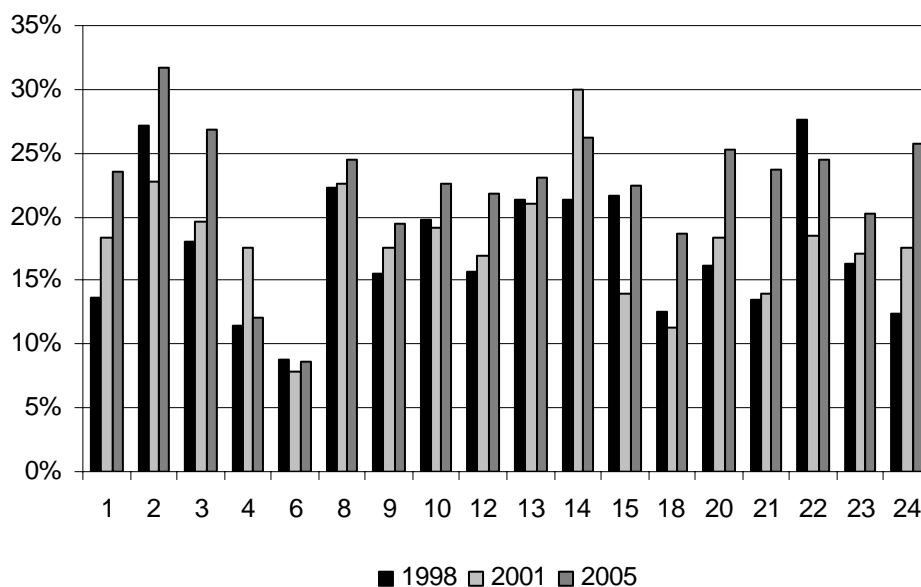
Många elever gick inte i skola i det stadsdelsområde där de bodde utan pendlade dagligen till en skola i ett annat stadsdelsområde. Våren 1998 gick 10 638 av de 63 507 eleverna i skola i ett annat stadsdelsområde än den där de bodde. Av dem var det 1 367 elever som gick i skola i annan kommun eller i utlandet och 327 elever som gick i skolor som S:t Örjan, ESS, eller RH-gymnasiet. Resterande 8 944 elever pendlade mellan stadsdelsområdena, vilket utgjorde 14 % av alla elever som bodde i staden.

De stadsdelsområden som hade högst andel *utpendlande* elever var Rinkeby och Liljeholmen med närmare 30 % vardera. Lägst andel utpendlande hade Bromma där knappt 9 % pendlade till ett annat stadsdelsområde. Det stadsdelsområde som flest elever pendlade *till* var Norrmalm, dit nära 2000 elever pendlade. För Norrmalms del innebar det totalt sett (kommunala och fristående skolor) att 42 % av eleverna som bodde i staden och som gick i skola i Norrmalm pendlade in till Norrmalm. Med tanke på att endast elever boende i staden ingår i studien medan det gick ett relativt stort antal elever i stadens fristående skolor från andra kommuner kan på goda grunder antas att antalet elever som gick i skola i Norrmalm är fler än de som bodde där.

Förutom till pendlingen till innerstaden pendlade 600 elever till Bromma och över 800 elever till Enskede-Årsta. Den största delen av pendlingen i ytterstaden var pendling mellan närliggande stadsdelsområden. Av de 600 eleverna som pendlade till Bromma kom 63 % från Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta och Rinkeby. Men även från innerstaden pendlade 144 elever. Eleverna pendlade både till de kommunala skolorna där Alviksskolan lockade många elever från närliggande stadsdelsområden och Kristofferskolan som lockade elever både från närområdet och från innerstaden. Kristofferskolan är en skola med en särskild pedagogisk inriktning, en s.k. Waldorfskola. Dessa skolor är relativt få vilket ofta leder till ett högre antal pendlande elever.

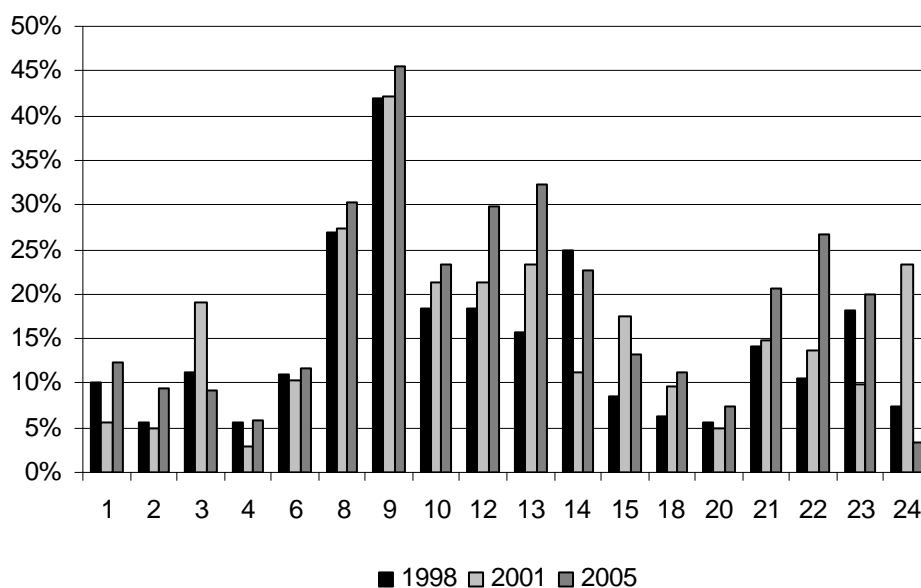
Andelen utpendlande elever ökade sedan år 2001 och ytterligare år 2005. Genomgående har Bromma haft ett lågt antal utpendlande elever medan Rinkeby år 2005 hade över 30 % av sina elever i skolor i andra stadsdelsområden.

Figur 14, Andel utpendlande elever efter det stadsdelsområde de bor i åren 1998, 2001 och 2005

Samtliga skolor i stadsdelsområden i innerstaden hade under perioden 1998 till 2005 ökat sin andel av elever som kom från andra stadsdelsområden än den där skolan låg. I Norrmalm hade andelen av eleverna i skolorna som inte bor i stadsdelsområdet ökat till 46 % år 2005.

Figur 15, Andel inpendlande elever efter det stadsdelsområde där de går i skola, åren 1998, 2001 och 2005

Andelen elever som dagligen pendlar mellan stadsdelsområden hade 2005 ökat till 18 %. I dessa siffror är inte de elever som pendlar till andra kommuner eller utomlands samt de som pendlar till S:t Örjans skolor medräknade. Många av eleverna som går i skolor i andra

kommuner eller utomlands bor inte på den adress de är folkbokförda och pendlar därmed inte på samma sätt som eleverna som bor i staden.

Nästan alla skolor hade 2005 en inpendling av elever från andra stadsdelsområden. I många fall handlade det dock om några få elever per skola. Störst inpendling hade två stora kommunala skolor med specialinriktning mot musik/bild/teater och idrott – Adolf Fredriks Musikklasser och Eriksdalsskolan. Till dessa skolor pendlade dagligen vardera omkring 500 elever. Till Adolf Fredriks musikklasser pendlade förutom de elever som här studerats drygt 300 elever från andra kommuner

De tio skolorna med i antal flest inpendlande elever (elever från andra stadsdelsområden) var 2005

Skola	Antal inpendlande från andra stadsdelsområden	Totalt antal elever boende i Stockholms stad.
Adolf Fredriks musikklasser	519	612
Eriksdalsskolan	482	1097
Franska Skolan	307	409
L'Estradska skolan	258	354
Engelska skolan, norr	249	311
Högalidsskolan	241	637
Sturebyskolan	237	777
Al Azarskolan	228	237
Engelbrektsskolan	200	690
Matteusskolan	197	526

Andelen inpendlande elever var högst i följande skolor⁶:

Skola	Andel inpendlande från andra stadsdelsområden	Totalt antal elever boende i Stockholms stad.
Al Azharskolan	100%	236
Alla Nationers Fria Skola	99%	69
Stefanskolan	98%	56
Distra Skola	94%	124
International School Of Sthlm	93%	39
Al-Zahraa Idealiska Akademi	91%	123
Sverigefinska Skolan I Sthlm	90%	193
Enskilda Gymnasiet/Grsk	90%	95
Central Skola Al Huda	88%	45
Kulturamas Musikdramatiska Grsk	87%	159

I Älvsjö var och är situationen väldigt speciell när det gäller de fristående skolorna. 92 % av eleverna som gick i fristående skolor i Älvsjö år 2005 pendlade dagligen från andra stadsdelsområden, främst från Skärholmen. Samtidigt pendlade 94 % av eleverna som bodde i Älvsjö men gick i fristående skolor ut från stadsdelsområdet. De elever som bodde i Älvsjö och gick i fristående skolor gick i skolor främst i innerstaden men även i Liljeholmen och framför allt i Hägersten. Orsaken till den speciella situationen i Älvsjö är det där finns två

⁶ av de elever som bodde i staden och som gick i respektive skola.

fristående skolor med religiös inriktning, och där en av dessa dagligen hämtar sina elever med buss i de stadsdelsområden där de bor.

Av de elever som pendlade mellan stadsdelsområden år 2005 pendlade 4 794, eller 41 %, till fristående skolor. 7 år tidigare, 1998, var den detta antal 2 514 och andelen 28 %. Totalt sett är dock andelen av alla elever boende i staden som pendlar till kommunala skolor i andra stadsdelsområden i det närmaste oförändrad mellan åren 1998 och 2005 och utgörs under båda dessa år av 10 % av alla elever. Ökningen av pendlande elever utgörs alltså av elever som pendlade till fristående skolor i andra stadsdelsområden medan andelen elever som pendlar till kommunala skolor inte förändrats under perioden.

Av alla elever som gick i fristående skolor 1998 pendlade 60 % av eleverna till sin fristående skola från ett annat stadsdelsområde. År 2005 var andelen elever i fristående skolor som pendlade 50 %. Det är därmed fler elever som pendlar till fristående skolor totalt sett men också fler elever som går i fristående skolor i det egna stadsdelsområdet. Antalet fristående skolor har ökat, 2005 var det bara Rinkeby och Hässelby Vällingby som inte hade någon fristående skola inom stadsdelsområdets gränser. 1998 var det fler stadsdelsområden som inte hade fristående skolor och behovet av att pendla var sannolikt större. 2005 har urvalet blivit större och också närheten till dessa skolor ökat vilket gjort att fler elever kan gå i fristående skolor utan att välja att pendla utanför stadsdelsområdenas gränser.

Sett till den totala andelen elever i kommunala skolor pendlade 13 % av eleverna som gick i kommunala skolor år 2005. Det är samma andel som 1998. Andelen utpendlande elever var hög både från ytterstadsområden och från innerstadens områden. Vilka skolor de väljer att pendla till skiljer sig dock väsentligt åt.

Eleverna från Rinkeby pendlade främst till olika skolor i andra kommuner och utlandet (208 elever). De skolor i Stockholm dit flest elever från Rinkeby pendlade var år 2005

- Alazhar skolan, 112 elever
- Svenska interkulturella skolan, 50 elever
- Kunskapsskolan i Kista, 38 elever
- Stockholms språkskola, 23 elever
- Al Zahraa skolan, 20 elever

Även från Spånga Tensta pendlar eleverna främst till skolor i andra kommuner eller andra länder (337 elever). De som pendlade inom staden pendlade främst till

- Vinstaskolan, 126 elever
- Alazhar skolan, 84 elever
- Kunskapsskolan i Kista, 51 elever
- Rinkebyskolan, 47 elever
- Islamiska skolan. 31 elever.

Från Östermalm pendlade färre elever till utlandet eller andra kommuner (161 elever).

Majoriteten av pendlingen från Östermalm skedde till Norrmalm och till

- Franska skolan, 190 elever
- Enskilda gymnasiet, 68 elever
- Adolf Fredriks musikklasser, 53 elever
- Johannes skola, 33 elever och
- Vasa real, 32 elever.

Pendling och socioekonomisk bakgrund

Kombinerar vi de bakgrundsvariabler vi studerat i 8 grupper är den tydligaste skillnaden året 1998 att fler elever med utländsk bakgrund, oavsett utbildningsnivå och inkomst, pendlade till fristående skolor i andra stadsdelsområden jämfört med elever med svensk bakgrund. 1998 gick något färre elever med utländsk bakgrund i den "egna" skolan jämfört med 2005 medan det i alla grupper med svensk bakgrund var färre 2005 än 1998 som gick i den "egna" skolan. Detta kan hänga samman med de ev. felaktiga upptagningsområden som finns i materialet för 1998 framför allt i Rinkeby. Det fanns 2005 inga stora *generella skillnader* i fråga om vilket val eleven gjorde relaterat till elevens socioekonomiska bakgrund. Både 1998 och 2005 var dock *skillnaderna på skolnivå* stora.

Tabell 1, Andel elever efter socioekonomisk bakgrund och vilken typ av skola eleven gick i 1998

	"Egen" skola	Annan kommunal i egen sdn	Annan kommunal i annan sdn	Fristående i egen sdn	Fristående i annan sdn
Utl., bakgrund, låg inkomst, låg utbildning	42 %	36 %	15 %	1 %	6 %
Utl., bakgrund, låg inkomst, högre utbildning	41 %	31 %	18 %	2 %	8 %
Utländsk bakgrund, högre inkomst, låg utbildning	41 %	41 %	13 %	1 %	4 %
Utländsk bakgrund, högre inkomst, högre utbildning	43 %	30 %	15 %	3 %	9 %
Svensk bakgrund, låg inkomst, låg utbildning	52 %	28 %	16 %	2 %	3 %
Svensk bakgrund, låg inkomst, högre utbildning	51 %	27 %	15 %	3 %	4 %
Svensk bakgrund, högre inkomst, låg utbildning	58 %	26 %	13 %	1 %	2 %
Svenska bakgrund, högre inkomst, högre utbildning	59 %	25 %	11 %	3 %	3 %

Tabell 2, Andel elever efter socioekonomisk bakgrund och vilken typ av skola eleven gick i 2005

	"Egen" skola	Annan kommunal i egen sdn	Annan kommunal i annan sdn	Fristående i egen sdn	Fristående i annan sdn
Utl., bakgrund, låg inkomst, låg utbildning	44 %	26 %	17 %	3 %	10 %
Utl., bakgrund, låg inkomst, högre utbildning	43 %	24 %	16 %	5 %	12 %
Utländsk bakgrund, högre inkomst, låg utbildning	42 %	30 %	14 %	6 %	9 %
Utländsk bakgrund, högre inkomst, högre utbildning	43 %	23 %	16 %	6 %	12 %
Svensk bakgrund, låg inkomst, låg utbildning	49 %	23 %	16 %	5 %	6 %
Svensk bakgrund, låg inkomst, högre utbildning	44 %	19 %	17 %	10 %	10 %
Svensk bakgrund, högre inkomst, låg utbildning	50 %	22 %	16 %	6 %	6 %
Svenska bakgrund, högre inkomst, högre utbildning	54 %	20 %	12 %	8 %	6 %

När elevernas pendling sätts i relation till de enskilda bakgrundsvariabler som studerats ser vi att i den grupp elever som pendlade hade år 2005 omkring 35 % utländsk bakgrund. Den andelen har varit relativt konstant över åren⁷. Totalt sett har andelen elever med utländsk bakgrund under åren ökat från 24 % till 27 % vilket innebär att det är vanligare bland elever med utländsk bakgrund att pendla till ett annat stadsdelsområde, jämfört med eleverna med

⁷ 34 % år 1998, 36 % år 2001, 35 % år 2005

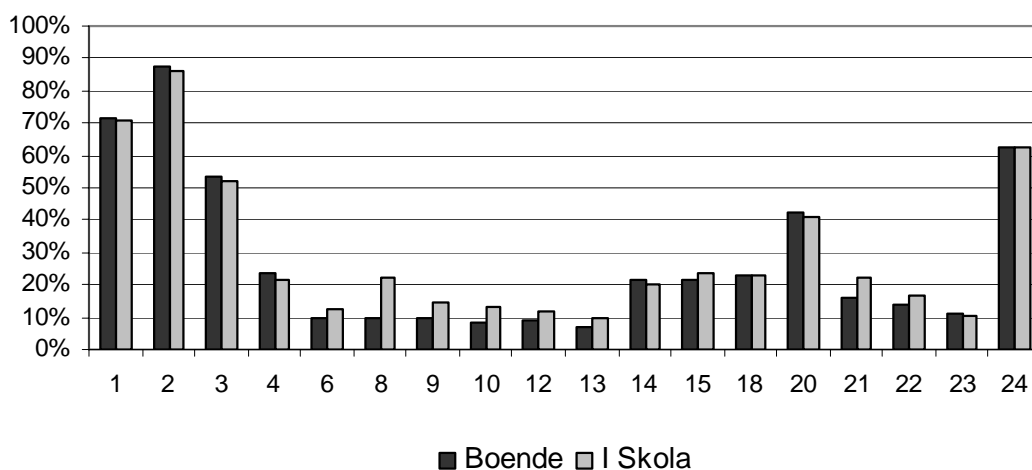
svensk bakgrund, men att skillnaden minskat något i takt med att den totala andelen elever med utländsk bakgrund ökat.

Detsamma gäller elever från låginkomsttagarfamiljerna. Under alla de tre studerade åren pendlade eleverna där vårdnadshavarna har lägre inkomst i högre utsträckning än eleverna där vårdnadshavarna har genomsnittlig eller högre inkomst.

En stor del av pendlingen skedde av elever med utländsk bakgrund till fristående skolor med en uttalad språklig, religiös och/eller annan kulturell profil. Vid sidan av denna typ av pendling förekom pendling till skolor med uttalade intresseprofiler som t ex dansklasser och pendling till skolor och stadsdelsområden där man upplevde att kvalitén i skolorna var högre. Dessa olika orsaker till pendling gör att det är svårt att se generella skillnader mellan grupperna. Elever med utländsk bakgrund pendlar oftare till en viss typ av skolor, elever med svensk bakgrund till en annan sorts skolor men sammantaget pendlar de nästan lika mycket. Vidare finns elever med utländsk bakgrund som pendlar för att komma till skolor med samma kultur / bakgrund som de själva tillhör och elever som pendlar till skolor i syfte att komma närmare en svensk kultur. De skillnader som finns blir därför ofta inte tydliga förrän skolorna studeras var för sig.

Jämför man elevens bakgrund efter var de bodde och var de gick i skola ser vi att det framför allt var Kungsholmen som hade en hög inpendling av elever med utländsk bakgrund. Även Norrmalm, Östermalm och de södra förorterna Älvsjö och Liljeholmen tog emot en högre andel elever med utländsk bakgrund än vad de hade boende i stadsdelsområdet år 2005

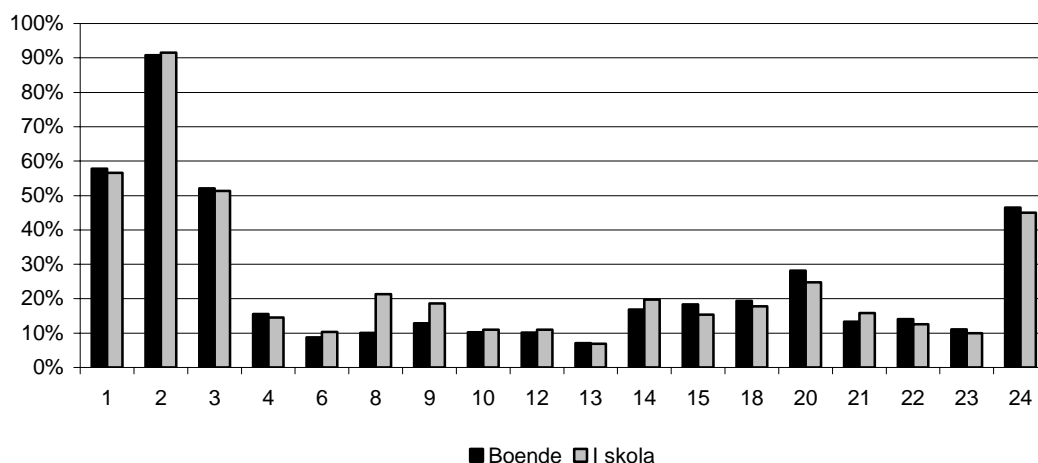
Figur 16, andel elever med utländsk bakgrund efter boende och var de gick i skola 2005.

Eleverna med utländsk bakgrund pendlade i stort sett enligt samma mönster 7 år tidigare, 1998. Några skillnader finns dock.

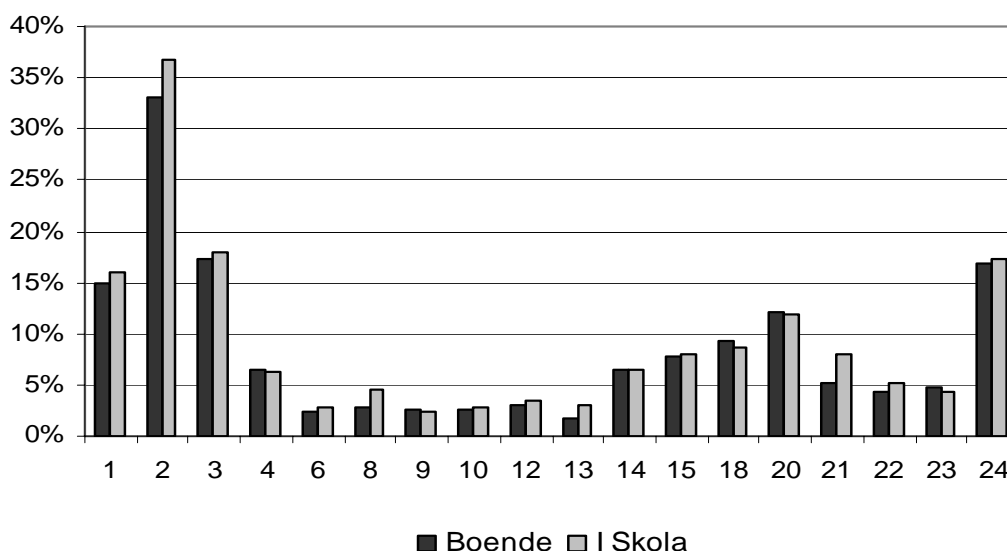
- Rinkeby hade 1998 en liten inpendling av elever med utländsk bakgrund, dvs. att fler elever med utländsk bakgrund gick i skola i Rinkeby än de som bodde där. 2005 var situationen omvänd. Även i Enskede-Årsta vände en inpendling 1998 till en utpendling 2005.
- Inpendlingen av elever med utländsk bakgrund till innerstaden hade ökat 2005 jämfört med 1998. 1998 pendlade eleverna med utländsk bakgrund främst till Kungsholmen och Norrmalm. 2005 hade även Östermalm, Katarina-Sofia och Maria-Gamla stan en ökad andel av elever med utländsk bakgrund i sina skolor till följd av inpendling.

Figur 17, andel elever med utländsk bakgrund efter boende och var de gick i skola 1998.

Samma jämförelse har gjorts för låginkomsttagare och lågutbildade. För lågutbildade var bilden blandad. Dels gick en högre andel elever från familjer med lägre utbildningsnivå år 2005 i skola i Rinkeby men även i de södra förortererna jämfört med de boende. Men samma tendens finns också i hela innerstaden förutom i Norrmalm. Detta kan tolkas så att den utpendling som skedde från ytterstadsområden i högre grad var välutbildade så att den relativa andelen lågutbildade blir högre bland dem som går kvar. Samtidig sker också en utpendling av lågutbildade till innerstaden så att andelen ökar även där.

Figur 18, Andel elever där vårdnadshavarna har låg utbildning efter var de bor och var de går i skola 2005

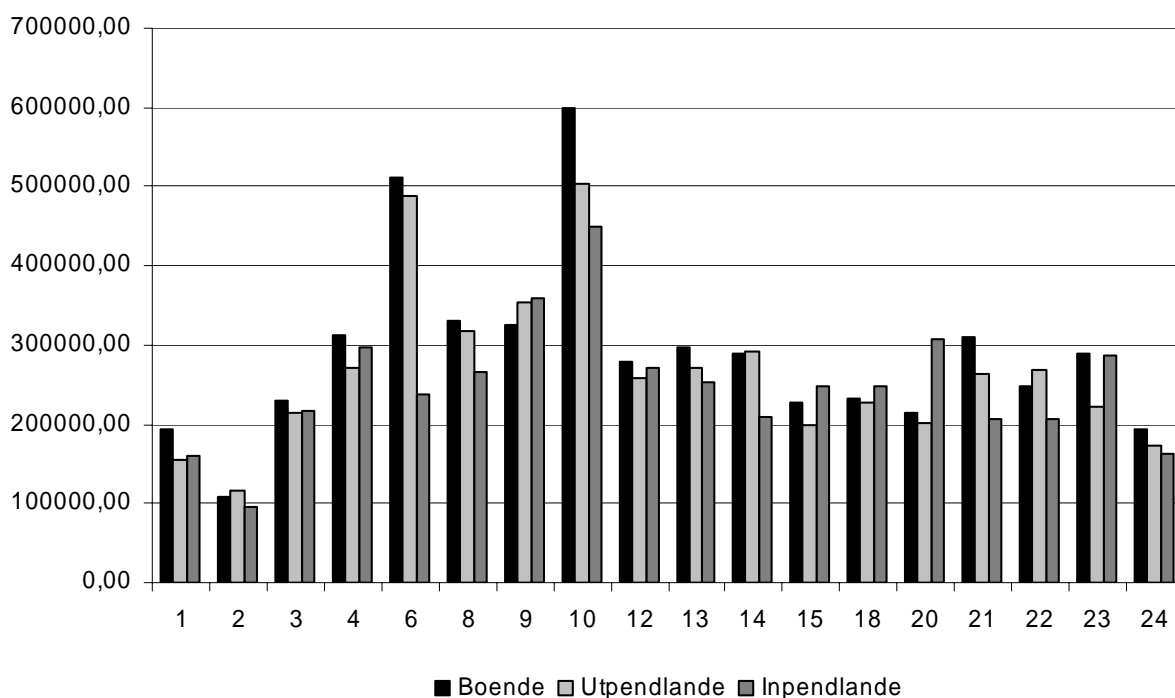

Vårdnadshavarnas genomsnittliga högsta⁸ förvärvsinkomst är lägre bland de elever som pendlar mellan stadsdelsområden än i gruppen som helhet under alla tre åren. 1998 hade vårdnadshavarna till pendlare elever en inkomst som låg på 89 % av den totala gruppen. År 2001 var pendlarnas inkomst 82 % av hela gruppens och år 2005 var andelen 87 %.

I Östermalm och Bromma bodde de elever vars vårdnadshavare hade högst genomsnittlig förvärvs- och kapitalinkomst år 1998. De elever som pendlar in till dessa stadsdelsområden hade vårdnadshavare med betydligt lägre inkomst, störst var skillnaden i Bromma där de inpendlande hade en inkomst som i snitt var hälften så hög som de boende. De skolor i Bromma som lockade flest elever från andra stadsdelsområden var de fristående skolorna Kristofferskolan och Al-Azar Skolan och de kommunala skolorna Alviksskolan och Södra Ängby skola. Eleverna som pendlade till dessa skolor hade en genomsnittlig inkomst på hälften eller lägre jämfört med de boende i Bromma. Majoriteten av de inpendlande eleverna till Bromma kom från Spånga-Tensta och Hässelby Vällingby. Även eleverna som pendlade till Älvsjö hade i snitt vårdnadshavare med lägre inkomster.

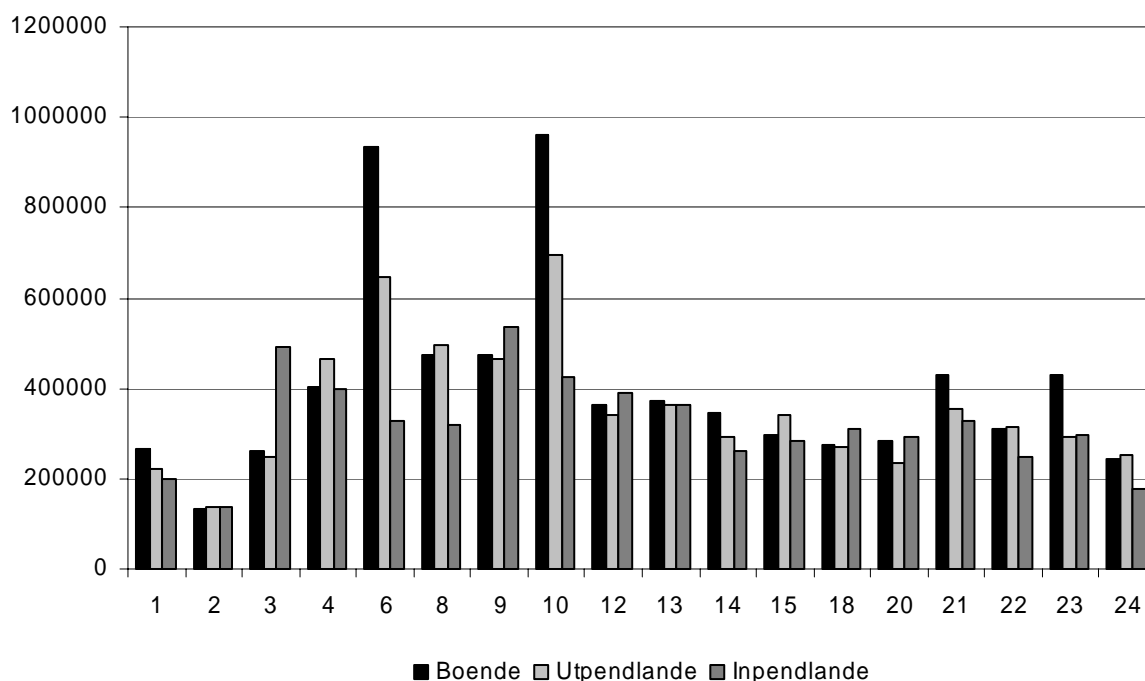
Till Vantör däremot pendlade elever med högre inkomster än de boende. Den skola som 1998 lockade elever med högre inkomster till Vantör var framför allt den fristående skolan Studemanskolan.

Figur 19, genomsnittlig inkomst för vårdnadshavaren till boende, inpendlande och utpendlande elever efter SDN 1998.

⁸ I jämförelsen används den taxerade förvärvs- och kapitalinkomsten för den av vårdnadshavarna som har högst taxerad förvärvs- och kapitalinkomst om båda vårdnadshavare är kända och har inkomst. Finns endast en vårdnadshavare räknas dennes inkomst.

Figur 20, genomsnittlig inkomst för vårdnadshavaren till boende, inpendlande och utpendlande elever efter SDN 2005.

2001 och 2005 var skillnaden fortfarande lika stor i Bromma (sdn 6 ovan). En ökning av inpendlande elever med lägre inkomst skedde till Östermalm (sdn 10) och Kungsholmen (sdn 8) och 2005 även till Älvsjö (sdn 21) jämfört med 1998. När vi här diskuterat låg inkomst är inkomsten satt i relation till de boende i det stadsdelsområde eleven pendlar till eller från. Totalt sett har de elever som pendlar till Östermalm en relativt hög inkomst jämfört med den övriga gruppen pendlare elever. De elever som pendlar och har högst genomsnittlig inkomst pendlar till Norrmalm medan de pendlare eleverna med lägst inkomst pendlar till Rinkeby och Älvsjö. En stor del av pendlingen av elever med hög inkomst in till Norrmalm är elever från närliggande Östermalm. Till Spånga Tensta pendlade elever med högre inkomst 2005 men inte tidigare år. Dessa elever pendlade till Solhemsskolan och till Spånga gymnasium och kommer huvudsakligen från Hässelby Vällingby men även från Bromma.

Ett stadsdelsområde som ökade sina andelar med utländsk bakgrund, låg utbildning och låg inkomst mycket om man jämför de boende med dem som gick i skolan är Älvsjö. Framför allt är det i Älvsjö de fristående skolorna med annan språklig / kulturell inriktning som lockar dessa elever.

Tabell 3, Andel elever i Älvsjö och inpendlande elever till Älvsjö efter vårdnadshavarnas utbildning, utländsk bakgrund och familjer med låg inkomst 2005

	Boende	Inpendlande totalt	Inpendlande till kommunala skolor	Inpendlande till fristående skolor
Elever vars vårdnadshavare har låg utbildning	5 %	19 %	9 %	33 %
Elever med utländsk bakgrund	16 %	55 %	30 %	92 %
Elever vars vårdnadshavare har låg inkomst	10 %	37 %	17 %	66 %

Ett annat stadsdelsområde där andelarna varierade kraftigt mellan eleverna som bor i stadsdelsområdet och eleverna som går i skola där är Kungsholmen. Här kan man se två sorters inpendling, de som pendlade in till skolor med det egna språket / religionen och de som pendlade in till skolor med upplevt högre kvalitet.

De skolor i Kungsholmen som hade högst antal inpendlande är Sverige Finska skolan och Lycee Francais De Stockholm. Dit pendlade många elever med utländsk bakgrund, men dessa elever har inte vårdnadshavare med låg utbildning eller låg inkomst. De skolor som istället ökar dessa andelar på Kungsholmen är The Tanto School, Stadshagsskolan och Eiraskolan. Till de kommunala skolorna Stadshagsskolan och Eiraskolan pendlar 68 respektive 64 elever varav andelen med utländsk bakgrund är 63 % respektive 47 %. Bland dessa elever förekommer i högre grad även elever med vårdnadshavare med låg utbildning och/eller låg inkomst.

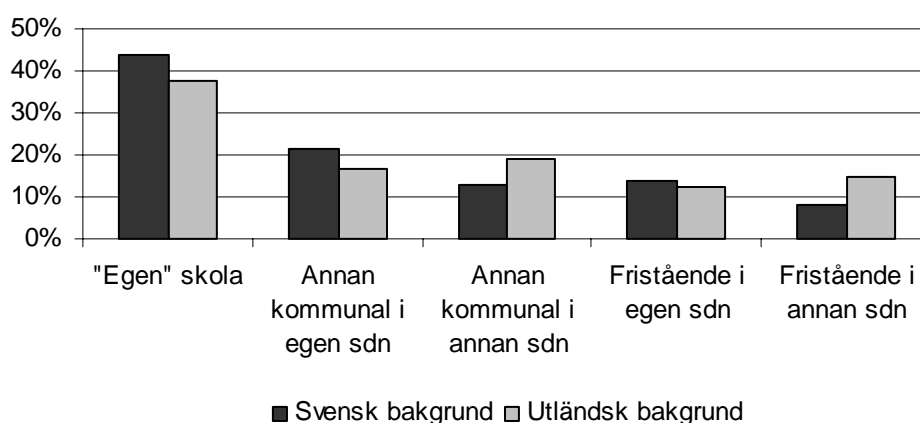
Skolgång – jämförelser mellan inner- och ytterstad

Vi har tidigare beskrivit att det finns viss generella skillnader mellan elever med utländsk bakgrund och elever med svensk bakgrund efter vilken typ av skola man går i och hur eleverna byter skoltyp. Men framför allt går eleverna i olika skolor och byter till olika skolor. De skoltyper som använts⁹ är en för grov indelning för att de skillnader som finns skall tydliggöras. Det samma gäller de båda andra studerade bakgrundsfaktorerna, låg utbildning och låg inkomst. Det är mycket vidare svårt att särskilja vad som orsakas av att eleverna har utländsk bakgrund och vad som beror på att de bor i Rinkeby eller Skärholmen. Tillgången på skolor skiljer sig mycket åt mellan ytterstad och innerstad liksom befolkningsstrukturen. Det är också som tidigare beskrivits ofta fallet att nyinvandrade får en annan skolgång beroende på var de kan erbjudas plats och stöd.

För att ytterligare försöka se om det finns skillnader mellan elever med olika socioekonomisk bakgrund studeras innerstad och ytterstad var för sig.

I innerstaden hade år 2005 närmare 9 % av eleverna utländsk bakgrund. Eleverna med svensk bakgrund gick i högre grad i skolor i det egna stadsdelsområdet medan eleverna med utländsk bakgrund oftare pendlade till ett annat stadsdelsområde eller ut från staden.

Figur 21, Elever i innerstaden efter val av skola och utländsk bakgrund.

En jämförelse mellan innerstadens elever med utländsk bakgrund och svensk bakgrund när det gäller val av skola då skolan är en annan än den man tillhör visar att elever med utländsk bakgrund i högre grad väljer skolor med språklig grund (Engelska skolan norr, Rödabergsskolan, Franska skolan och Sverigefinska skolan) medan elever med svensk bakgrund oftare väljer skolor som har en speciell inriktning (t ex. Adolf Fredriks musikklasser och Eriksdalsskolan). Vid sidan av dessa val är Carlssons skola en skola som väljas ofta i båda grupperna.

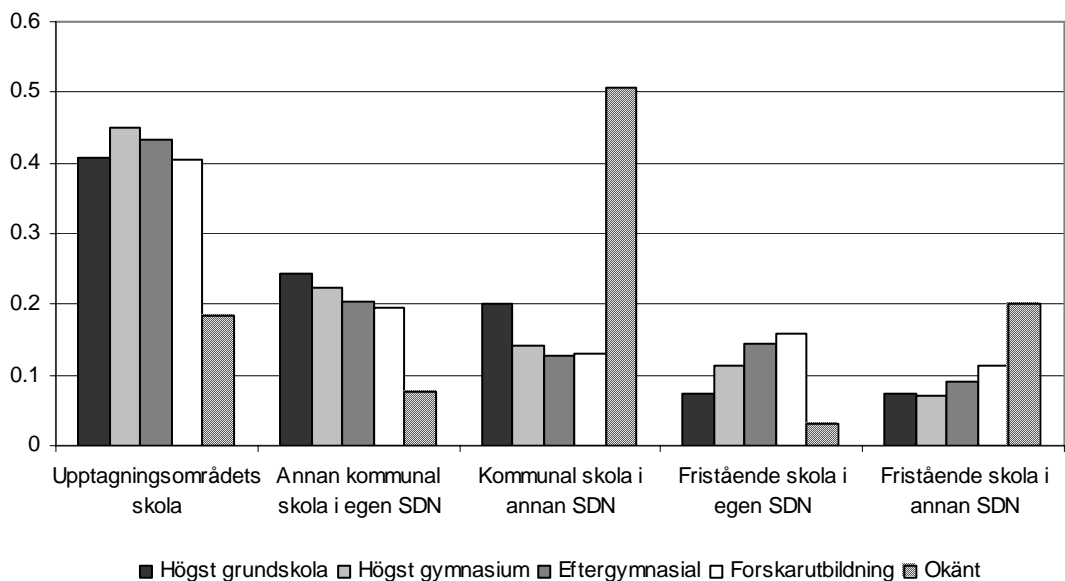
Mellan vårterminen och höstterminen 05 gjorde 14 % av de innerstadselever som hade utländsk bakgrund ett aktivt val, dvs. de bytte skola, men bytte inte till den skola de tillhörde. För de svenska eleverna var motsvarande siffra 7 %. Eleverna med svensk bakgrund bytte i

⁹ Egen skola, annan kommunal i egen sdn, annan kommunal i annan sdn, fristående i egen sdn och fristående i annan sdn.

högre grad inom samma stadsdelsområde medan eleverna med utländsk bakgrund bytte till ett annat stadsdelsområde.

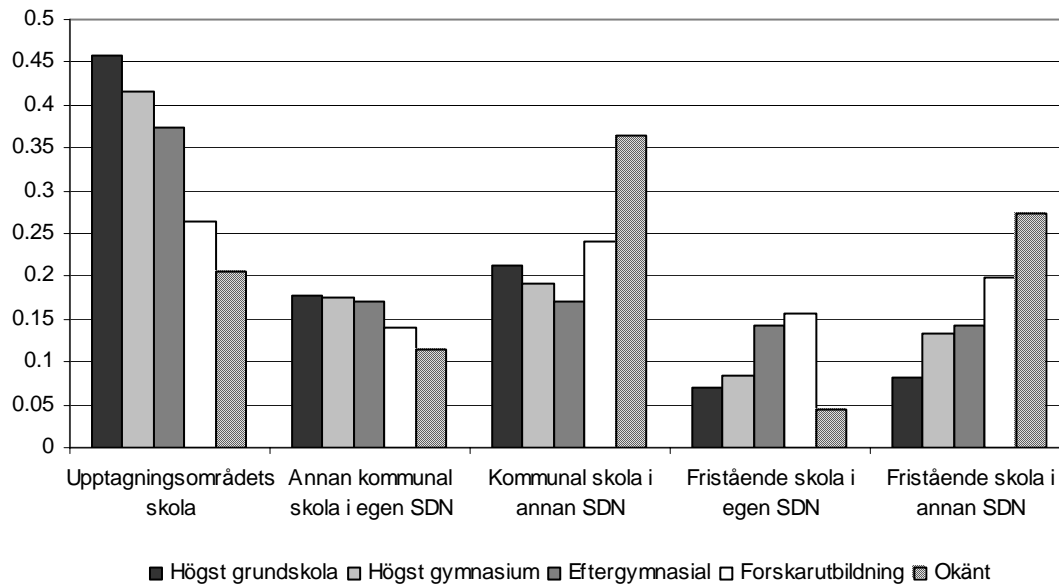
Elever med mer välutbildade vårdnadshavare i innerstaden gick oftare i fristående skolor under vårterminen 2005, både i det egna stadsdelsområdet och i ett annat stadsdelsområde, än elever med lägre utbildade vårdnadshavare. Elever boende i innerstaden vars vårdnadshavare hade lägre utbildning gick oftare i kommunala skolor.

Figur 22, Andel elever boende i innerstaden efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå

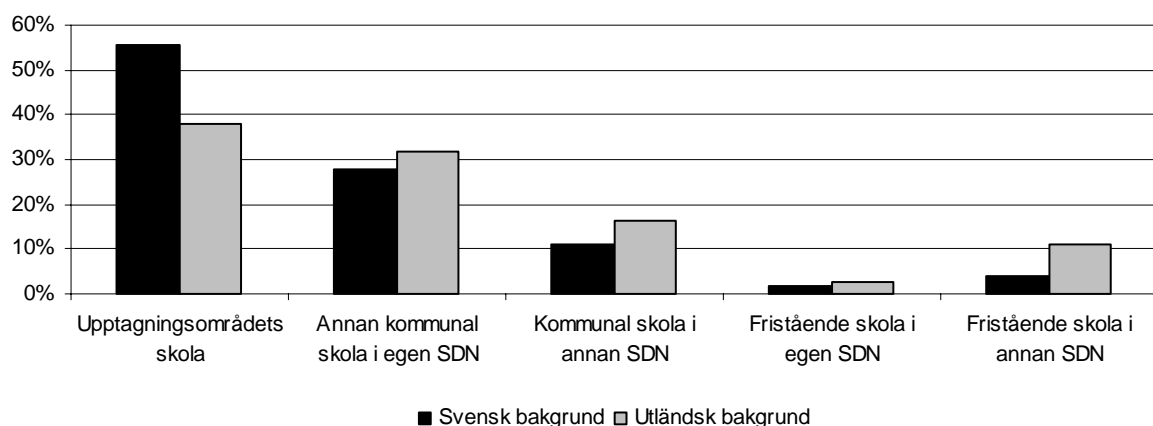
Kombinerar vi dessa båda variabler och studerar enbart elever med utländsk bakgrund efter i vilken skola de gick under våren 2005 och vilken högsta utbildning vårdnadshavarna har ser vi att elever med utländsk bakgrund vars vårdnadshavare har högre utbildning oftare gick i fristående skolor och mindre ofta både i den egna kommunala skolan och i en annan kommunal skola i det stadsdelsområde där de bor. Sammantaget i hela staden väljer alltså högutbildade oftare den egna skolan men i gruppen med utländsk bakgrund i innerstaden är det tvärtom.

Figur 23, Andel elever med utländsk bakgrund boende i innerstad efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

I Västerort utom Bromma gick eleverna vårterminen 2005 i skola i stort sett på samma sätt som i innerstaden vid jämförelse mellan utländsk och svensk bakgrund. Svenska elever gick oftare i den egna skolan medan elever med utländsk bakgrund oftare gick i andra alternativ. Att Bromma uteslutits beror på att få elever boende i Bromma har utländsk bakgrund och boende och skolmiljön skiljer sig från andra delar av Västerort.

Figur 24, Andel elever boende i Västerort utom Bromma efter vilken typ av skola de går i våren 2005 och om de har svensk eller utländsk bakgrund.

De fristående skolor där flest elever med utländsk bakgrund från Västerort gick var Al Azarskolan, Svenska interkulturella skolan samt kunskapsskolan i Kista. De elever som valde en annan kommunal skola valde ofta en närliggande där Bredbyskolan och Askebyskolan hade många elever som bodde utanför dessa skolors upptagningsområden. Till kommunala

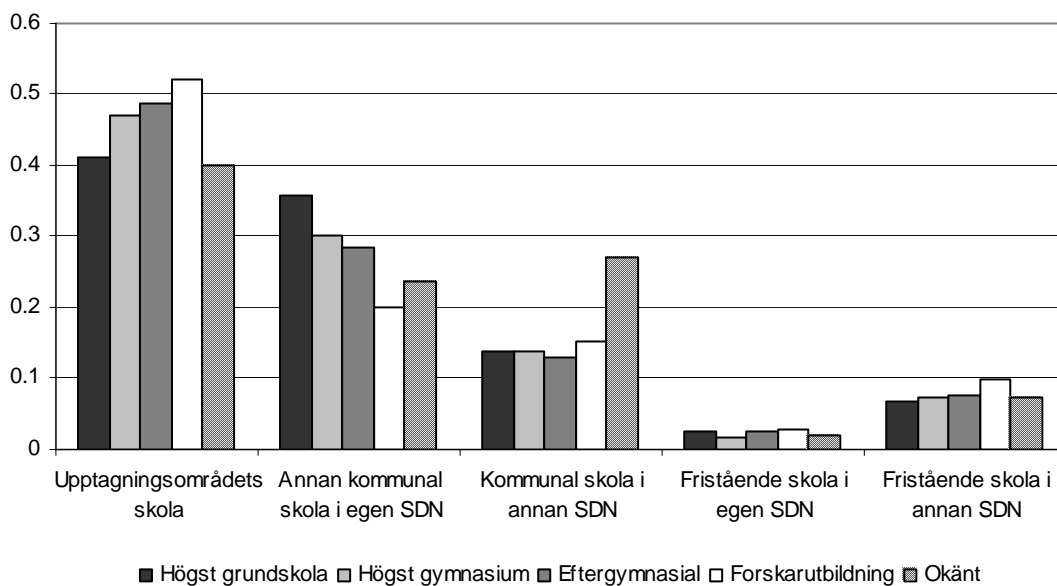
skolor i innerstaden pendlade våren 2005 från västerort utom Bromma 258 elever, vilket var 5 % av eleverna med utländsk bakgrund boende i dessa stadsdelsområden.

Bland eleverna med svensk bakgrund var de fristående skolorna Kunskapsskolan i Kista och Ellen Key-skolan de vanligaste valen. Bland andra kommunala skolor var Hässelby Villastads skola den skola dit i särklass flest elever med svensk bakgrund som inte bodde i skolans upptagningsområde sökte sig. Även bland eleverna med svensk bakgrund pendlade från västerort ca 5 % in till kommunala skolor i innerstaden.

Skillnaderna mellan elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund var mindre avseende andelen elever som gjorde ett aktivt byte mellan vår och hösttermin än i innerstaden. 10 % av eleverna med utländsk bakgrund i västerort gjorde ett sådant val mot 8 % av eleverna med svensk bakgrund.

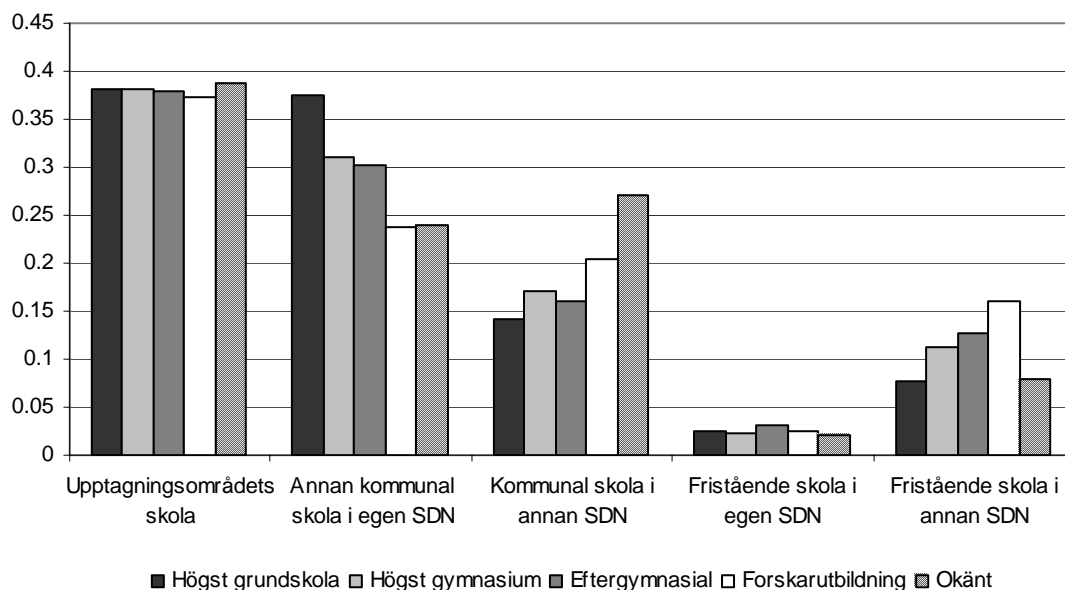
I västerort utom Bromma går eleverna med de mest välutbildade vårdnadshavarna oftare i den skola de "tillhör" medan barn till de lägre utbildade oftare valt en annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet. De elever vars vårdnadshavare hade forskarutbildning hade en tendens att oftare gå i fristående skola i annat stadsdelsområde, men det är i antal en mycket liten grupp och man bör vara försiktig att dra eventuella slutsatser.

Figur 25, Andel elever boende i Kista, Rinkeby, Spånga Tensta och Hässelby Vällingby efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

Även eleverna med utländsk bakgrund i västerort utom Bromma går oftare i fristående skolor om de har mer välutbildade vårdnadshavare. Däremot är det där ingen skillnad bland eleverna som går i den egna skolan. Istället pendlar de något oftare till en kommunal skola i ett annat stadsdelsområde.

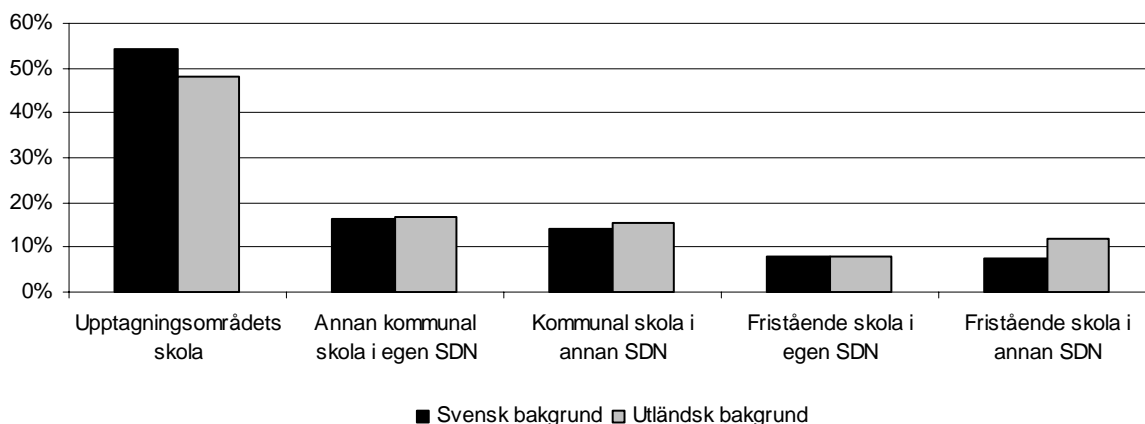
Figur 26, Andel elever med utländsk bakgrund boende i Västerort utom Bromma efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

I söderort är skillnaderna mindre men tendensen den samma. De svenska eleverna i Söderort som går i fristående skola går i stor utsträckning i Västerholmens friskola, Kunskapsskolorna i Fruängen och Enskede och Raketen i Skarpnäck. Exempel på kommunala skolor som elever i söderort med svensk bakgrund valt är Långbrodalsskolan, Bäckhagens skola och Björkhagens skola. 10 % av eleverna med svensk bakgrund boende i söderort pendlade till kommunala skolor i innerstaden.

Även elever med utländsk bakgrund boende i söderort gick i stor utsträckning i Västerholmens friskola. Skolan var tidigare kommunal och har, till skillnad från andra fristående skolor, ett upptagningsområde. Andra fristående skolor som var vanliga bland elever med utländsk bakgrund var St Eriks katolska skola och Engelska skolan Söder. 8 % av eleverna med utländsk bakgrund pendlade från söderort till kommunala skolor i innerstaden.

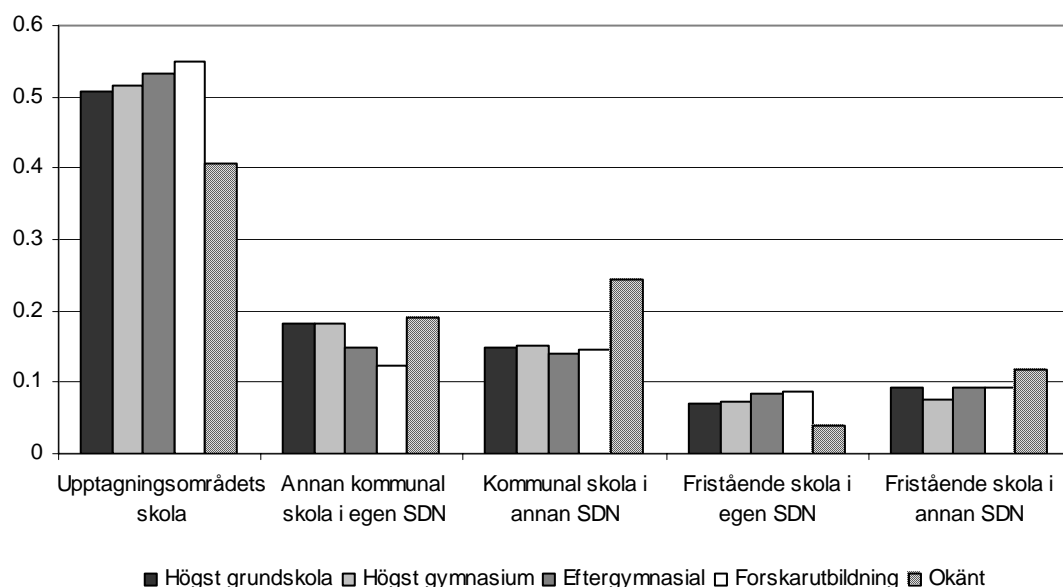
Figur 27, Andel elever boende i Söderort efter vilken typ av skola de går i våren 2005 och om de har svensk eller utländsk bakgrund.

Skillnaderna mellan elever med olika bakgrund vad gäller elevernas benägenheter att byta skola till en annan skola än den de tillhörde mellan vår och hösttermin var försumbara. 8 % av eleverna med utländsk bakgrund gjorde ett sådant val och 7 % av eleverna med svensk bakgrund.

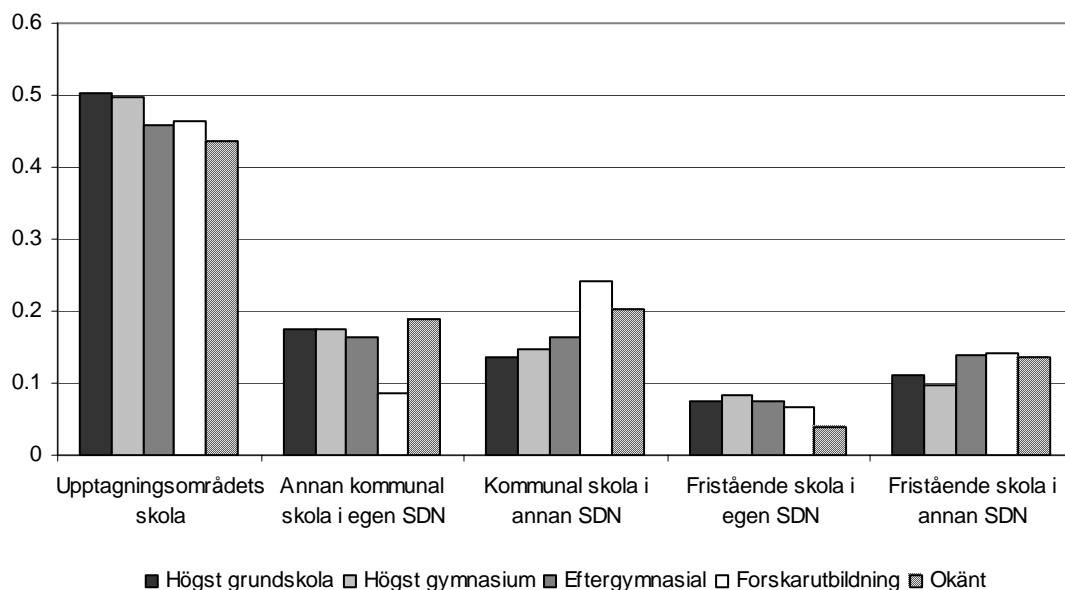
Även i söderort gick barnen till de mer välutbildade vårdnadshavarna oftare i den egna skolan. En svag tendens till att dessa elever oftare går i en fristående skola i eget stadsdelsområde finns, men skillnaderna är överlag små.

Figur 28, Andel elever boende i Söderort efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

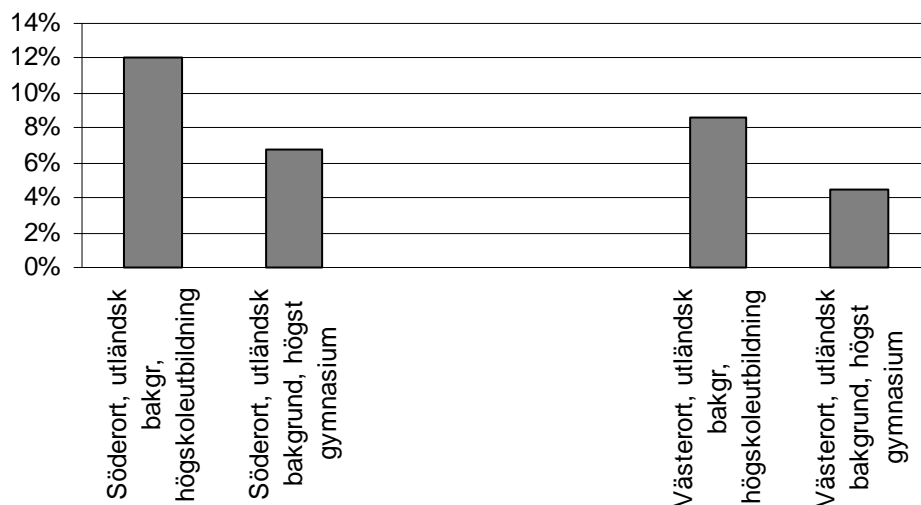
När enbart elever med utländsk bakgrund studerades var skillnaderna liksom tidigare mindre mellan grupperna i söderort. Där går barn till mer välutbildade oftare i kommunal skola i ett annat stadsdelsområde och något oftare i en fristående skola i en fristående skola i ett annat stadsdelsområde.

Figur 29, Andel elever med utländsk bakgrund boende i Söderort efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildning

Totalt sett pendlade elever med utländsk bakgrund där vårdnadshavarna har högskoleutbildning oftare till innerstaden än elever om vårdnadshavarna har högst gymnasieutbildning. Dessa andelar var i det närmaste exakt de samma våren 1998. Det har alltså skett en ökning i *antal* elever med utländsk bakgrund som pendlar in till innerstaden eftersom hela gruppen elever med utländsk bakgrund har ökat, men *andelen* elever med utländsk bakgrund som pendlar in till innerstaden är oförändrad oavsett vårdnadshavarnas utbildning.

Figur 30, Andel elever med utländsk bakgrund som pendlar till innerstaden efter vårdnadshavarens utbildningsnivå våren 2005

Skolbyten mellan vår och hösttermin

I de tidigare avsnitten har elevernas skolgång belysts genom en studie av vilken skola de gick i under vårterminerna. Ofta väljer man skolgång och inriktning redan inför förskoleklassen eller årskurs 1 och fortsätter med samma inriktning under hela grundskolan. Ett byte av skola mellan vår- och hösttermin kan vara naturligt med tanke på att man går i den högsta möjliga årskursen i skolan eller att man inför mellanstadiet vill byta till en skola med någon speciell inriktning. I detta avsnitt studeras vilka byten som görs mellan terminerna och hur detta står i relation till bakgrundsvariablerna.

4 483 elever gick 1998 den sista möjliga terminen i den nuvarande skolan och skulle därför byta inför hösten. De utgör 7 % av alla elever 1998 vilket är samma andel som 2001. År 2006 vara andelen som skall byta marginellt lägre, 6 %.

Av de elever som "skall" byta skola byter majoriteten skola. Åren 1998 och 2001 var det dock ca 400 resp. 550 elever som går kvar i den skola de gick i under våren trots att de "skulle" byta. Detta är ofta elever som går om ett skolår, felkodningar, skolor med specialklasser eller skolor som ändrar sitt utbud av årskurser. 2005 var det färre, 166 elever.

Till dessa byten som naturligt sker kommer de byten som sker med anledning av att eleven flyttar. 1998 flyttade drygt 3 200 elever ut från eller inom staden, 2001 omkring 3 000 elever och 2006 flyttade 3 742 elever. En flytt definieras här av att basområdet skiljer sig mellan vår- och hösttermin eller att det saknas för höstterminen. Det innebär att en flytt både kan vara inom närområdet och över stadens gränser. Något mer än hälften av eleverna som flyttar byter skola.

Många byten sker dock utan att eleven flyttar eller att skolgången så kräver. År 1998 bytte 3 294 elever skola utan att de flyttade ut från eller inom staden eller att de gick i den högsta möjliga årskursen i sin skola under våren. 2001 hade den siffran ökat till 5 451 och 2005 bytte 4 676 elever skola utan att de behövde. Hösten 2001 startade ett antal fristående skolor i staden och en ombildning av västerholmsskolan (sdn 24) till fristående skola skedde vilket förklarar den kraftiga ökningen mellan åren 1998 och 2001.

Tabell 4, Antal elever efter om de går kvar i samma skola efter sommaren och om de "ska" byta eller flyttar 1998

1998	Flyttar	Ska byta	Övriga byten	Totalt
Går ej i samma skola	1 627	3 898	3 294	8 819
Går i samma skola	1 437	396	52 855	54 688
Totalt	3 064	4 294	56 149	63 507

Tabell 5, Antal elever efter om de går kvar i samma skola efter sommaren och om de "ska" byta eller flyttar 2001

2001	Flyttar	Ska byta	Övriga	Totalt
Går ej i samma skola	1 569	3 845	5 451	10 865
Går i samma skola	1 500	553	56 504	58 557
Totalt	3 069	4 398	61 955	69 422

Tabell 6, Antal elever efter om de går kvar i samma skola efter sommaren och om de "ska" byta eller flyttar 2005

2005	Flyttar	Ska byta	Övriga byten	Totalt
Går ej i samma skola	2 059	3 605	4 676	10 340
Går i samma skola	1 683	162	55 851	57 696
Totalt	3 742	3 767	60 527	68 036

Totalt sett skedde år 2005 mellan vår- och höstterminen 10 340 byten. 45 % av dessa byten skedde av andra anledningar än flytt eller att skolgången kräver det. År 1998 var det 37 % av alla byten som skedde utan någon av dessa anledningar och år 2001 då antalet byten var som högst, 53 %.

Byten som skolgången kräver

Av de elever som skulle byta skola sommaren 1998 följde 53 % av eleverna den planerade skolgången och gick i den skola de tillhörde genom upptagningsområden både under vårterminen och efter bytet under höstterminen. 2001 hade andelen minskat till 36 % och 2005 gick 33 % av eleverna i den skola de tillhörde både under vårterminen och efter bytet. I takt med tillkomsten av nya fristående skolor sjönk därmed den andel elever som följde sin planerade skolgång. I samband med att ett byte är aktuellt valde eleverna år 2005 oftare än år 1998 en alternativ skola.

2 365 elever gick i den skola de tillhörde under vårterminen 1998 och skulle byta inför hösten. 62 % av dessa elever gjorde inget aktivt val utan fortsatte i den nya skola de sedan tillhörde efter bytet. 38 % valde en alternativ skola. Av de 1 915 elever som inte gick i den skola de tillhörde under vårterminen valde 762 att gå i den skola de tillhörde efter sommaren medan resterande 1 153 fortsatte gå in någon annan skola.

2001 bytte drygt 800 elever som skulle byta från en skola de tillhörde till en alternativ skola. Nästan lika många gjorde det omvända bytet, från en alternativ skola till den de tillhörde. Drygt 1 200 elever bytte mellan två alternativa skolor

2005 gick 709 elever under våren i den skola de tillhörde men bytte till en alternativ skola. Tvärtom gick 776 elever i en annan skola under våren och bytte till den skola de tillhörde. 1 120 elever bytte mellan alternativa skolor.

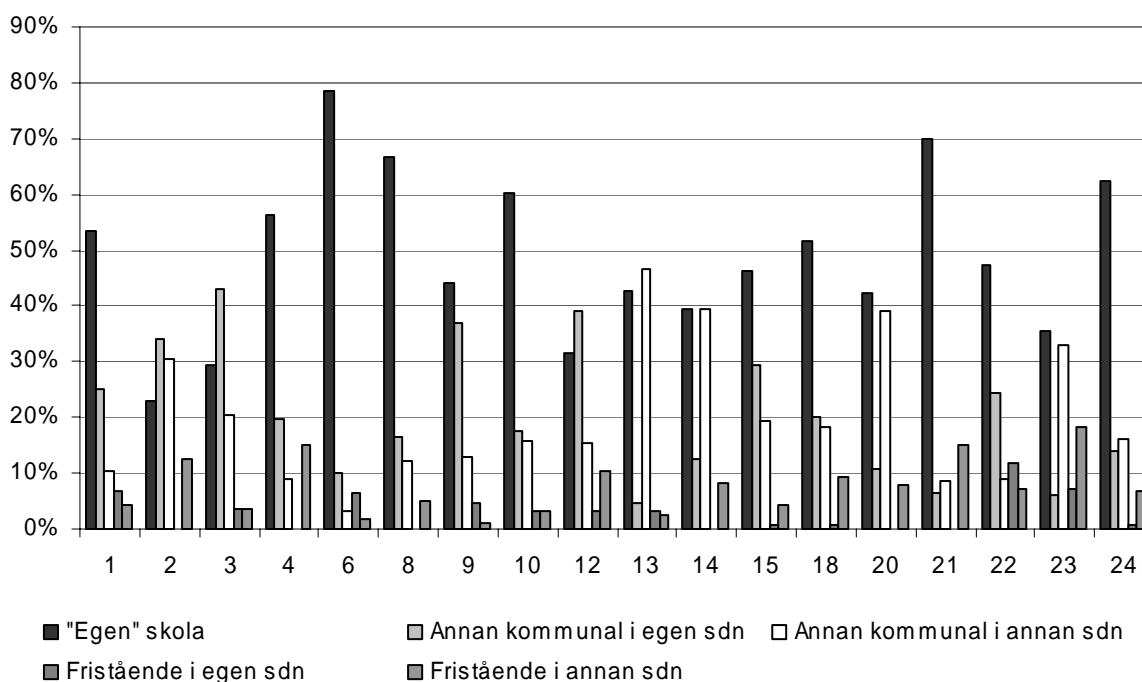
Omkring 800 elever växlade därmed mellan att gå i den skola de tillhörde under vårterminen och i en alternativ skola under höstterminen - eller tvärtom under alla tre åren.

Av de elever som skulle byta 1998 gick 68 elever på en fristående skola under våren. Knappt en tredjedel av dessa, 22 elever valde att byta till den kommunala skola de tillhörde inför hösten. Tendensen är den samma under alla tre åren. 2001 valde 84 av de 228 eleverna som gick i fristående skola och skulle byta att byta till den kommunala skola de tillhörde. År 2005 var andelen 124 av 337 som gjorde detta byte. De fristående skolorna är oftare F-9 skolor än de kommunala och man kan därmed oftare gå hela sin grundskoletid i samma skola i en fristående skola än i en kommunal. Antalet elever som, "ska byta" är därför lågt i de fristående skolorna, men i de fall eleverna skulle byta skola bytte genom alla tre åren en tredjedel av eleverna till den kommunala skola de tillhörde.

Eleverna som gick i kommunal skola och skulle byta valde till 74 % upptagningsområdets skola år 1998. 18 % valde en annan kommunal skola i samma stadsdelsområde och 8 % valde en kommunal skola i ett annat stadsdelsområde. Resterande 2 % valde en fristående skola. 2001 hade andelen som valde upptagningsområdets skola minskat till 58 %. Fler valde en annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet eller i ett annat stadsdelsområde, 22 % respektive 15 %. 5 % valde år 2001 en fristående skola. 2005 hade andelen som valde den egna skolan minskat ytterligare till 55 %. 20 % valde en annan kommunal skola i det egna stadsdelsområdet och 17 % i ett annat stadsdelsområde. 8 % valde att byta till en fristående skola.

De elever som ska byta väljer till största del att gå i skola i samma stadsdelsområde som det där de gick under våren. Andelen som stannar kvar i samma stadsdelsområde som de gick i under våren ökade från 81 % år 1998 till 83 % år 2001 och 87 % år 2005. Den ökande andelen hänger troligen samman med det ökande utbudet av fristående skolor i närområdet.

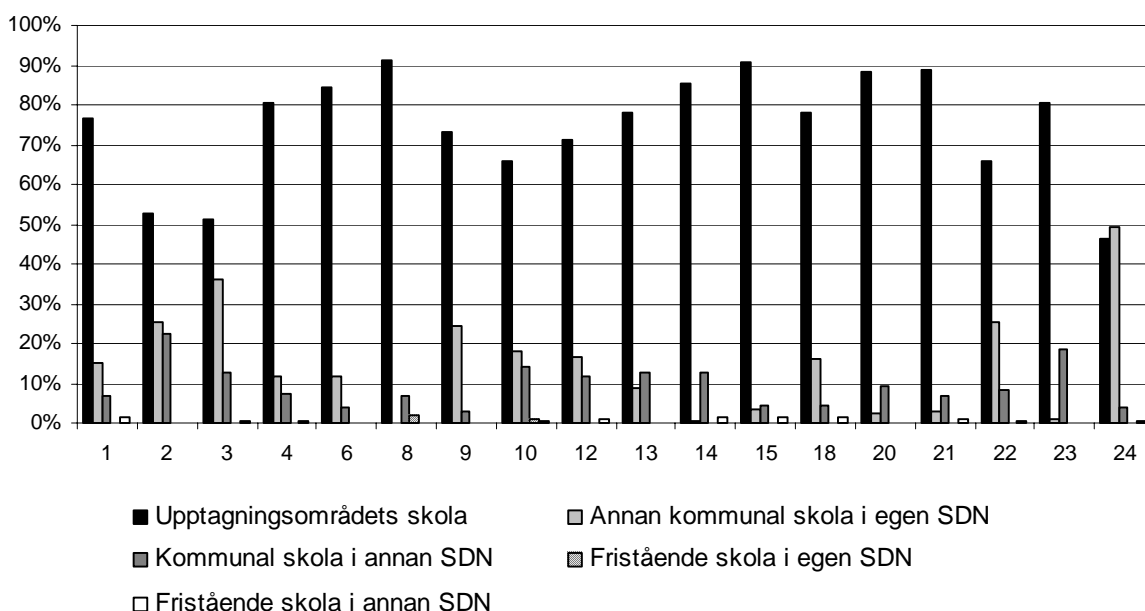
Figur 31, Andel elever som "ska" byta skola efter val av skola ht 2005 och sdn där de bor.

Hur eleverna som skall byta skola väljer skola varierade under de tre åren men också kraftigt mellan stadsdelsområdena. I Bromma valde år 2005 närmare 80 % av dem som skulle byta att byta till den skola de hörde till. I Rinkeby, där den andelen var lägst, valde straxt över 20 % den skola de hörde till. Andelen elever som valde en kommunal skola i ett annat stadsdelsområde var högst bland dem som bodde i Katarina Sofia, men också i Enskede Årsta och i Vantör. I Spånga Tensta var det vanligt att man valde en annan kommunal skola inom det egna stadsdelsområdet, ett val som en låg andel i Katarina Sofia gjorde.

7 år tidigare var andelen som skulle byta och då valde en fristående skola nära noll. Rinkeby och Spånga Tensta var de stadsdelsområden jämte Skärholmen där fler elever valde andra skolor. Stapeln för andra kommunala skolor i Skärholmen och Rinkeby kan dock bero på felaktigheter i upptagningsområden.

Figur 32, Andel elever som "ska" byta skola efter typ av skola ht 1998 och sdn där de bor.

Den stora andelen byten 1998 i Skärholmen till andra kommunala skolor är framför allt byten till Vårbergsskolan och Österholmsskolan. Eleverna som bytte till Vårbergsskolan kom främst från Lillholmsskolan och Söderholmsskolan och till Västerholmsskolan bytte elever från Lillholmsskolan och Västerholmsskolan. Detta beror troligen på ett ändrat utbud av skolår i dessa skolor.

Bland dem som 2005 skulle byta och bytte från en kommunal skola till en fristående i annan sdn fanns 4 byten som förekom oftare:

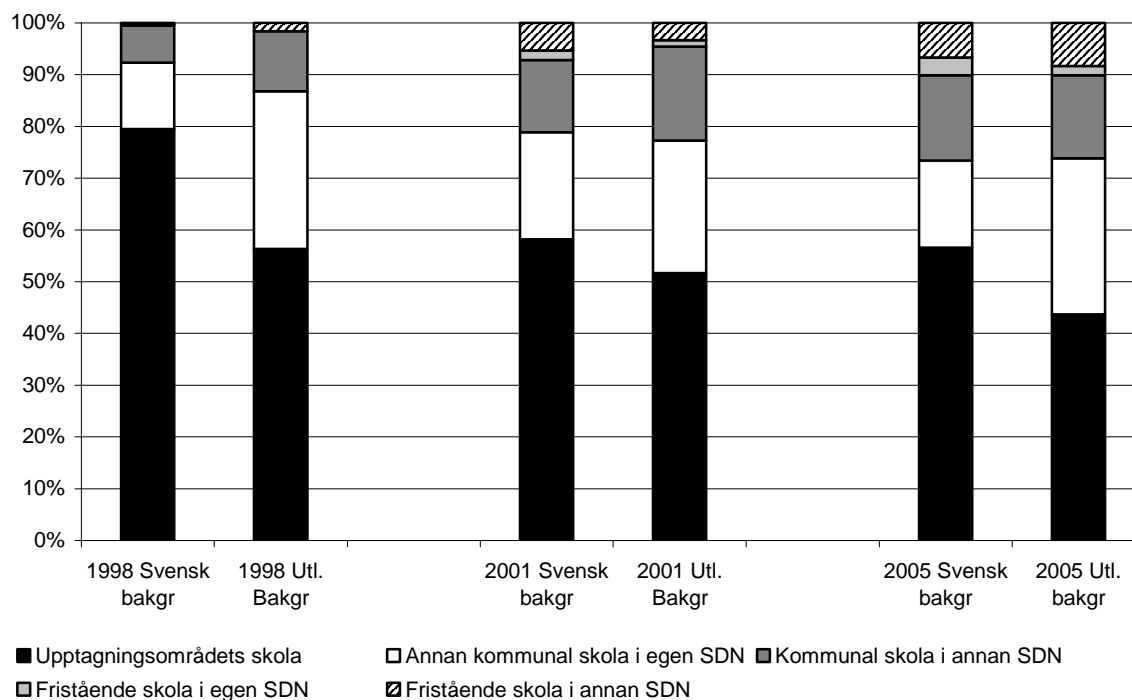
- 38 elever bytte från kommunal skola i Spånga Tensta till fristående i Bromma
- 21 elever bytte från kommunal skola i Hägersten till fristående i Liljeholmen
- 33 elever bytte från kommunal skola i Älvsjö till fristående i Hägersten
- 41 elever bytte från kommunal skola i staden till fristående i annan kommun.

Bland dem som bytte till en kommunal skola i annan sdn var det vanligast att man bytte från annat stadsdelsområde till Maria-Gamla stan. Totalt 125 elever bytte från annat

stadsdelsområde till Maria-Gamla stan varav de flesta kom från Katarina Sofia och Enskede Årsta. Ett annat vanligt byte som 43 elever gjorde var från Vantör till Liljeholmen.

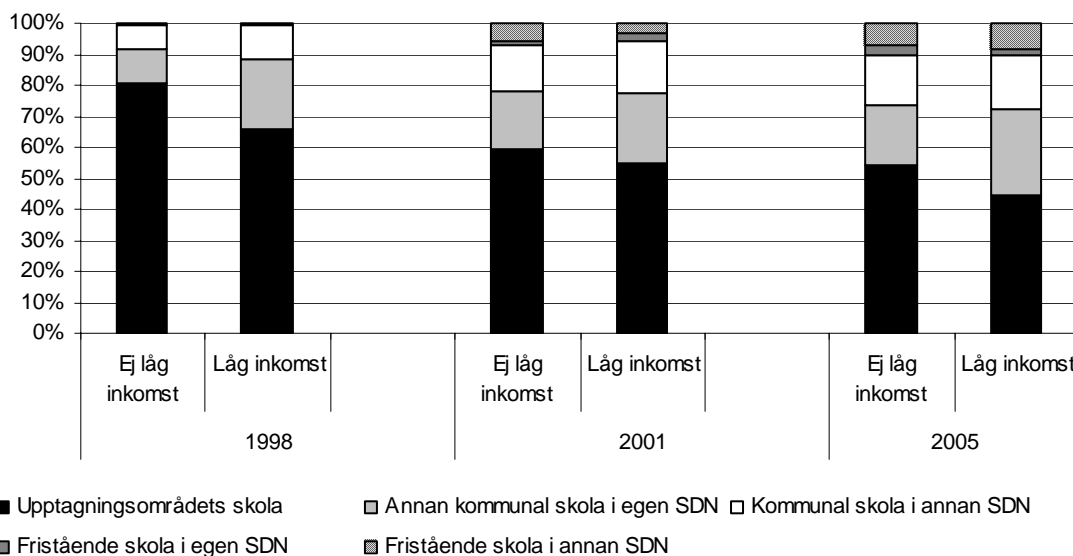
I en jämförelse mellan bakgrundsvariablerna ser vi att eleverna med svensk bakgrund oftare valde den egna skolan medan elever med utländska bakgrund i högre grad valde att börja pendla till fristående skolor i andra stadsdelsområden.

Figur 33, Andel elever som "ska" byta efter utländsk bakgrund och typ av skola eleven bytte till, åren 1998, 2001 och 2005.

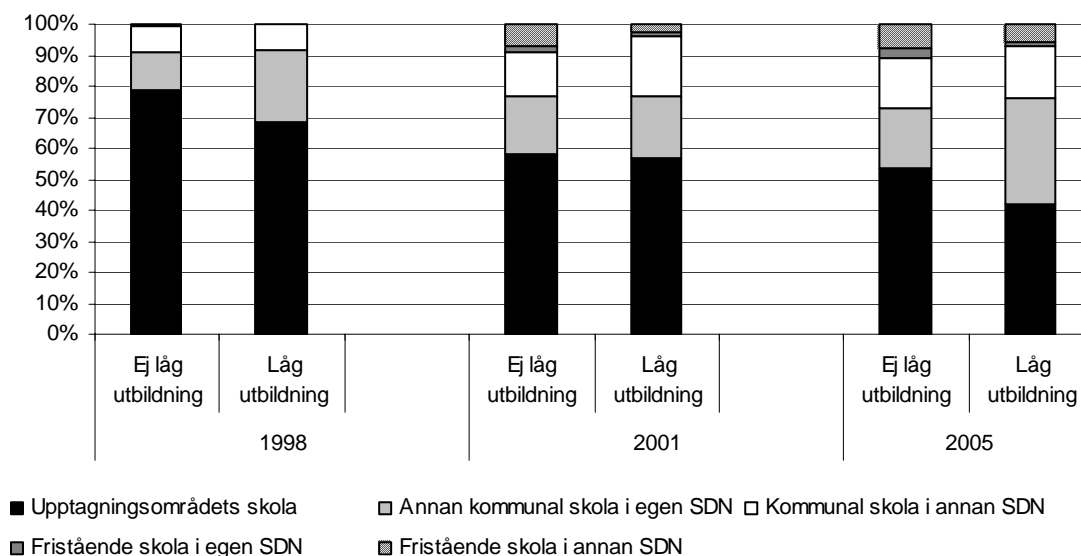
Samma jämförelse men för andelen elever i låginkomsttagarfamiljer visar att elever i familjer med låg inkomst under alla år i högre grad valde andra skolor än den de tillhörde.

Figur 34, Andel elever som "ska" byta efter om man bor i en familj med låg inkomst och typ av skola eleven bytte till åren 1998, 2001 och 2005

Slutligen görs jämförelsen även mellan grupperna där föräldrarna har låg utbildning jämfört med dem som har gymnasieutbildning eller högre. Även denna bild påminner om den tidigare. En närmare studie av vårdnadshavarnas utbildning har gjorts och jämförts med skolvalet. Inga tydliga mönster finns förutom i gränsen mellan dem som är lågutbildade (högst grundskola) och dem med okänd utbildning. Det finns inget som tyder på att "Ju högre utbildning" desto större benägenhet att man väljer en specifik skoltyp. Sannolikt beror detta på att utbudet av alla skoltyper är såpass stort och att det inom varje skoltyp finns skolor som lockar alla kategorier av elever. Studeras enskilda skolor är bilden en annan. Det finns skolor där en majoritet av dem som byter till skolan har eftergymnasial utbildning. De elever som valde Engelska skolan i Bromma hade till 87 % minst en vårdnadshavare med högskoleutbildning medan de som valde Hjulstaskolan till 73 % hade vårdnadshavare med högst gymnasial utbildning.

Figur 35, Andel elever som "ska" byta efter vårdnadshavarnas högsta utbildning och typ av skola eleven bytte till 1998, 2001 och 2005

Andra byten

Bland de elever som bytte trots att de inte flyttade eller gick i den sista årskursen i sin skola var det vanligast att man bytte mellan två skolor man inte tillhörde eller ifrån den skola man tillhörde. 625 elever gick dock i en annan skola under våren och bytte till den "egna" skolan inför höstterminen 1998. Ett byte som sker trots att man inte "måste" benämns i avsnittet även "aktivt byte".

Sommaren 1998 bytte ca 5 % av alla elever skola av detta skäl. 2001 bytte 6 % skola och 2005 var det 7 % av alla elever. Hösten 2001 blev Västerholmsskolan fristående skola och ca 400 av de elever som gjorde aktiva val bytte egentligen inte skola utan bara verksamhetsform. I tabell 8 nedan ingår dessa elever bland de 1 120 som går i den skola de tillhör under våren men inte under hösten. Övriga byten sommaren 2001 är framför allt byten till de olika skolorna inom kunskapsskolan samt till L'Estradska skolan. En skola som genom alla åren många elever bytte till var Adolf Fredriks musikklasser.

Tabell 7, Elever som inte skall byta efter om de går i den egna skolan under vårterminen och under höstterminen 1998

Vårtermin	Hösttermin		Totalt
	Går ej i den skola eleven tillhör	Går i skolan eleven tillhör	
Går ej i den skola eleven tillhör	1 525	625	2 150
Går i skolan eleven tillhör	1 120	24	1 144
Totalt	2 645	649	3 294

Tabell 8, Elever som gör aktiva val efter om de går i den egna skolan under vårterminen och under höstterminen 2001

Vårtermin	Hösttermin		Totalt
	Går ej i den skola eleven tillhör	Går i skolan eleven tillhör	
Går ej i den skola eleven tillhör	1 567	1 036	2 603
Går i skolan eleven tillhör	1 659	159 ¹⁰	1 818
Totalt	3 226	1 195	4 421

¹⁰ Bör vara noll, dessa 159 elever beror på ändrade upptagningsområden etc.

Tabell 9, Elever som inte skall byta efter om de går i den egna skolan under vårterminen och under höstterminen 2005

Vårtermin	Hösttermin		Totalt
	Går ej i den skola eleven tillhör	Går i skolan eleven tillhör	
Går ej i den skola eleven tillhör	2376	556	2 932
Går i skolan eleven tillhör	1 524	220 ¹¹	1 744
Totalt	3 900	776	4 676

Betydligt fler elever som gjorde ett aktivt byte jämfört med dem som skulle byta gick under hösten i skola i ett annat stadsdelsområde än under våren. Det handlade både om att man bytte till det stadsdelsområde där man bodde och från det stadsdelsområde där man bodde. 1 744 elever gick under våren i skola i sitt eget stadsdelsområde och bytte till annat stadsdelsområde inför hösten 2005. Det motsatta gjorde 1 059 elever.

Tabell 10, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter i vilket stadsdelsområde de går i skola under våren och hösten 1998

Vårtermin	Hösttermin		Totalt
	Går i egen sdn	Går i annan sdn	
Går i egen sdn	1 320	814	2 134
Går i annan sdn	776	384	1 160
Totalt	2 096	1 198	3 294

Tabell 11, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter i vilket stadsdelsområde de går i skola under våren och hösten 2001

Vårtermin	Hösttermin		Totalt
	Går i egen sdn	Går i annan sdn	
Går i egen sdn	1 799	1 623	3 422
Går i annan sdn	474	525	999
Totalt	2 273	3 174	4 421

¹¹ Bör vara noll, dessa 220 elever beror på ändrade upptagningsområden etc.

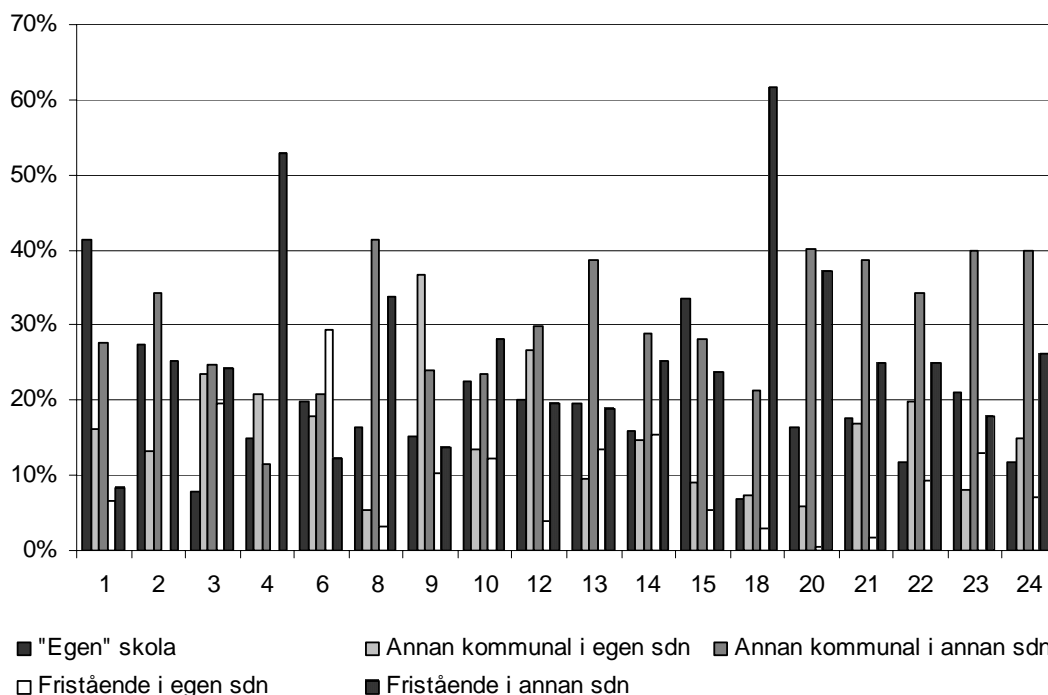
Tabell 12, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter i vilket stadsdelsområde de går i skola under våren och hösten 2005

Vårtermin	Hösttermin		Totalt
	Går i egen sdn	Går i annan sdn	
Går i egen sdn	1 317	1 744	3 061
Går i annan sdn	1 059	556	1 615
Totalt	2 376	2 300	4 676

1998 och 2001 var det vanligare bland dem som gjorde aktiva val att byta inom det egna stadsdelsområdet. 2005 bytte många elever till ett annat stadsdelsområde. Under alla år var det ovanligare att man bytte mellan två skolor i andra stadsdelsområden. Liksom tidigare år är det 2005 framför allt kunskapsskolorna som lockar elever att byta över stadsdelsområdesgränser. Även Internationella skolan i Enskede och Engelska skolan i Bromma var skolor som många elever bytte till. Bland de kommunala skolorna är Adolf Fredriks musikklasser ett populärt val bland många elever.

I jämförelse mellan de olika stadsdelsområden 2005 fanns höga staplar för byten till fristående skolor i annan sdn framför allt i Hässelby-Vällingby, Farsta och Vantör. Eleverna från Hässelby Vällingby bytte framför allt till Engelska skolan i Bromma (140 elever) och till Kunskapsskolan i Spånga (56 elever). Båda dessa skolor var nya hösten 2005. Bytena till Fristående skolor i Farsta och Bagarmossen var främst till Internationella skolan i Enskede och till Kunskapsskolan i Enskede. Dessa var inte nystartade men tar emot elever från årskurs 6 - 9.

Figur 36, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter skola de byter till 2005

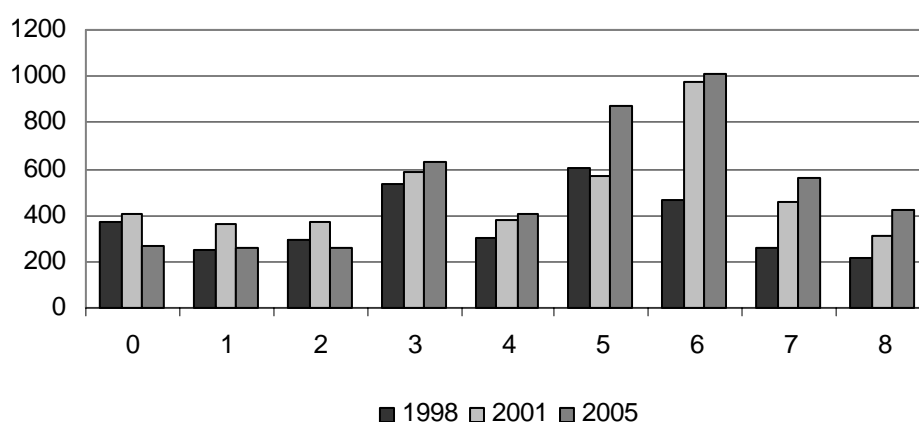

Ett byte till "egen" skola innebär alltså att man under vårterminen gick i en annan skola än den man tillhörde och efter sommaren bytte till den skola man tillhör. Detta var vanligast i Kista där många elever bytte från Stenhagsskolan till Akallaskolan. Eleverna från Stenhagsskolan tillhörde Oxhagsskolans upptagningsområde under årskurserna upp till och med 5, vilket troligen kan vara något som beror på ändrade upptagningsområden snarare än "aktiva" val.

Vanligast är att man gör ett aktivt byte inför årskurserna 4 och sedan 6/7, dvs. inför samma årskurser som man ofta byter då man "ska byta". Man byter då ofta till skolor som tar emot elever från åk 4 eller ifrån åk 6 eller 7.

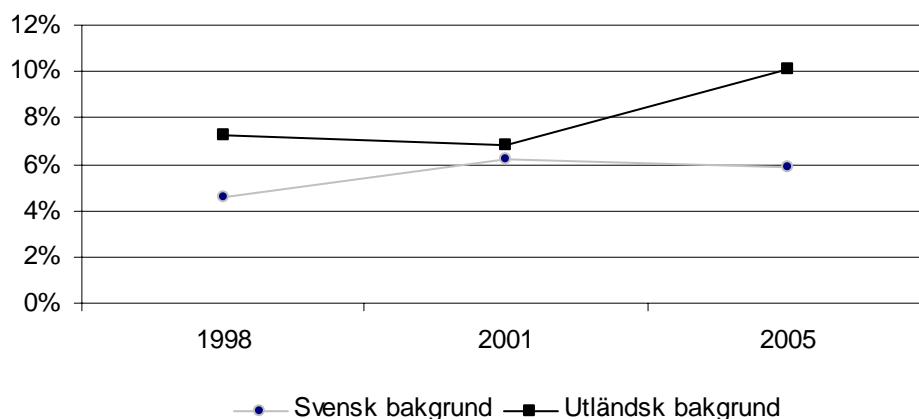
Figur 37, Antal elever som byter skola utan att de "måste" efter den årskurs de gick i under våren 1998, 2001 och 2005.

I Stadsdelsområdena Bromma, Katarina-Sofia, Vantör, Hägersten och Skärholmen bytte år 2005 kring 40 % av eleverna till en annan kommunal skola i ett annat stadsdelsområde. Omkring en fjärdedel av dessa byten skedde till skolor i andra kommuner eller utlandet. En skola som tog emot en stor andel elever som gjorde ett sådant byte var Adolf Fredriks musikklasser. Även Eriksdalsskolan tog emot en större andel av dessa elever. Dessa skolor har en profil mot idrott, kultur och musik som är populär bland elever i hela staden.

Ser vi till de bakgrundsvariabler vi tidigare studerat var det 2005 något vanligare att elever med utländsk bakgrund gjorde ett byte än elever med svensk bakgrund. 5 % av eleverna med svensk bakgrund valde att byta skola medan andelen av eleverna med utländsk bakgrund var 8 %. Eleverna med utländsk bakgrund valde oftare att byta till den skola de tillhör medan eleverna med svensk bakgrund valde fristående skolor eller skolor i annan sdn i något högre grad. Tänkbart är att elever med utländsk bakgrund i takt med integrationen i Sverige väljer att gå i en närmare skola istället för den mer kulturellt eller språkligt anpassade som man först val.

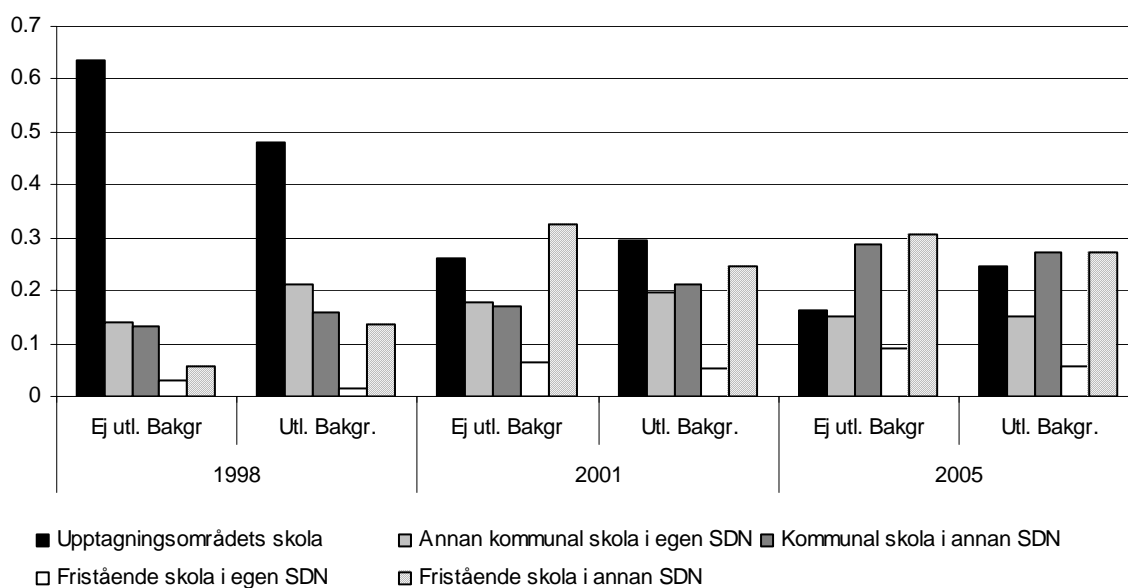
Figur 38, Andel elever av alla elever med svensk resp. utländsk bakgrund som gjorde ett aktivt val åren 1998, 2001 och 2005.

Även under 1998 och 2001 var det vanligare att elever med utländsk bakgrund gjorde aktiva val än att elever med svensk bakgrund gjorde detta. Skillnaderna var som minst 2001 då andelen elever med utländsk bakgrund som gjorde ett aktivt val sjönk något medan andelen svenska elever som valde att byta skola ökade.

Majoriteten av eleverna med utländsk bakgrund som bytte till den skola de tillhörde genom upptagningsområden bodde i Västerort och bytte mellan kommunala skolor inför årskurs 4 och 7. Det handlar troligen mer om var dessa elever bereddes plats än om ett "aktivt" val. Om dessa byten utesluts ser vi en tendens till att fler elever med svensk bakgrund gör aktiva val och då främst till skolor som tar emot från årskurs 4 eller årskurs 6.

Figur 39, Andel byten (aktivt val) efter typ av skola eleven bytte till och utländsk bakgrund 1998-2005

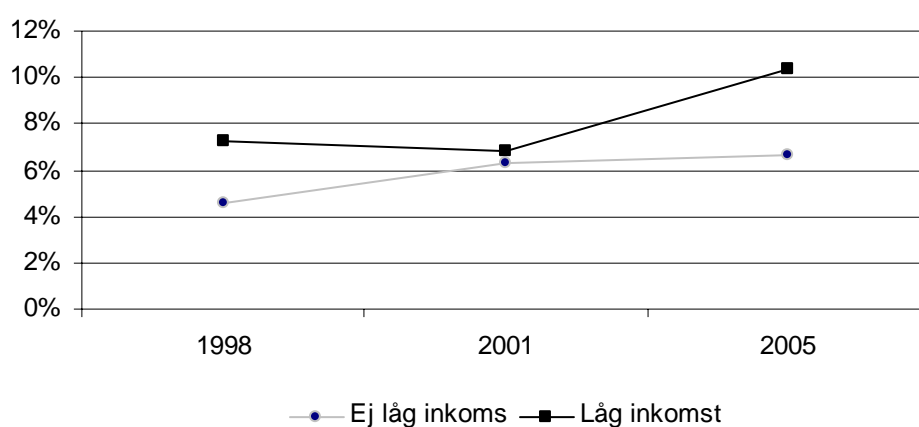

Vi såg tidigare att många elever med utländsk bakgrund pendlade till andra stadsdelsområden. De skolor som valdes av många av dessa elever erbjuder skolgång under hela grundskolan

dvs. från förskoleklass till åk 9. Skolorna som elever med svensk bakgrund gärna pendlade till erbjuder skolgång från årskurs 4 eller årskurs 6/7 och därmed ökar antalet byten bland svenska elever inför dessa årskurser. Detta gäller t ex kunskapsskolan och liknande fristående skolor som etableras i hela staden.

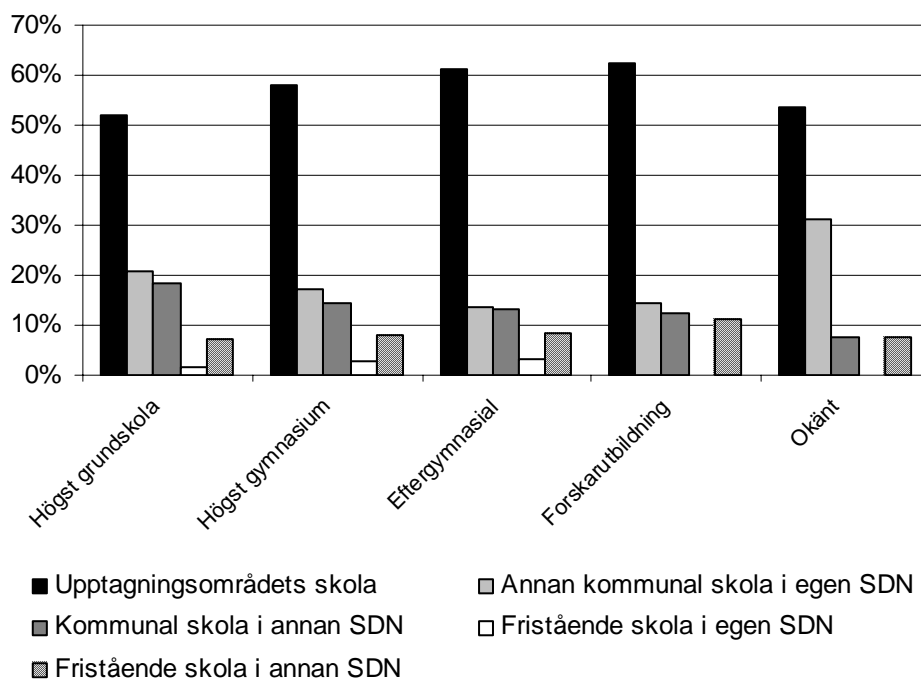
Tendensen för eleverna i familjer med låg inkomst är nästan exakt den samma som för elever med utländsk bakgrund. Det är vanligare bland elever där vårdnadshavarna har låg inkomst att man byter mellan skolor trots att man inte tvingas göra det pga. att man "vuxit ur" skolan. Skillnaden är liten 2001 men ökar igen 2005.

Figur 40, Andel elever av alla elever i familjer där man har låg inkomst samt övriga familjer som gör ett aktivt val åren 1998, 2001 och 2005.

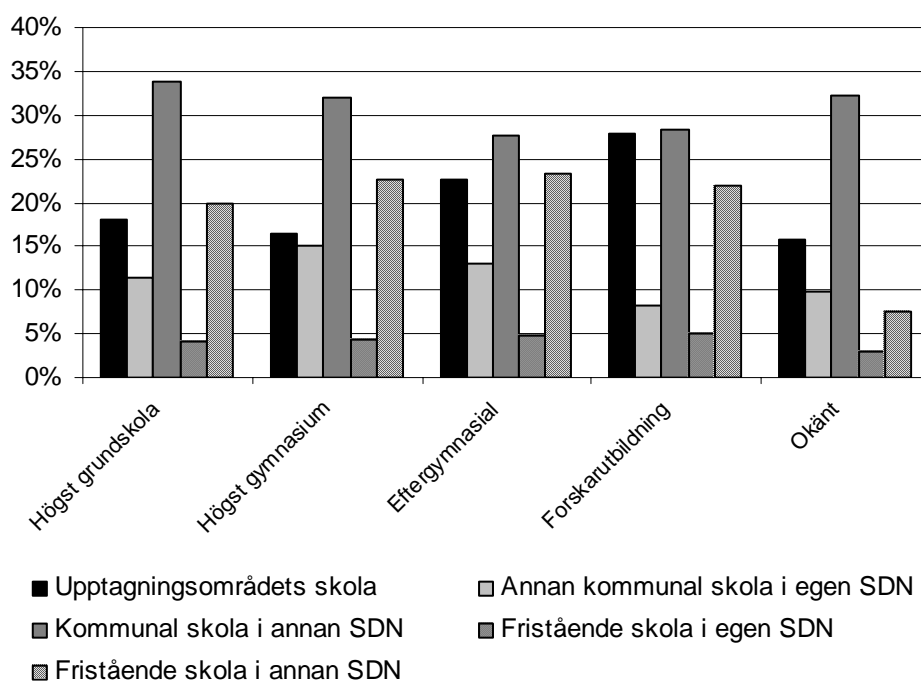

1998 valde de elever som gjorde aktiva byten i högre grad att byta till upptagningsområdets skola ju högre vårdnadshavarnas utbildning var. Att byta till annan kommunal skola var vanligast bland eleverna där vårdnadshavarna hade låg eller okänd utbildning. Eleverna som pendlade till en kommunal skola i ett annat stadsdelsområde hade oftare vårdnadshavare med högst grundskoleutbildning medan elever till forskarutbildade vårdnadshavare oftare pendlade till en fristående skola i ett annat stadsdelsområde. De elever vars vårdnadshavare har okänd utbildning är till stora delar elever i familjer där båda vårdnadshavare och barnet självt är född utomlands. Vilken skolgång dessa barn får kan även bero på var de får möjlighet till boende och i vilka skolor de erbjuds plats.

Figur 41, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå och val av skola vid ett aktivt byte 1998

Figur 42, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildning och val av skola vid ett aktivt byte 2001

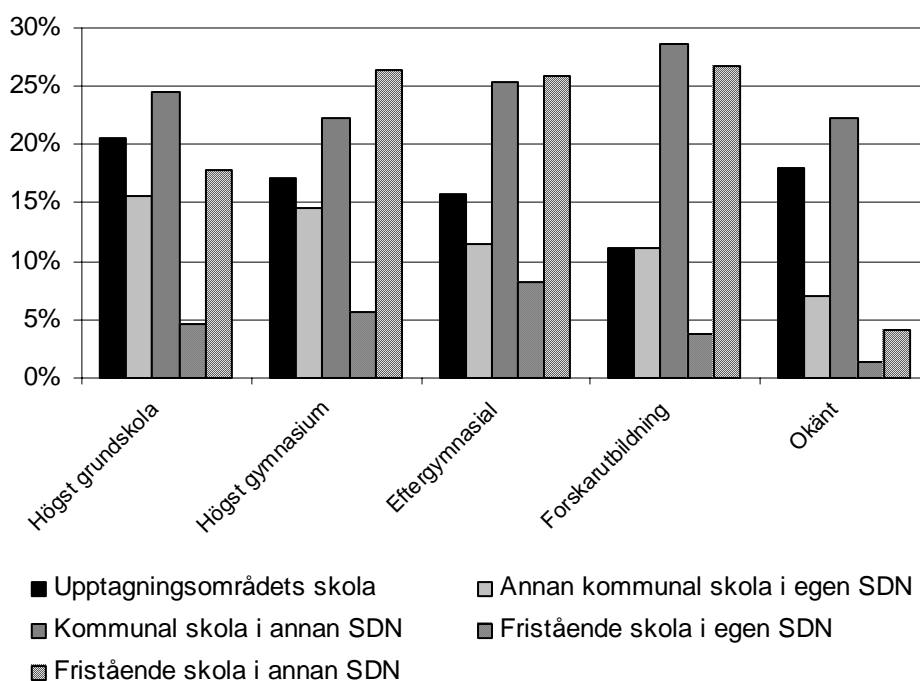

År 2001 var bilden en helt annan. Fortfarande var det vanligare bland de högre utbildade att gå till den skola de tillhör genom upptagningsområdet, men andelen var betydligt lägre.

Eleverna i familjer med högst grundskola valde i lägre utsträckning en fristående skola både i eget och i annat stadsdelsområde medan skillnaderna mellan gymnasie-, eftergymnasialt och forskarutbildade är små. Istället valde eleverna med lågutbildade vårdnadshavare oftare en kommunal skola i ett annat stadsdelsområde.

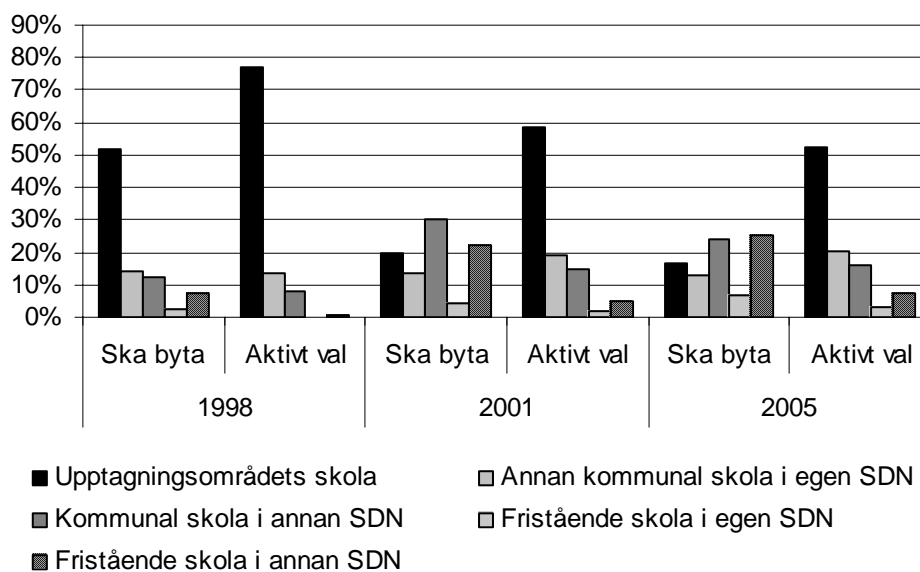
År 2005 hade tendensen bland eleverna till mer högt utbildade föräldrar svängt. Nu valde dessa i lägre grad den skola eleven tillhörde och i högre grad fristående eller kommunala skolor i andra stadsdelsområden. Under alla dessa år var det små grupper som har vårdnadshavare med högst grund eller folkskola och ännu färre elever som hade vårdnadshavare med forskarutbildning. När grupperna är små kan också små förändringar ge relativt stora utslag. Variationerna mellan åren bör därför tolkas med försiktighet.

Figur 43, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildning och val av skola vid ett aktivt byte 2005

Sammantaget ger de båda avsnitten kring elevernas byten en ganska motstridig bild. Det är skillnad mellan hur elever byter om de "tvingas byta" respektive om de själva gör ett aktivt byte som skolgången inte kräver. När elever "tvingas" byta förses de med information om alternativa skolval vilket underlättar beslutet medan ett aktivt byte förutsätter ett eget uppsökande och undersökande arbete med att finna rätt skola.

Figur 44, Jämförelse mellan dem som gör aktiva val och dem som ska byta efter vilken skola de byter till hösten 1998, 2001 och 2005

Något förvånande är att det bland dem som gör ett aktivt val är en betydligt högre andel som väljer den "egna" skolan, dvs. den skola eleven tillhör genom upptagningsområdet. En förklaring kan vara att eleven redan tidigare gjort något val som denne omprövat t ex för att eleven valt en skola som kräver långa resor och på sikt inte vill fortsätta dessa resor.

Bakgrundsfaktorer och skolgång – statistisk analys

Regressionsanalys är en statistisk metod att studera samband mellan en beroende variabel och ett antal oberoende variabler som antas påverka beroendevariabeln. Genom metoden kan man se vilka bakgrundsvariabler som har ett faktiskt samband med valet av skola. Eftersom det ofta finns samband mellan t ex låg utbildningsnivå och låg inkomst kan det i studier som denna vara svårt att se om någon av dessa faktorer har en starkare inverkan och då vilken. Regressionsanalys ger en möjlighet att studera detta. I det avslutande avsnittet presenteras analyser baserade på regression.

I medicinska och sociologiska studier är det vanligt att de oberoende variablerna utgör kategorier t.ex. man/kvinna, invandrad/ej invandrad. Då används logistisk regression med vars hjälp man kan bilda oddskvoter för att jämföra alternativ med varandra. För varje variabel väljer man ut ett ”referensalternativ” som får oddskvoten 1. Om man t.ex. har oddskvoten 1,2 för elever med utländsk bakgrund att göra ett aktivt val innebär det en förhöjd benägenhet för elever med utländsk bakgrund jämfört med elever med svensk bakgrund (som då utgör referensalternativet) att göra ett aktivt val. Är oddskvoten mindre än 1 är benägenheten lägre än för referensgruppen. Är oddskvoten lika med 1 har grupperna lika stor benägenhet.

Man kan med hjälp av den utarbetade logistiska regressionsmodellen beräkna risktal, benägenheter för en viss grupp av elever, att göra ett aktivt val. En sådan grupp kan t.ex. vara elever med utländsk bakgrund, boende i innerstaden med lågutbildade föräldrar. På så vis kan man relativt överskådligt göra jämförelser mellan olika grupper av elever.

En logistisk regression för hela staden 2005 visar att sannolikheten att göra ett aktivt val och byta skola mellan terminerna var högre för elever med utländsk bakgrund (1,4 ggr högre) än för elever med svensk bakgrund. Låg inkomst hos vårdnadshavarna ökade sannolikheten för ett aktivt val (1,3 ggr högre) medan vårdnadshavarens utbildningsnivå inte påverkade sannolikheten att göra ett aktivt val. Inverkan av faktorn utbildning är alltså inte statistiskt säkerställd när hänsyn tas till utländsk bakgrund och låg inkomst. Det har vidare stor betydelse i vilket stadsdelområde eleven bor. Sannolikheten att göra ett aktivt val mellan våren 2005 och hösten 2005 är hög i stadsdelområdena Kista, Skarpnäck och Farsta (omkring 3 ggr högre än övriga). Lägst ligger Bromma som här satts till referens 1 samt Älvsjö och Liljeholmen där sannolikheten att göra ett aktivt val bara är marginellt större. I samtliga dessa fall har man kontrollerat för övriga bakgrundsvariabler. Det innebär att det finns en betydelse av i vilket stadsdelområde eleven bor även då effekterna av utländsk bakgrund, utbildningsnivå och inkomst hålls konstanta.

Samma typ av regression görs för sannolikheten att gå i den skola man tillhör. Där har elever med utländsk bakgrund en lägre sannolikhet (0,76) jämfört med elever med svensk bakgrund. Boende liksom utbildningsnivå och inkomst har hållits konstant. Även här finns skillnader mellan stadsdelarna. I Bromma och i Hägersten är detta omkring 3,5 gånger så vanligt jämfört med innerstadens stadsdelområden Östermalm, Norrmalm och Maria Gamla stan.

Sannolikheten att pendla, det vill säga att gå i skola i ett annat stadsdelområde än det där man bor, slutligen är ungefär 1,5 gånger högre för elever med utländsk bakgrund än för elever med svensk bakgrund. Här är sannolikheten signifikant något högre även för elever med högskoleutbildade föräldrar samt för föräldrar med låg inkomst. Högst sannolikhet att pendla om faktorerna utländsk bakgrund, inkomst och utbildning hålls konstanta har eleverna i

Rinkeby, Kungsholmen och Enskede - Årsta. Sannolikheten att pendla till ett annat stadsdelsområde om man bor i någon av dessa tre stadsdelsområden är omkring 3 gånger högre än i Bromma där andelen pendlare elever är lägst.

Samma beräkningar har gjorts för åren 1998 och 2001. I tabellen på sid. 56 presenteras sannolikheter att göra ett aktivt val, gå i den skola man tillhör genom upptagningsområdet samt att pendla givet de bakgrundsvariabler som diskuterats i rapporten. Tabellen läses t ex år 1998 var sannolikheten att göra ett aktivt val 1.44 gånger högre för elever med utländsk bakgrund än för elever med svensk bakgrund då faktorerna "låg inkomst för vårdnadshavare", "låg utbildning hos vårdnadshavare" samt det stadsdelsområde man bor i hållits konstant. De variabler som är referensvariabler har oddskvoten 1,00 och är fetmarkerade. När det gäller stadsdelsområde där eleven bor är Bromma referens vilket innebär att sannolikheterna tolkas i relation till Bromma. Ett värde för ett stadsdelsområde som ligger över 1,00 innebär därmed att sannolikheten är högre än för elever boende i Bromma. Stadsdelsområdena kan dock jämföras med varandra genom att sannolikheterna rangordnats.

Tabell 13, Benägenheter att göra aktivt val, gå i egen skola samt att pendla givet bakgrundsvariabler 1998, 2001 och 2005

	Aktivt val			Egen skola			Att pendla		
	1998	2001	2005	1998	2001	2005	1998	2001	2005
Utländsk bakgrund	1.44	Ej sign	1.45	0.60	0.64	0.76	1.93	1.98	1.49
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Låg utbildning	1.09	Ej sign	Ej sign	0.91	0.92	Ej sign	1.14	1.16	Ej sign
Gymnasial utbildning	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Eftergymnasial utbildning inkl forskarutbildning	Ej sign	Ej sign	Ej sign	Ej sign	0.93	Ej sign	1.10	1.14	1.08
Låg inkomst	1.39	Ej sign	1.27	0.81	0.82	0.90	1.36	1.36	1.20
Ej låg inkomst	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Boende i Kista	Ej sign	Ej sign	3.10	0.79	Ej sign	0.38	0.71	0.63	2.15
Boende i Rinkeby	Ej sign	0.62	2.21	0.56	0.80	0.36	1.27	0.65	2.98
Boende i Spånga-Tensta	1.17	0.34	1.63	0.73	0.86	0.46	Ej sign	0.69	2.74
Boende i Hässelby-Vällingby	0.76	0.37	1.76	0.69	0.68	0.67	0.86	0.90	1.18
Boende i Bromma	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00	1.00
Boende i Kungsholmen	Ej sign	0.30	1.50	Ej sign	1.06	0.70	1.99	1.29	2.94
Boende i Norrmalm	2.40	0.26	1.81	0.53	0.61	0.33	1.23	0.91	2.20
Boende i Östermalm	Ej sign	0.43	1.94	0.50	0.61	0.31	1.70	Ej sign	2.65
Boende i Maria Gamla Stan	Ej sign	0.52	1.75	0.69	0.84	0.33	1.27	Ej sign	2.55
Boende i Katarina-Sofia	0.73	0.42	1.50	0.77	Ej sign	0.48	1.92	1.20	2.75
Boende i Enskede-Årsta	0.70	0.63	1.84	1.25	1.01	0.65	1.76	1.80	3.08
Boende i Skarpnäck	Ej sign	0.58	3.20	0.89	1.13	0.45	1.76	0.65	2.48
Boende i Farsta	Ej sign	0.39	2.84	0.87	1.49	0.67	Ej sign	0.52	1.97
Boende i Vantör	0.78	0.34	1.63	1.14	1.62	0.72	Ej sign	0.80	2.66
Boende i Älvsjö	Ej sign	0.38	1.09	0.75	1.24	0.59	Ej sign	0.67	2.77
Boende i Liljeholmen	1.70	1.41	1.20	0.75	1.44	0.43	2.55	Ej sign	2.90
Boende i Hägersten	0.64	0.52	1.47	2.29	2.48	1.13	1.33	Ej sign	2.30
Boende i Skärholmen	0.77	0.50	1.95	Ej sign	0.74	0.41	0.70	0.67	2.51

Sannolikheten att gå i fristående skola var år 2005 högre både för elever med utländsk bakgrund och för elever vars vårdnadshavare har högre utbildning. Skillnaderna har dock minskat sedan 1998. År 1998 hade elever med utländsk bakgrund 2.47 gånger högre sannolikhet att gå i en fristående skola jämfört med elever med svensk bakgrund. Den skillnaden har minskat till 1.45. Även skillnaderna mellan utbildningsnivåerna har förändrats. Fram till 2001 hade både elever vars vårdnadshavare hade låg utbildning och de elever vars vårdnadshavare hade högre utbildning högre sannolikhet att gå i en fristående skola. 2005 går elever med lägre utbildade vårdnadshavare mer sällan i fristående skolor jämfört med elever till normal eller högre utbildade vårdnadshavare.

Tabell 14, Sannolikheter att gå i en fristående skola givet bakgrundsvariabler åren 1998, 2001 och 2005

	Att gå i fristående skola		
	1998	2001	2005
Utländsk bakgrund	2.47	2.12	1.45
Svensk bakgrund	1.00	1.00	1.00
Låg utbildning	1.10	1.20	0.86
Gymnasial utbildning	1.00	1.00	1.00
Eftergymnasial utbildning inkl forskarutbildning	1.58	1.50	1.30
Låg inkomst	1.18	1.09	1.12
Ej låg inkomst	1.00	1.00	1.00
Boende i Kista	0.55	0.53	1.89
Boende i Rinkeby	0.78	0.47	1.87
Boende i Spånga-Tensta	0.72	0.56	1.26
Boende i Hässelby- Vällingby	0.37	0.32	0.48
Boende i Bromma	1.00	1.00	1.00
Boende i Kungsholmen	2.23	1.56	1.99
Boende i Norrmalm	1.51	1.32	2.12
Boende i Östermalm	5.01	3.40	6.38
Boende i Maria Gamla Stan	1.21	1.34	3.16
Boende i Katarina-Sofia	Ej sign	1.34	3.12
Boende i Enskede-Årsta	0.68	0.82	1.79
Boende i Skarpnäck	0.82	1.13	2.92
Boende i Farsta	0.78	Ej sign	2.66
Boende i Vantör	0.59	0.61	1.34
Boende i Älvsjö	0.41	0.38	1.50
Boende i Liljeholmen	0.43	Ej sign	4.59
Boende i Hägersten	0.36	0.62	1.69
Boende i Skärholmen	0.42	1.15	2.74

Vi ser också tydligt hur utvecklingen har gått mot att fler elever från ytterstaden går i fristående skolor. 1998 var det bara boende i innerstaden som hade en högre sannolikhet att gå i en fristående skola än eleverna i Bromma. 2005 hade alla stadsdelsområdena förutom Hässelby Vällingby en högre sannolikhet. När åren jämförs kan man också i de statistiska beräkningarna se att den socioekonomiska bakgrunden betyder mindre för valet att gå i en

fristående skola år 2005 än vad den betydde år 1998. Måttet som beskriver hur väl modellen med variablerna i tabellen nedan förmår fånga upp verkligheten har sjunkit från 71,0 % till 65,7 %. Detta innebär att bakgrunden tidigare hade större betydelse för valet att gå i fristående skola men att betydelsen av den sociala bakgrunden har minskat i takt med att utbudet av fristående skolor blivit större.

Del 2, En översikt över skolgången för eleverna som började skolan hösten 1997.

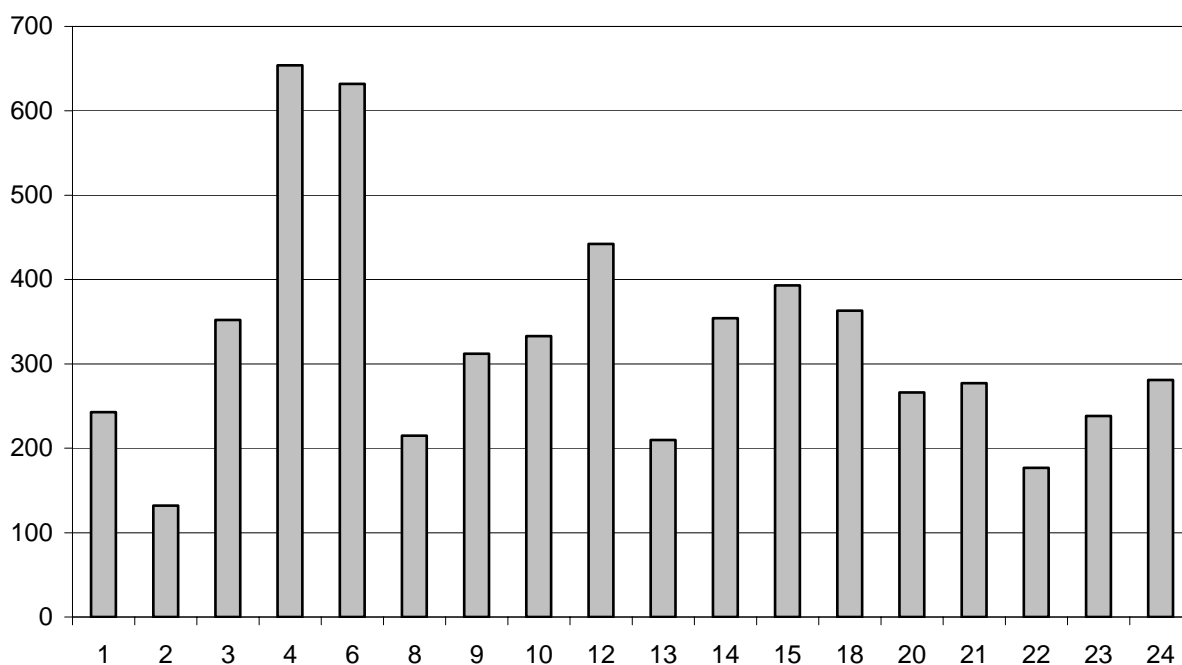
Elevers val av skola - en översikt

I avsnittet ges en sammanfattande beskrivning av hur eleverna valde skola, hur de bytte skola och hur detta varierade i de olika stadsdelsområden som staden är indelad i. Det ges vidare en överblick över elevströmmarna i form av andel pendlande elever och antal byten eleverna gjorde mellan skolor.

Antal och andel elever

Studien omfattar de 5 793 elever som började skolan i någon av skolorna i Staden hösten 1997 och som fortsatte gå i skola inom stadens gränser under hela sin skoltid¹². Flest elever började i skolan i de barntäta områdena Hässelby Vällingby och Bromma.

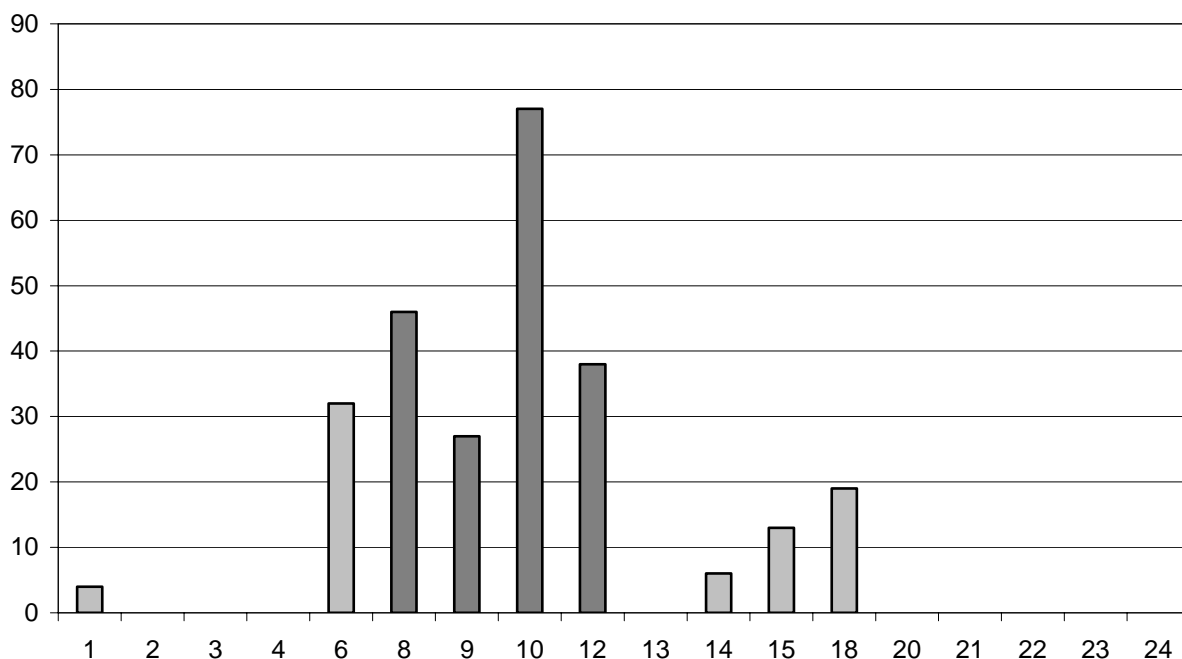
Figur 45, Antal barn som började skolan hösten 1997 efter stadsdelsområde.

127 olika kommunala skolor tog emot elever i förskoleklassen hösten 1997. Det var allt ifrån små skolor med få elever till stora skolor där över 1000 elever gick. Eleverna som började i fristående skolor började i 22 olika skolor, en majoritet av dessa låg i innerstaden. I ytterstaden var det framför allt Bromma som hade ett något större antal barn som började i en fristående skola i förskoleklassen. Skarpnäck och Farsta var också stadsdelar som hade elever i fristående skolor i förskoleklassen. Carlssons skola i Östermalm var den enskilda fristående skola som tog emot flest elever.

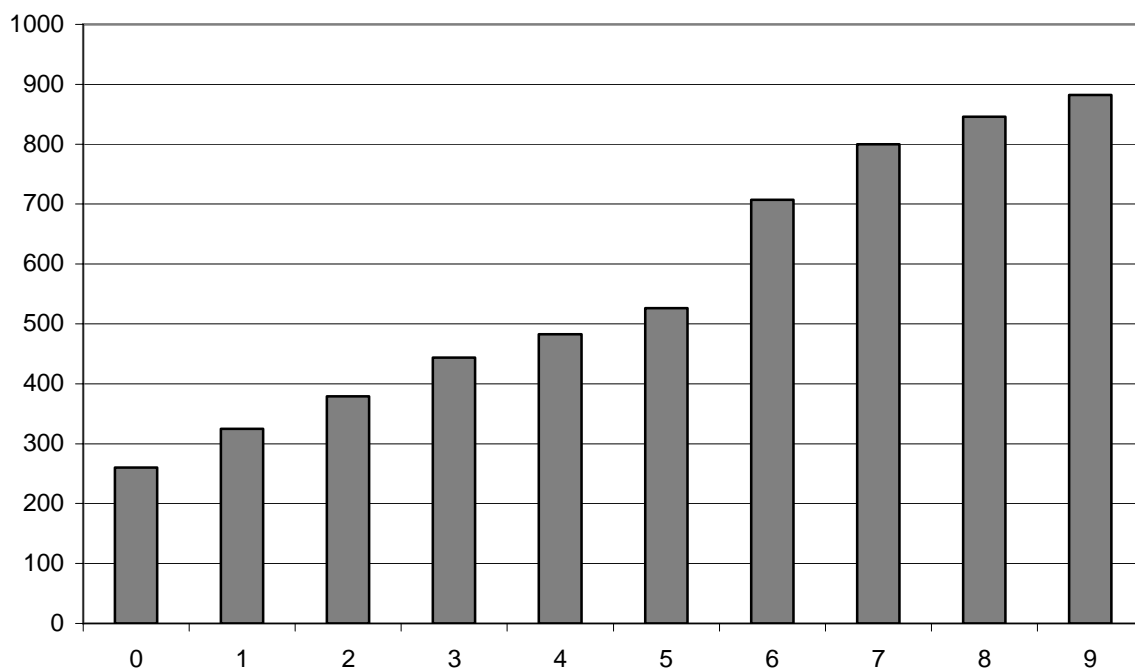
¹² Elever med enstaka år utanför staden eller enstaka studieavbrott har behållits för att inte minska underlaget för mycket.

Figur 46, Antal barn i studien som började i en fristående skola hösten 1997 efter stadsdelsområde.

Totalt sett började närmare 96 % av eleverna i en kommunal grundskola och drygt 4 % började i en fristående skola. Under elevernas grundskoletid mer än tredubblades det antal elever som gick i fristående skolor. 882 av eleverna, vilket är drygt 15 % gick i årskurs 9 i en fristående skola. Denna ökning är i samma storleksordning som den totala ökningen av antalet elever i fristående skolor totalt i Stockholm.

Figur 47, Antal elever i fristående skolor efter årskurs

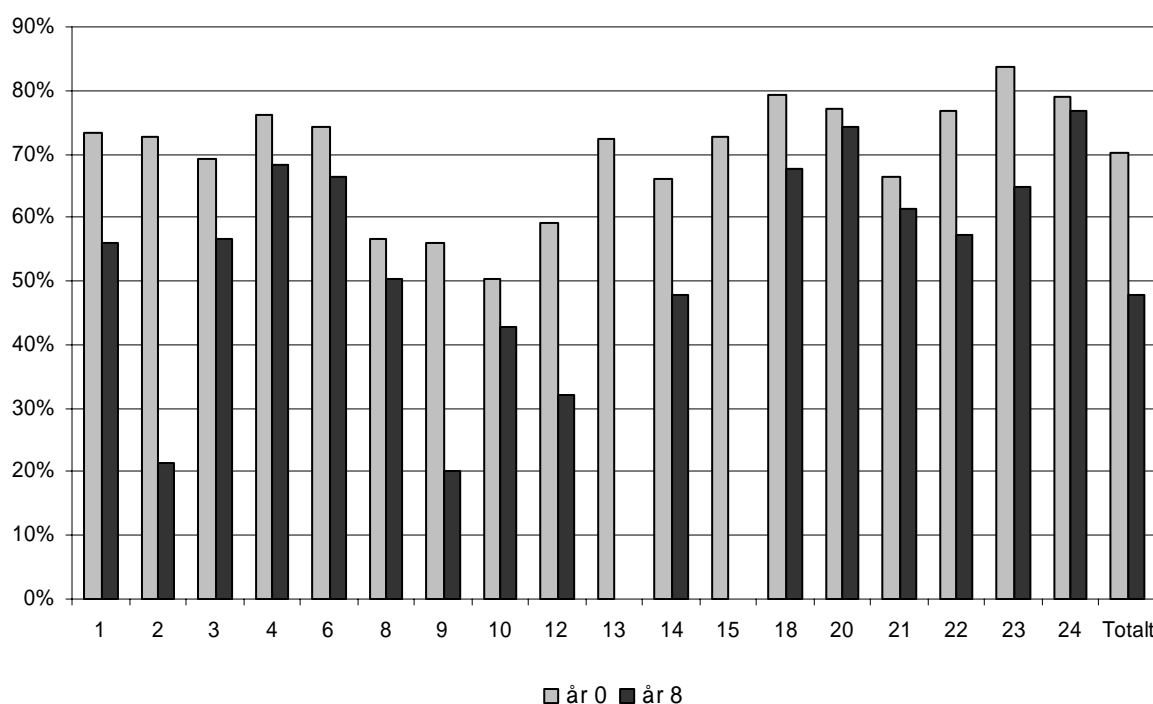

Det är även 2007 vanligast att man går i en fristående skola i de högre årskurserna, framför allt i årskurserna 6-9. Dels ökar utbudet, dels har äldre elever större möjligheter att resa en längre sträcka till skolan. Ökningen i figur 3 är därmed delvis beroende på att det under alla år mellan 1997 och 2005 var vanligare i de högre årskurserna att gå i en fristående skola, men också beroende av ökningen av antal fristående skolor i staden.

Upptagningsområden

Bland eleverna som började i stadens skolor och som ingår i föreliggande studie började 70 % i den skola de tillhörde genom systemet med upptagningsområden. 13 % av eleverna gick inte under något av sina skolår i den skola de tillhörde och lika många gick alla sina skolår i upptagningsområdets skola. På grund av de tidigare nämnda problemen med kvaliteten i variabeln "upptagningsområden" är det troligen något fler elever som går i den skola de tillhör.

Figur 48, Andel elever som går i upptagningsområdets skola år 0 och år 8 efter stadsdelsområde.

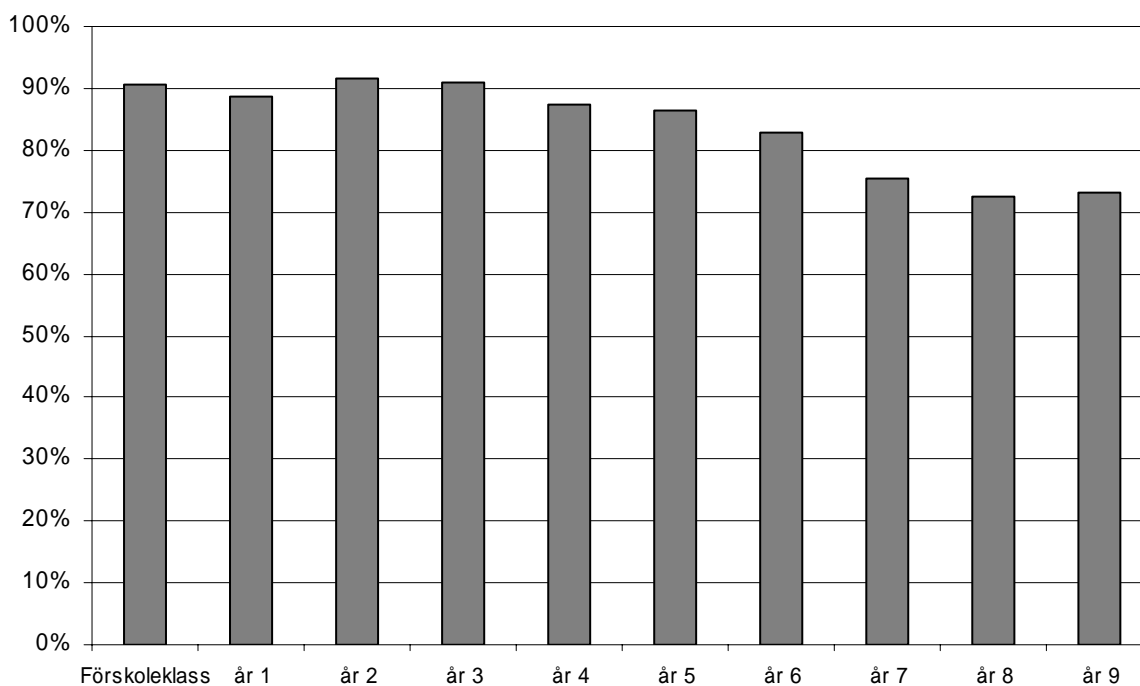

Vid skolstarten var det framför allt i innerstadsområdena där eleverna valde andra skolor än de närmaste kommunala skolorna. Det är inte långt mellan stadsdelsområdena och i vissa fall kan den geografiskt närmaste skolan ligga i ett annat stadsdelsområde. I innerstaden fanns också det största utbudet av fristående skolor. Även i skolans årskurs 8 gick färre elever i upptagningsområdets skola. Totalt sett hade andelen minskat till under 50 % och förutom innerstaden var andelarna låga i Rinkeby (stadsdelsområde 2 i diagrammet) och Enskede-Årsta (14). Stadsdelsområdena Katarina-Sofia (13) och Skarpnäck (15) hade frångått systemet med upptagningsområden vilket minskar den totala andelen elever som valde alternativa skolor i hela staden och förklarar varför staplarna i dessa stadsdelsområden är 0 detta år.

Elever som går i skola i ett annat stadsdelsområde

Drygt 90 % av eleverna började i förskoleklass i det stadsdelsområde där de bodde. Under åren 4-6 sjönk andelen något, men den stora minskningen sker under åren 7 -9. I årskurs 9 gick 73 % av eleverna i skola i det stadsdelsområde där de bodde

Figur 49 Andel elever per årskurs som går i skola i det stadsdelområde där de bor.

Den lägsta andelen elever som började i förskoleklassen i det egna stadsdelsområdet hade Norrmalm medan närliggande Östermalm var ett av de stadsdelsområden där flest elever började i skolan i det stadsdelsområde där de bodde. Detta ska ställas mot redovisningen i föregående avsnitt där vi visade att andelen elever som gick i upptagningsområdets skola var lågt i Östermalm. I Östermalm fanns flera fristående skolor vilket skapade en ökad rörlighet mellan skolor. Få elever pendlade ut från Östermalm utan rörligheten skedde nästan uteslutande inom stadsdelsområdet.

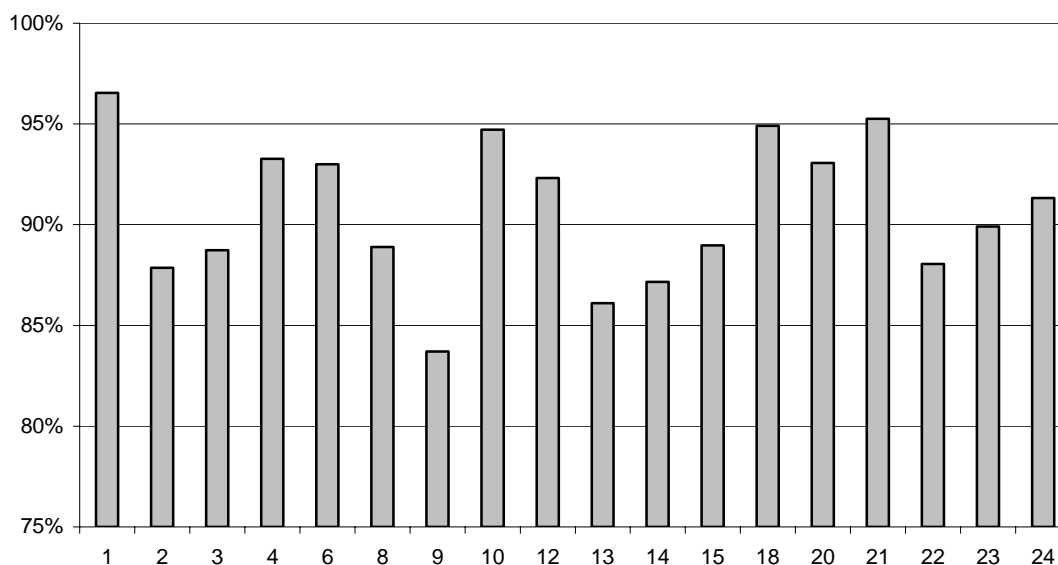
I huvudsak skedde all pendling bland dessa elever i förskoleklassen mellan närliggande stadsdelsområden. De elever som bodde i Västerort och som inte gick i skola i sitt eget stadsdelsområde pendlade nästan uteslutande till ett närliggande stadsdelsområde. Till Sundbyskolan i Spånga - Tensta pendlade 16 elever från Bromma och till Vinstaskolan i Hässelby - Vällingby pendlade 10 elever från Spånga - Tensta. I övrigt var andelen pendlare per skola få.

Bland innerstadseleverna var det i huvudsak elever från Norrmalm som pendlade till Östermalm¹³, men även en viss pendling mellan stadsdelsområdena Katarina - Sofia och Maria - Gamla Stan.

¹³ I huvudsak rör det sig om elever som gick på Engelbrektskolan som har sitt upptagningsområde delvis i Norrmalm.

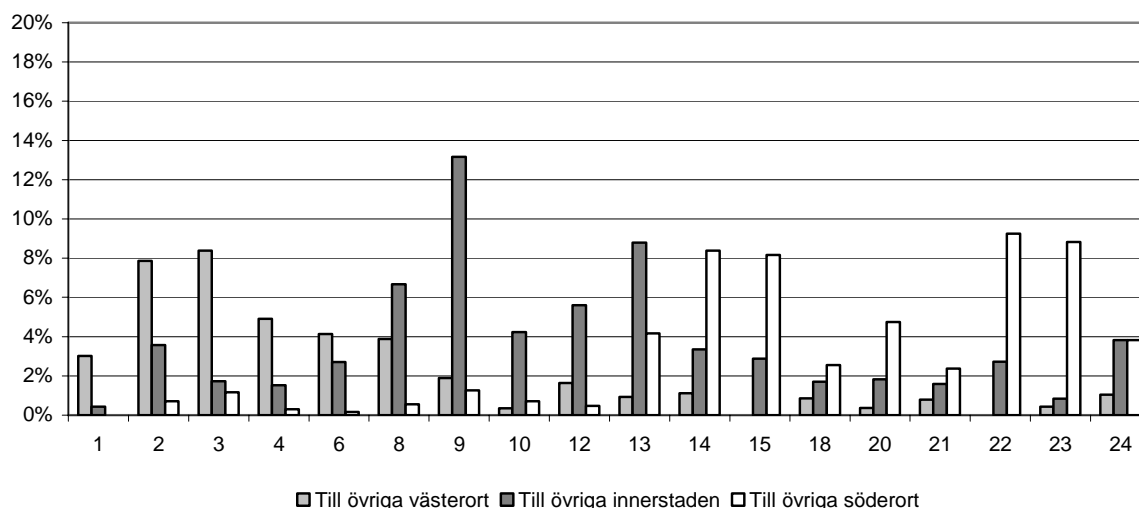

Figur 50, Andel barn i förskoleklass som gick i skola det egna stadsdelsområdet efter stadsdelsområde (boende).

Pendlingen in till innerstaden hade under de första skolåren ganska liten omfattning. Sammanlagt 39 av eleverna som bodde i Västerort pendlade in till innerstaden i förskoleklassen. Från söderort pendlade 57 barn in till innerstadens stadsdelsområden. Dessa 96 elever utgör 1,7 % av alla elever i denna studie. De elever som pendlade in till innerstaden hade valt både fristående och kommunala skolor.

Figur 51, Andel elever som gick i förskoleklass i ett annat stadsdelsområde än det där de bodde efter skolans stadsdelsområde

Stadsdelsområdena 1-6 tillhör Västerort, 8-13 är Innerstad och 14-24 är Söderort. De skolor i innerstaden dit något fler elever valde att pendla var Sverige-Finska skolan (16 elever från ytterstaden), Stefanskolan (en kristen fristående skola i Kungsholmen, 7 elever) samt Johannes skola (7 elever). I Västerort gick ett tiotal elever boende i Spånga - Tensta i Vinstaskolan i Hässelby – Vällingby. I Söderort valde 9 elever boende i Enskede Årsta att gå i Sjöängsskolan i Älvsjö och 14 elever boende i Skarpnäck valde att gå i Nytorpsskolan i

Enskede – Årsta stadsdelsområde. Det fåtal innerstadselever som pendlade ut från innerstadsområden till skolor i ytterstadsområden gick oftast i Kristofferskolan i Bromma.

I klass två hade inga stora förändringar skett. 92 % av eleverna gick i skola i det stadsdelsområde där de bodde. De elever som gick i skola i andra stadsdelsområden pendlade nästan uteslutande till närliggande områden. Antalet elever som pendlade in till innerstaden från väster- eller söderort är i stort sett samma som i förskoleklassen (94 elever).

Under skolår 5 hade pendlingen ökat både inom närområdet och in mot innerstaden. 14 % av eleverna pendlade nu till skolor i andra stadsdelsområden. Antalet elever som pendlade in till innerstaden från ytterstadsområdena hade ökat till 262. En majoritet av dessa, 181 elever, bodde i söderort. Adolf Fredriks musikklasser (36 elever) och Eriksdalsskolan (30 elever) var de två skolor dit flest av eleverna från Söderort pendlar. Men även Kulturamas musikdramatiska klasser lockade elever från de södra stadsdelsområdena (18 elever).

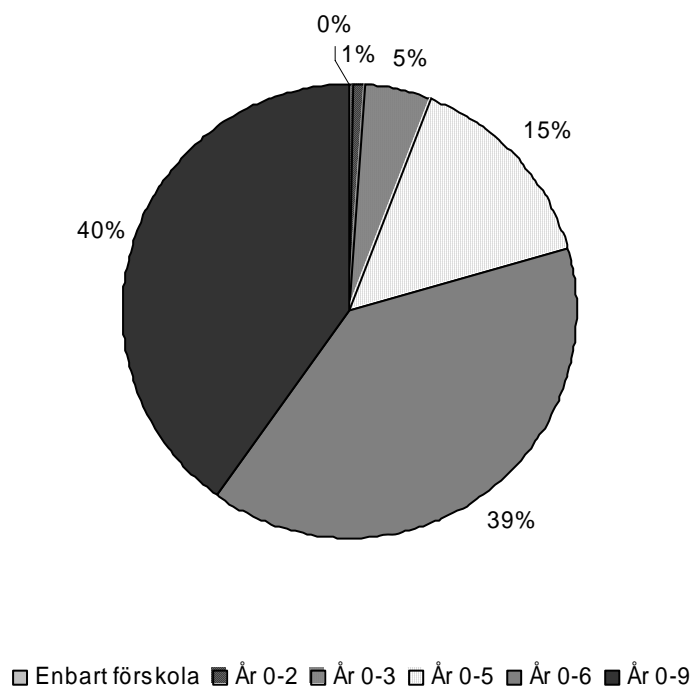
Drygt 30 % av eleverna från västerort som pendlade in till innerstaden gick i Adolf Fredriks musikklasser. 11 % av dessa elever gick i Sverige Finska skolan, övriga elever var spridda över olika skolor i innerstaden.

I skolår 8 hade andelen elever som pendlade över stadsdelsområdesgränserna ökat betydligt. Drygt 500 elever, eller 11,5 % av eleverna som bodde i ytterstadsområden, pendlade in till innerstadens skolor. Flest pendlande elever hade nu fortfarande Adolf Fredriks musikklasser (65 elever) och Eriksdalsskolan (72 elever). Bland de kommunala skolorna i Västerort hade Spånga gymnasium och Vinstagårdsskolan omkring 20 elever från andra stadsdelsområden. I Söderort var Sjöängsskolan i Älvsjö (55 elever), Aspuddens skola (35 elever) och Sturebyskolan (40 elever) skolor dit en relativt hög andel elever pendlade från andra stadsdelsområden. Bland de fristående skolorna var Kunskapsskolorna i Enskede och i Fruängen skolor dit många elever pendlade. Även internationella Engelska skolan i Bromma och Internationella skolan i Enskede lockade många pendlande elever.

Antal skolbyten

I staden finns skolor som sträcker sig över hela grundskoleperioden och skolor som tar emot elever under ett begränsat antal skolår. Det vanligaste då eleverna började skolan 1997 var att de började i en skola som hade klasser från förskoleklass till årskurs 6 eller från förskoleklass till årskurs 9. Sammanlagt 80 % av barnen började i en skola med något av dessa alternativ.

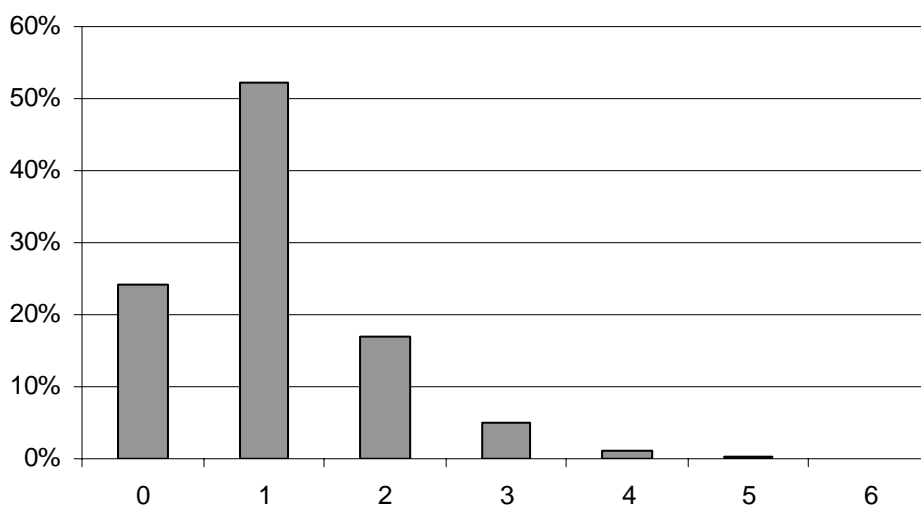
Figur 52, Andel barn efter vilka årskurser som erbjöds i den skola där eleverna började.

I genomsnitt bytte eleverna skola 1,07 gånger under sin 9 åriga grundskoleperiod. Man bör då ha i åtanke att de elever som flyttade från eller till Stockholm inte redovisas här, vilket gör att antalet skolbyten totalt sett inom staden är högre. Det genomsnittliga antalet byten som eleverna var tvungna att göra eftersom skolgången krävde detta eller att de flyttade var 0,81

Knappt en fjärdedel av eleverna bytte inte skola någon gång i grundskolan. Drygt 52 % bytte skola en gång och 17 % bytte skola två gånger. Endast ett fåtal elever bytte skola 3 gånger eller mer.

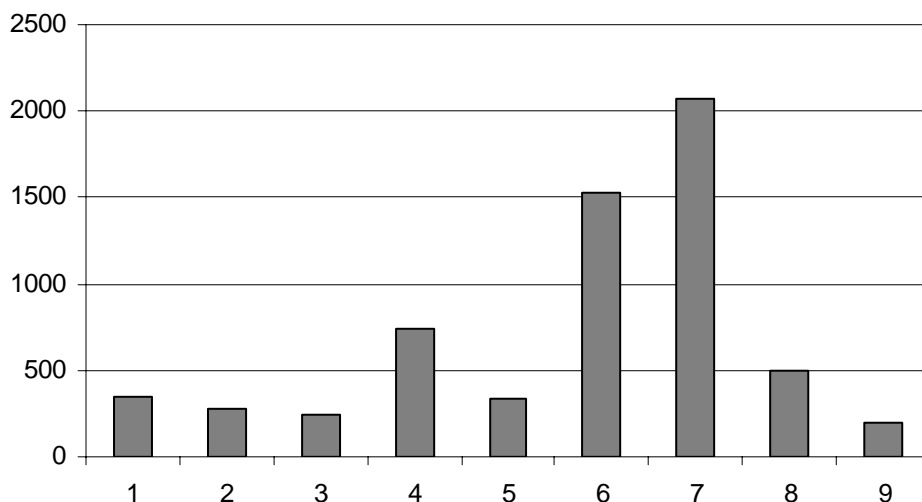
Figur 53, Andel elever efter antal byten mellan skolor under grundskoleåren

Allra vanligast var det att eleverna bytte skola inför 6:e och 7:e klass. Sammanlagt bytte

3 603 av de 5 793 eleverna skola inför högstadiet. En uppgång av antal byten fanns också inför årskurs 4. Eftersom eleverna i snitt bytte skola mer än en gång var också antalet byten sammanlagt högre än antalet elever.

Figur 54, Antal byten efter årskurs året efter bytet.

Hur den planerade skolgången såg ut varierade mellan de olika stadsdelsområden som fanns inom staden. I några stadsdelsområden är skolan oftare den samma från förskoleklass till årskurs 9 medan det i andra stadsdelsområden fanns skolor för de yngre och skolor för de äldre eleverna. I Hägersten började 51 % av eleverna i en skola där de kunde gå kvar under alla åren i grundskolan medan det i Kista inte fanns någon sådan skola.

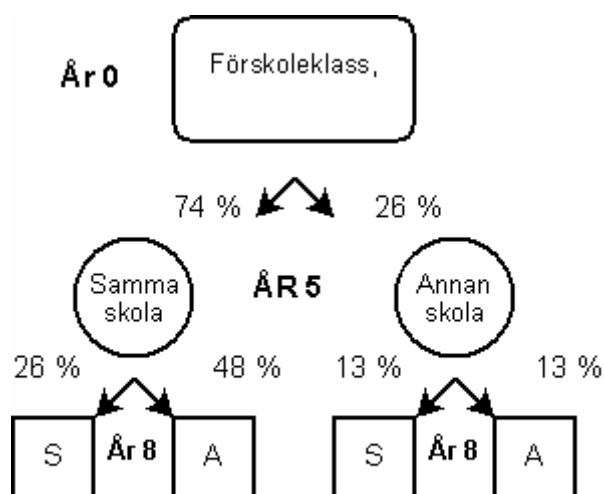
Av de elever som började i en 0-9 skola gick 61 % i samma skola under hela grundskoleperioden. De elever som började i en fristående 0-9 skola fortsatte oftare i samma skola under alla åren än eleverna som började i en kommunal 0-9 skola (78 % kontra 59 %).

Elevers byten mellan verksamhetsformer och stadsdelsområden

Hur eleverna byter skola under åren kan illustreras i form av flödesdiagram. För att dessa ska bli överskådliga har 3 skolår valts ut; förskoleklassen, år 5 och år 8. Dessa fångar väl upp hur eleverna gick i skola eftersom det, som beskrivits, är ovanligt att eleverna byter skola oftare än 2 gånger. S i diagrammet innebär "samma skola som i årskurs 5" medan A är "annan skola än i årskurs 5".

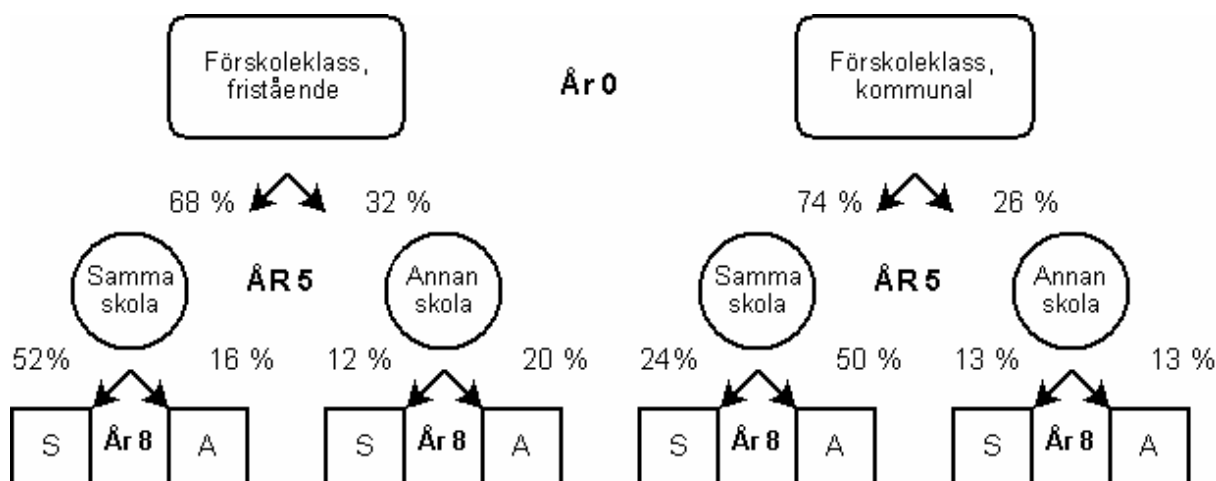
Det enklaste diagrammet beskriver om eleverna gick kvar i samma skola som den där de började eller hade bytt skola i årskurs 5 och 8. 74 % av eleverna gick i samma skola i årskurs 5 som i förskoleklassen. Det vanligaste var att man gick i samma skola i årskurs 0 och 5 och sedan hade bytt skola i årskurs 8. En sådan skolgång hade 48 % av de undersökta eleverna, 26 % av eleverna gick i samma skola under alla de tre observerade skolåren.

Figur 55, Flödesdiagram för skolgång efter om man bytt skola eller går i samma skola.

På motsvarande sätt beskrivs hur skolgången för elever i kommunala skolor respektive fristående skolor ser ut. Av dem som började i förskoleklassen i en fristående skola gick 68 % i samma skola under år 5. Av dem som började i kommunala skolor gick 74 % i samma skola även i årskurs 5. Det var alltså vanligare att man fortsatte i samma skola i kommunala skolor än i de fristående under de första åren. Totalt sett gjorde dock eleverna som började i en fristående skola färre byten under sin skolperiod. Antalet byten dessa elever gjorde var i samma storleksordning som antalet byten som skolans organisation krävde eller som eleverna gjorde pga flytt. I årskurs 8 gick 52 % av eleverna på fristående skolor kvar i samma skola där de började i förskoleklassen. I kommunala skolor gick knappt en fjärdedel av eleverna i samma skola både i årskurs 0, 5 och 8.

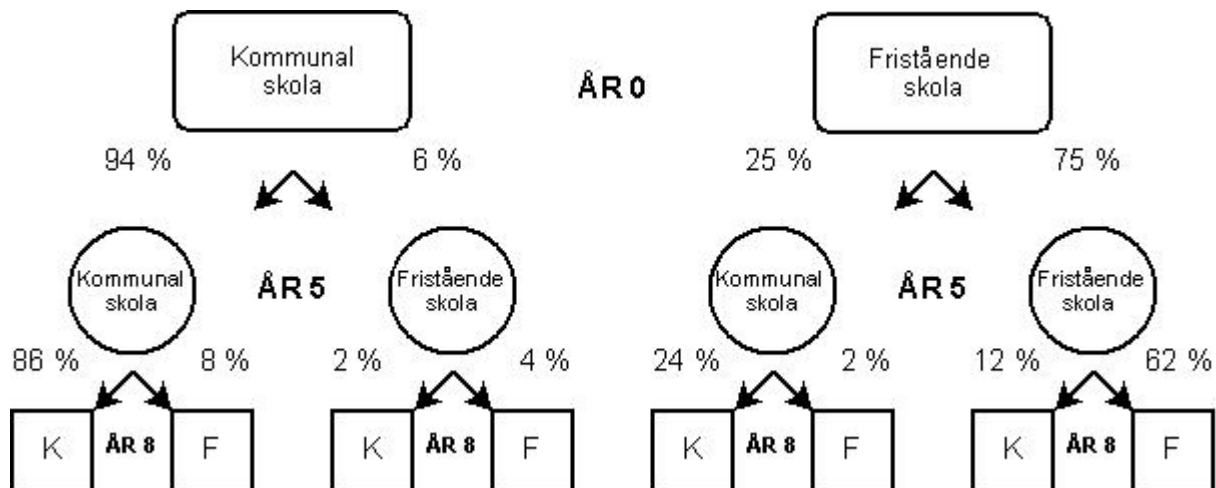
Figur 56, Flödesdiagram för skolgång efter om man bytt skola eller går i samma skola för fristående och kommunala skolor.

Ett annat perspektiv på val av skola är val av utförare. Bland de elever som började skolan hösten 1997 var det relativt få som började i en fristående skola. 25 % av dessa elever hade i årskurs 5 bytt till en kommunal skola. 62 % av eleverna som började i en fristående skola gick

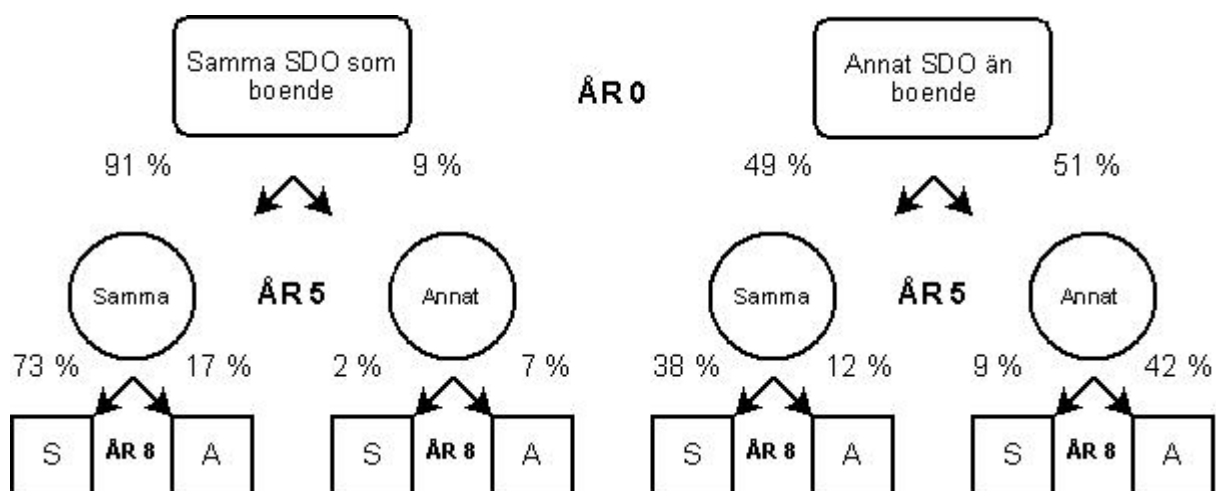
under alla sina skolår i en fristående skola. Bland eleverna som började i en kommunalt driven förskoleklass gick 86 % i en kommunal skola både i år 5 och i år 8. 8 % av eleverna som började i en kommunal skola gick även i årskurs 5 i en kommunal skola men hade bytt skola inför årskurs 8.

Figur 57, Flödesdiagram för skolgång efter hur eleverna byter mellan fristående och kommunala skolor.

Oavsett val av utförare fortsatte 91 % av eleverna som började i skola i sitt eget område att gå i skola på hemmaplan även i årskurs 5. I årskurs 8 hade ytterligare 17 % av eleverna bytt stadsdelsområde. Av dem som började skola i ett annat stadsdelsområde hade 49 % av eleverna i årskurs 5 bytt till en skola närmare hemmet i det egna stadsdelsområdet.

Figur 58, Flödesdiagram för skolgång efter hur eleverna byter mellan den egna och andra stadsdelsområden

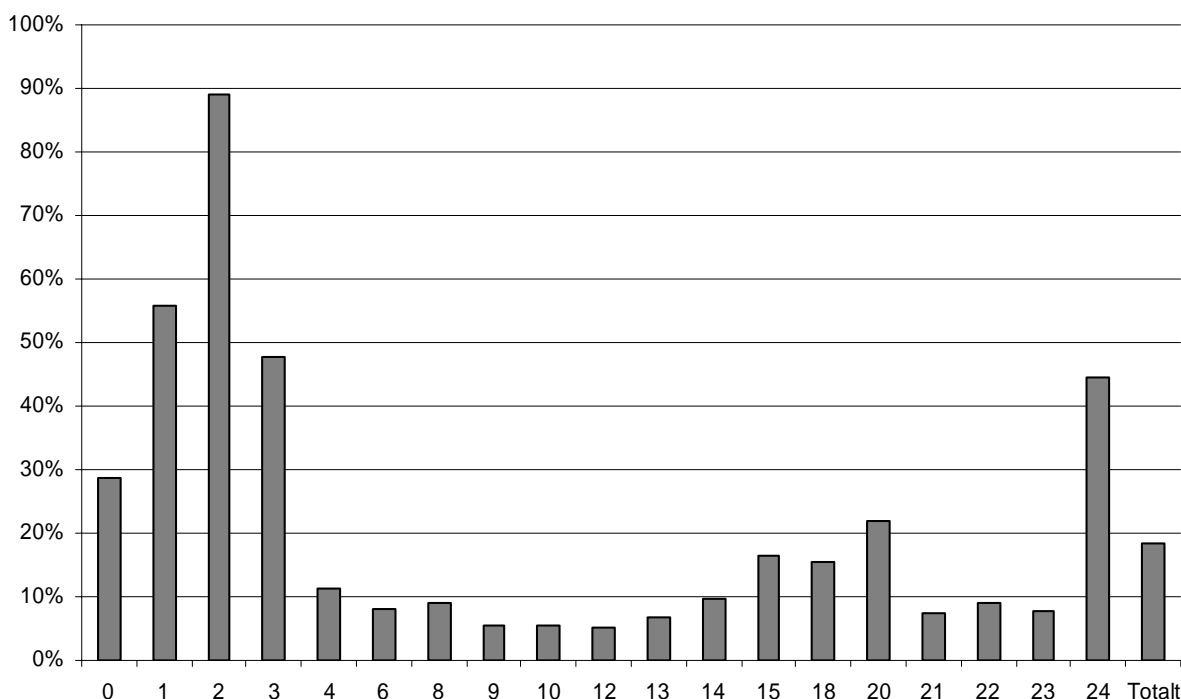

Socioekonomisk bakgrund

Rapportens del 1 liksom andra rapporter har visat att elever med utländsk bakgrund boende i ytterstad oftare väljer att gå i skola i innerstaden. Som grund för en jämförelse mellan elevernas skolgång relaterat till deras bakgrund ges här en kortfattad beskrivning av hur elevernas bakgrund såg ut och hur den skiljer sig mellan stadsdelsområden.

Andelen elever med utländsk bakgrund, elever med vårdnadshavare med låg inkomst och elever där vårdnadshavaren hade låg utbildning varierade kraftigt mellan de olika stadsdelsområdena. I snitt hade 18 % av eleverna i studien utländsk bakgrund. Andelen elever med utländsk bakgrund av alla elever var i Rinkeby närmare 90 % medan samma andel var under 10 % i hela innerstaden samt i Bromma, Älvsjö, Liljeholmen och Hägersten.

Figur 59, Andel elever med utländsk bakgrund efter stadsdelsområde

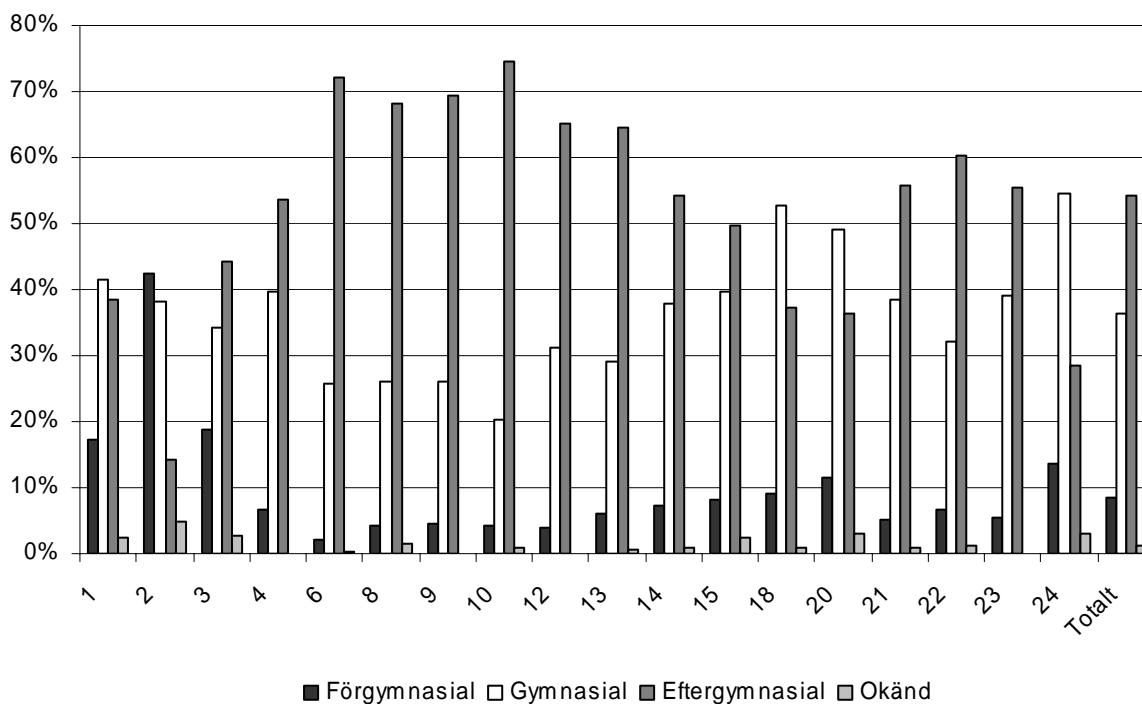

I hela gruppen elever som började skolan hösten 1997 var andelen elever med utländsk bakgrund något högre, 20 %. Det innebär att bland de elever som inte ingår i studien eftersom de flyttade eller av andra skäl inte fortsatte sin skolgång inom staden fanns en högre andel elever med utländsk bakgrund. 26 % av de elever som inte ingår i denna studie men som började skolan hösten 1997 hade utländsk bakgrund. Det fanns därmed en ökad rörlighet bland elever med utländsk bakgrund i den mening att de oftare flyttar ut från staden eller väljer en skola utanför stadens gränser. Sannolikt fanns bland dessa elever en grupp som endast vistats tillfälligt i Sverige eller Stockholm och som flyttar vidare eller flyttar tillbaka till hemlandet.

Även vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå varierade kraftigt mellan stadsdelsområden. Förgymnasial utbildning är dubbelt så vanligt i Rinkeby än i något annat stadsdelsområde. Eftergymnasial utbildning hade dryga 70 % av vårdnadshavarna i Bromma och Östermalm

medan 14 % av eleverna i Rinkeby hade någon vårdnadshavare som hade eftergymnasial utbildning. Totalt sett hade 8 % av eleverna vårdnadshavare med högst förgymnasial utbildning, 36 % av eleverna hade vårdnadshavare med högst gymnasial utbildning och 54 % hade högst eftergymnasial utbildning.

Figur 60, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå och stadsdelsområde

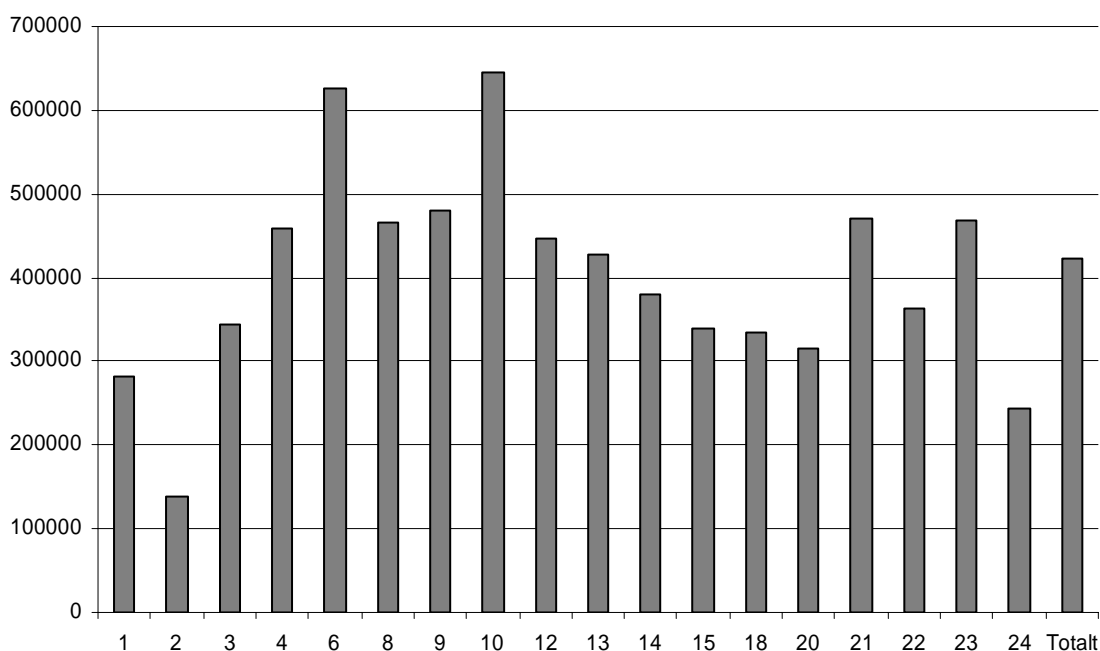
Även här fanns viss skillnad mellan den studerade gruppen och de elever som inte fanns med i studien. De elever som flyttat eller bytt till en skola utanför staden hade i något högre grad med vårdnadshavare med låg eller okänd utbildning.

Vårdnadshavarnas genomsnittliga inkomst¹⁴ vid skolstart (1998) följer i stort eftergymnasial utbildning i diagrammet ovan. Högst genomsnittlig inkomst hade man i Östermalm följt av Bromma. Generellt sett hade man i innerstadens stadsdelsområden högre genomsnittsinkomster än i ytterstadsområdena Rinkeby är det område där den genomsnittliga inkomsten är lägst.

¹⁴ Sammanlagd taxerad förvärvs- och kapitalinkomst i familjen

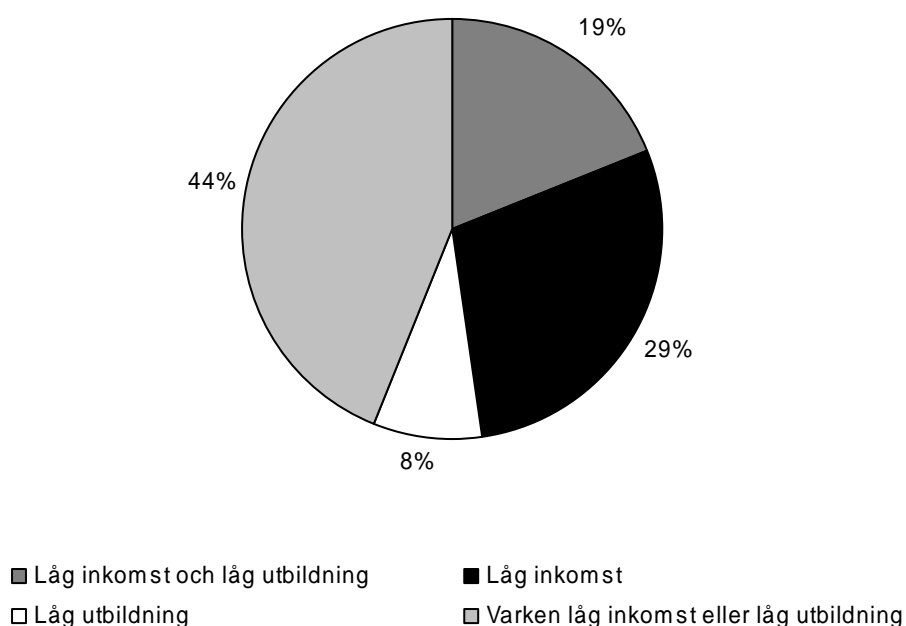

Figur 61, Genomsnittlig sammanlagd taxerad förvärvs- och kapitalinkomst 1998

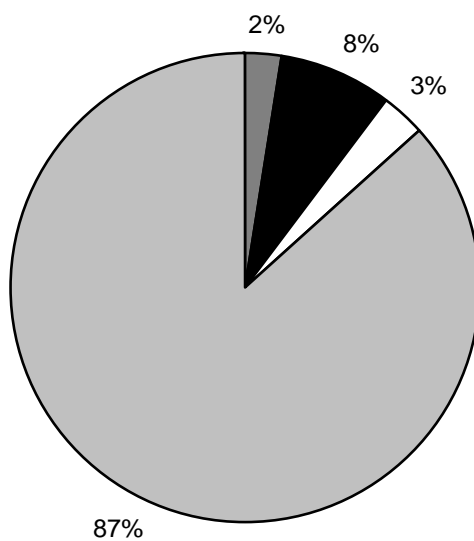

Mellan de beskrivna variablerna fanns relativt starka samband. Eleverna med utländsk bakgrund hade oftare vårdnadshavare med låg inkomst och låg utbildning än elever med svensk bakgrund. 44 % av eleverna med utländsk bakgrund hade vårdnadshavare med varken låg inkomst eller låg utbildning. Bland elever med svensk bakgrund hade 87 % vårdnadshavare med varken låg inkomst eller låg utbildning.

Figur 62, Andel elever med utländsk bakgrund och vårdnadshavare med låg inkomst respektive låg utbildning.

Figur 63, Andel elever med svensk bakgrund och vårdnadshavare med låg inkomst respektive låg utbildning.

■ Låg inkomst och låg utbildning ■ Låg inkomst □ Låg utbildning □ Varken låg inkomst eller låg utbildning

Likaså fanns samband mellan variablerna utbildning och inkomst. Bland vårdnadshavare som hade gymnasieutbildning eller högre hade 13 % låg inkomst. Bland vårdnadshavare med högst grundskoleutbildning eller okänd utbildning hade 57 % låg inkomst.

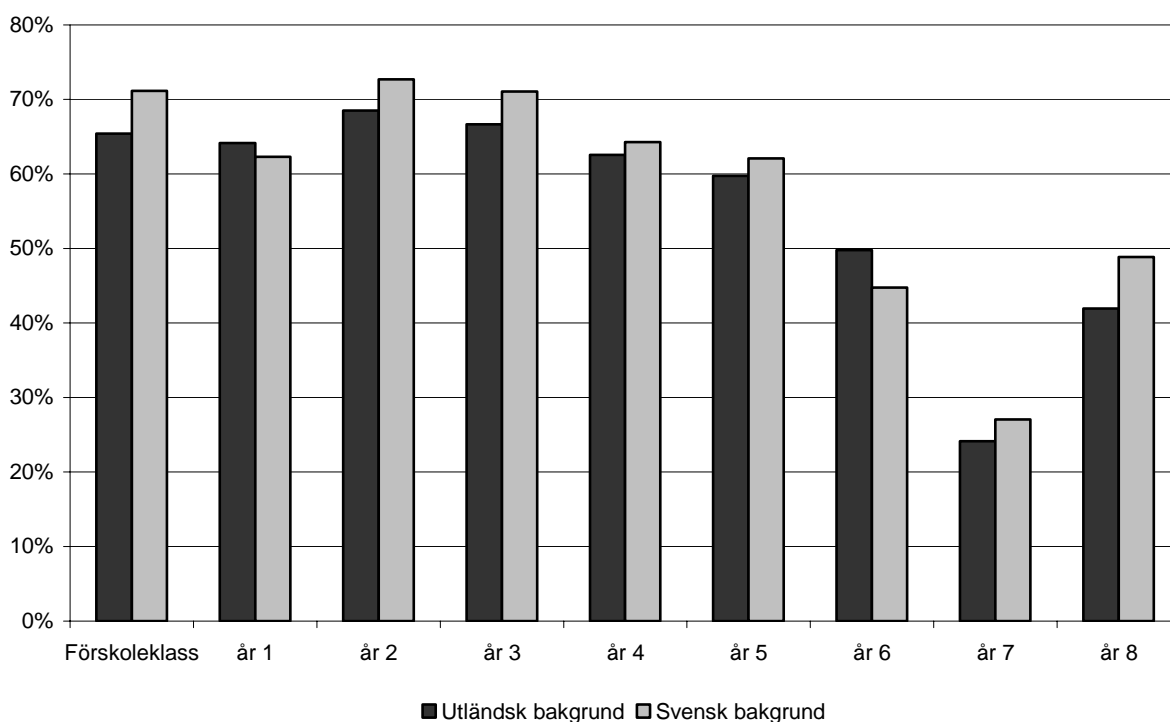
Socioekonomisk bakgrund och skolgång

Diskussionen kring det fria skolvalet och elevernas pendling har i stor utsträckning handlat om en ökande segregation. Fallstudier har visat att det är elever från familjer där vårdnadshavarna har högre utbildningsnivå som valt skolor i innerstaden med syfte att få en skolgång i mer integrerad miljö där förutsättningarna är bättre. Kvar i de mer segregerade ytterstadsområdena blir eleverna som i hemmet har sämre förutsättningar. Var detta generellt för hela staden eller typiskt endast i vissa områden och skolor? Avsnittet ger en statistisk överblick.

Upptagningsområdets skola

Med undantag för skolåren 1 och 6 var det vanligare att elever med svensk bakgrund gick i den skola de tillhörde än elever med utländsk bakgrund. För år 7 och 8 saknas upptagningsområden i Skarpnäck och Katarina-Sofia vilket minskar andelen elever totalt som går i upptagningsområdets skola. I år 7 fanns också andra avvikelser och staplarna är därför lägre och visar inte helt den sanna bilden. Generellt störst är skillnaderna på högstadiet (år 8) där färre elever går i den skola de tillhör.

Figur 64, Andel elever som går i upptagningsområdets skola efter utländsk bakgrund och årskurs.

Antalet elever med utländsk bakgrund som ingår i denna studie är i många stadsdelar för få för att generella slutsatser kan dras. I Kista, Vantör och i Skärholmen där det gick relativt stora andelar både av elever med svensk och med utländsk bakgrund, var det i förskoleklassen och i år 5 vanligare bland svenska barn att gå i den skola de tillhörde. I samtliga dessa områden fanns områden som är mer eller mindre socialt utsatta. Eleverna med svensk bakgrund bodde oftare i mindre utsatta områden och gick i den närmaste skolan i området. Ett exempel är Västra Vårberg i Skärholmen ett villaområde där det bodde få elever med utländsk

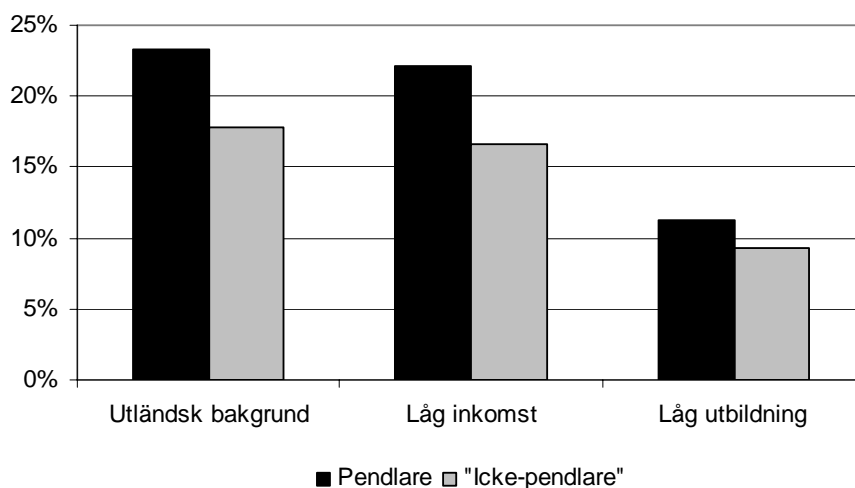
bakgrund och där i det närmaste alla elever gick i den närliggande Söderholmsskolan. I de mer utsatta områdena Mellersta Skärholmen eller Bredängs allé valde 30 % av eleverna att gå i andra skolor än de närmaste. Familjer med utländsk bakgrund valde ofta en skola antingen i de socialt "bättre" områdena eller skolor som hade sin bas i elevens hemkultur. I klass 8 var bilden omvänd i dessa stadsdelsområden. De svenska eleverna pendlade nu till andra skolor, ofta fristående skolor, medan elever med utländsk bakgrund gick i upptagningsområdets skola. I Östermalm fanns i detta hänseende få skillnader mellan elever med svensk och utländsk bakgrund.

Det fanns under de första skolåren en tendens till att eleverna där vårdnadshavarna hade låg inkomst oftare går i en annan skola än den de tillhör, men bilden är inte entydig. I de övre skolåren syns inga tydliga skillnader. Ännu svagare är skillnaderna mellan eleverna där vårdnadshavarna hade låg utbildning och elever där vårdnadshavarna hade högre utbildning. I förskoleklassen samt år 1 och 7 går elever med mer välutbildade vårdnadshavare oftare i den skola de tillhör men under övriga skolår fanns ingen tydlig tendens.

Pendling

När elevernas pendling sätts i relation till de studerade bakgrundsvariablerna ser vi att det bland de elever som i förskoleklassen pendlade till andra stadsdelsområden fanns en något högre andel elever med utländsk bakgrund, vårdnadshavare med låg utbildning och vårdnadshavare med låg inkomst. När det gäller låg utbildning var dock skillnaden mycket liten.

Figur 65, Andel elever i förskoleklassen efter pendling och socioekonomisk bakgrund.

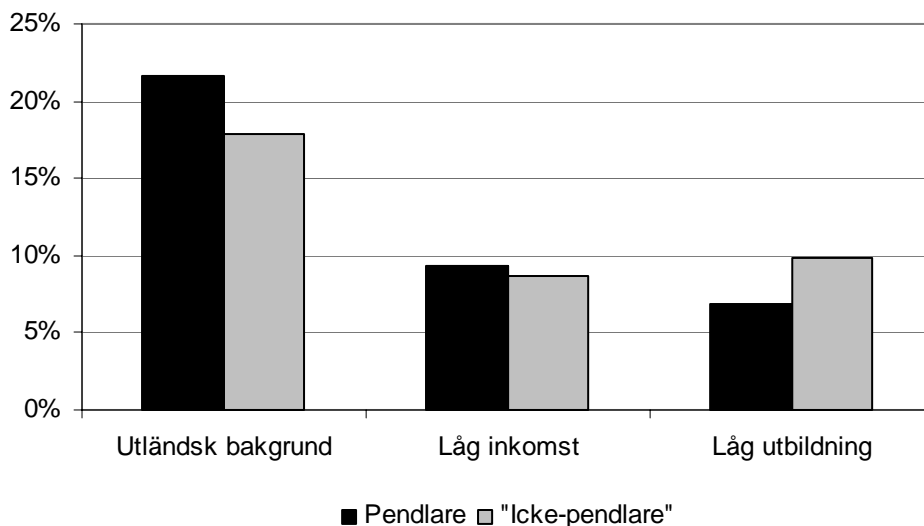

Även i jämförelse mellan pendlare och "icke-pendlare" i årskurs två var det vanligare bland elever med utländsk bakgrund att pendla till ett annat stadsdelsområde. Andelen låginkomsttagare hade minskat totalt, men fortfarande hade något fler elever som pendlar vårdnadshavare med låg inkomst.

I årskurs fem hade skillnaden mellan elever med utländsk bakgrund och elever med svensk bakgrund minskat något. Fortfarande pendlar fler elever med utländsk bakgrund oftare till andra stadsdelsområden. Skillnaden avseende vårdnadshavarnas inkomst är nu nära noll medan vårdnadshavarnas högsta utbildning nu visar en motsatt bild. Under de första skolåren

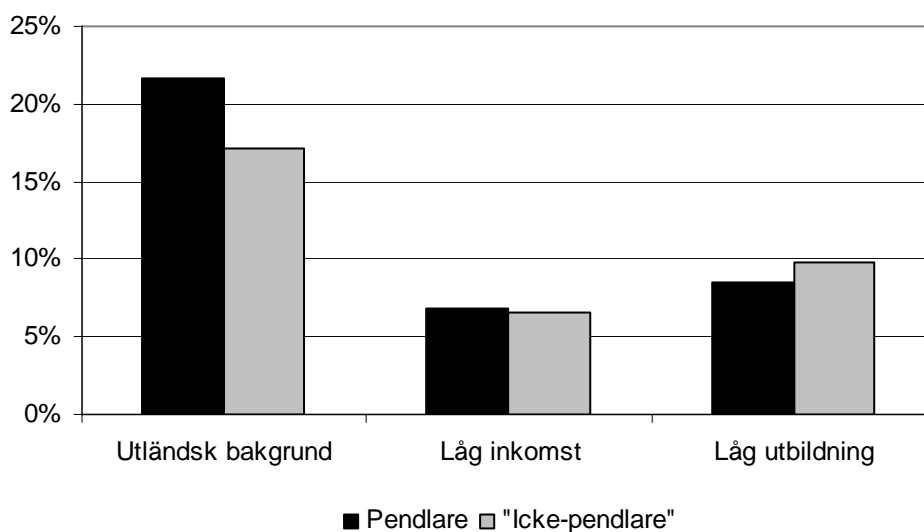
pendlade elever med lågutbildade vårdnadshavare oftare, under år fem var det vanligare att elever där vårdnadshavarna hade lägre utbildning gick i skola i det stadsdelsområde där de bodde. Det kan vara så att pendlingen skedde av olika orsaker i de första åren och under de sista skolåren. Under de första skolåren pendlade elever mer för att komma till skolor med liknande kultur eller språk. Under de sista åren pendlade eleverna i högre utsträckning till skolor där andelen elever med utländsk bakgrund var lägre eller där man av andra skäl ansåg att kvaliteten var högre. Detta är ofta inte samma elevgrupp.

Figur 66, Andel elever i årskurs 5 efter pendling och socioekonomisk bakgrund.

Under högstadietåren fördubblades antalet elever som pendlade mellan stadsdelsområden jämfört med mellanstadieåren. Den socioekonomiska bakgrunden fördelar sig mellan de pendlare och de "icke-pendlare" eleverna på liknande sätt som i årskurs fem. Elever med utländsk bakgrund pendlade oftare men det fanns också en tendens till att elever med mer välutbildade vårdnadshavare pendlade i högre grad.

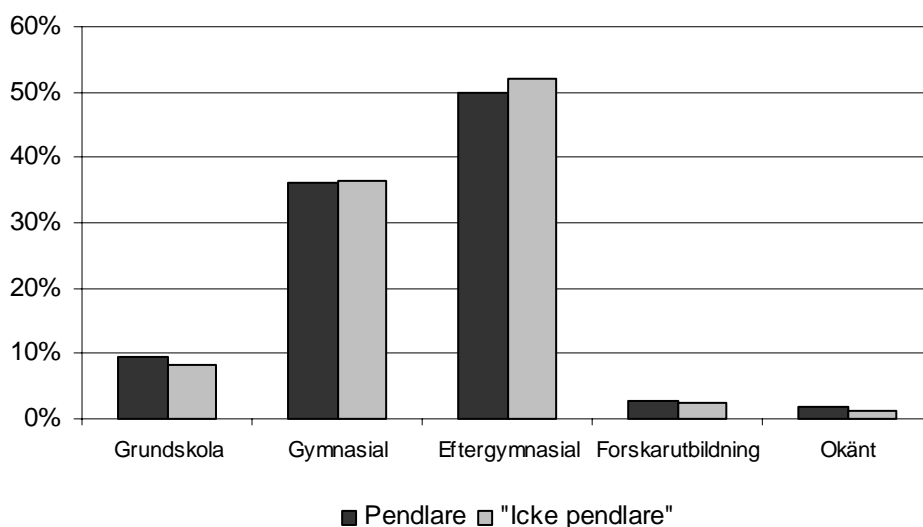
Figur 67, Andel elever i årskurs 8 efter pendling och socioekonomisk bakgrund.

Eftersom måttet "låg utbildning" kan vara något för grovt för att visa de verkliga skillnaderna görs också en jämförelse på mer finfördelad nivå.

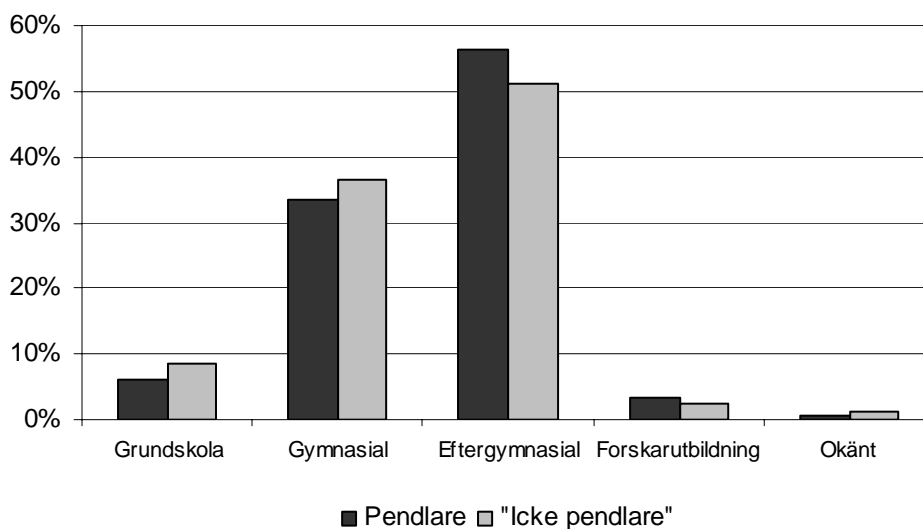
Figuren nedan visar utbildningsnivån hos vårdnadshavarna till de pendlande respektive de "icke-pendlande" eleverna under förskoleåret. Skillnaderna var marginella. Bland eleverna där vårdnadshavarna hade högst grundskola, okänd utbildning eller forskarutbildning var det vanligare att eleverna pendlade till en annan stadsdel än bland elever med gymnasie- eller eftergymnasialt utbildade vårdnadshavare.

Figur 68, elever efter pendling i förskoleklassen och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

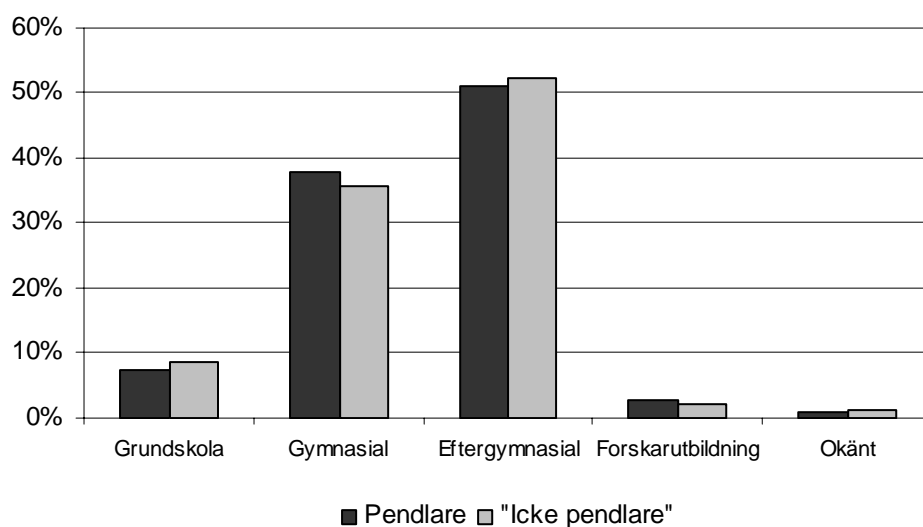
Tidigare (i figur 15) beskrevs att utbildningsnivån i årskurs 5 var högre hos de pendlande eleverna, dvs den motsatta bilden jämfört med förskoleåren. Eleverna där vårdnadshavarna hade högst grund- eller gymnasieutbildning eller okänd utbildning pendlade i lägre utsträckning än eleverna där vårdnadshavarna hade högre utbildning i årskurs 5.

Figur 69, elever efter pendling i årskurs 5 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

I årskurs 8 fanns ingen tendens att vårdnadshavarnas utbildning påverkar elevernas pendling. Skillnaderna mellan utbildningsnivåerna är små och pekar åt olika håll.

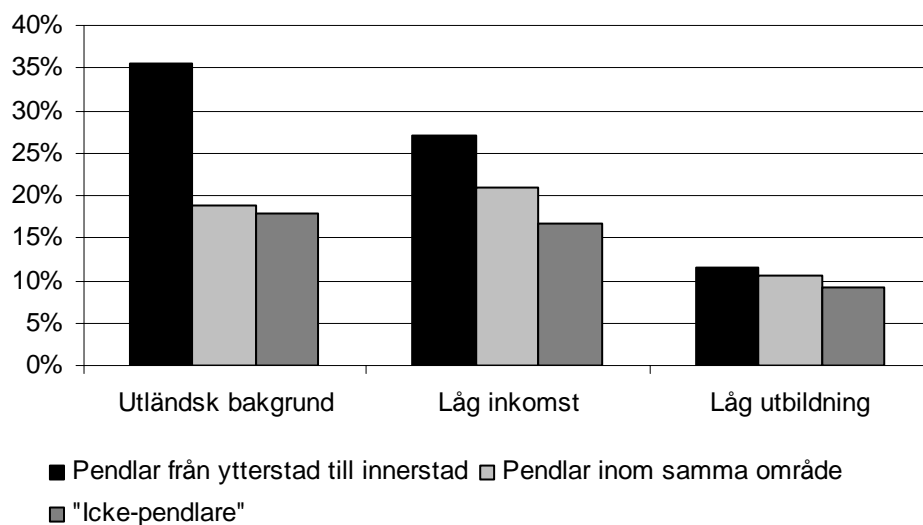
Figur 70, elever efter pendling i årskurs 8 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.

Tidigare har beskrivits att pendlingen och val av skola styrs av olika faktorer och att elevens socioekonomiska bakgrund samvarierar med dessa faktorer. Till exempel väljer elever med utländsk bakgrund oftare skolor med alternativ kulturell inriktning. I underlaget till föreliggande studie har det inte varit möjligt att renodla den inriktning eleven valt. Det har inte varit möjligt att skilja mellan om eleverna valt idrottsklasser, dansklasser eller klasser utan specifik inriktning. För de skolor där hela skolan hade en uttalad profil som exempelvis Adolf Fredriks musikklasser är det enkelt, men i många fall erbjuder en och samma skola flera olika profiler. Ett sådant exempel är Eriksdalsskolan där det fanns idrottsklasser, profilklasser med bild och form samt musik och teater och klasser utan sådan inriktning. När den sammanlagda pendlingen studeras försvinner skillnaderna mellan eleverna med olika socioekonomisk bakgrund. För att försöka särskilja de olika typerna av pendling delades pendling upp i grupperna "pendling från ytterstad till innerstad", "pendling enbart mellan ytterstadens stadsdelsområden" etc.

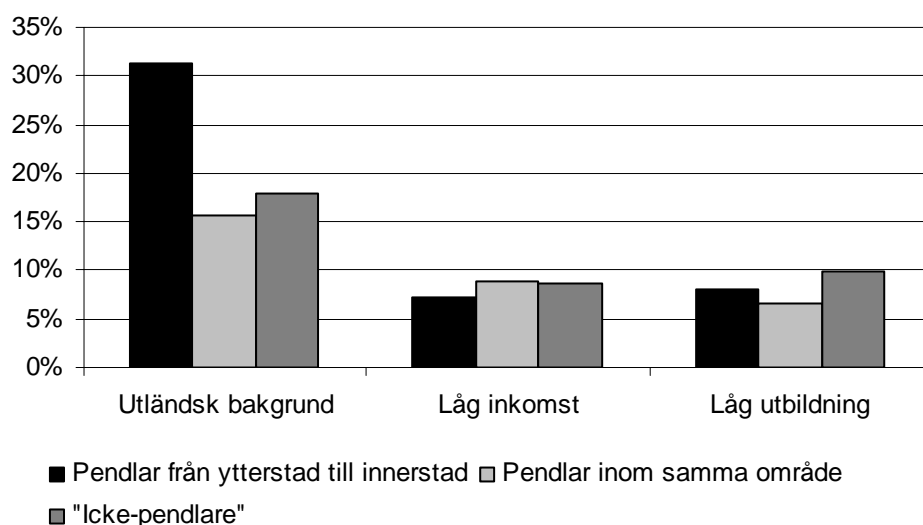
I årskurs 0 ser vi att bland eleverna som pendlade in till innerstaden var andelen elever med utländsk bakgrund högre än bland dem som pendlade inom områden. Med pendling inom områden avses här elever som bodde i söderort och som pendlade till ett annat stadsdelsområde i söderort, elever som bodde i innerstad och som pendlade till ett annat stadsdelsområde i innerstaden och motsvarande för västerort. Även elever till vårdnadshavare med låg inkomst pendlade oftare från ytterstad till innerstad.

Figur 71, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i förskoleklassen

Även i årskurs 5 var det vanligare att elever med utländsk bakgrund pendlade in till innerstadsområden från ytterstaden. De övriga två socioekonomiska bakgrundsvariablerna, låg utbildning och låg inkomst, skilde sig inte åt mellan grupperna.

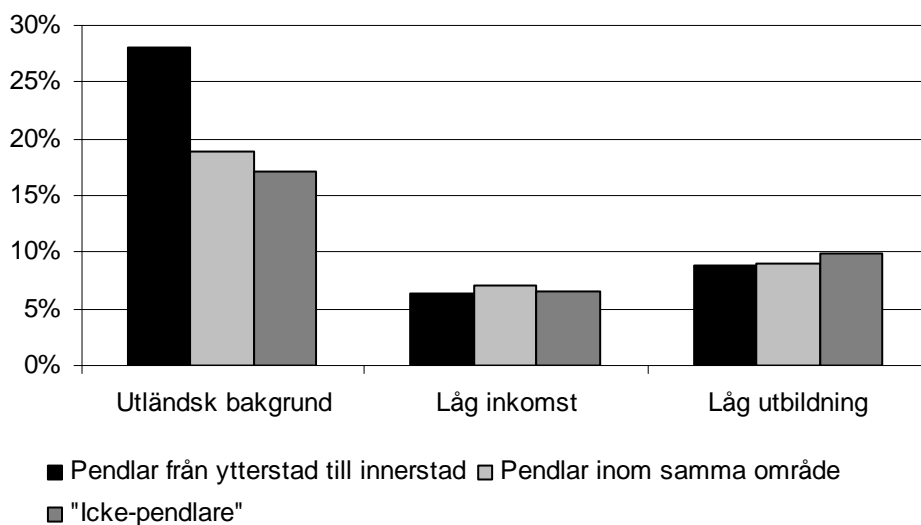
Figur 72, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i årskurs 5

Detta kvarstår när pendlingen i år 8 studeras. Elever med utländsk bakgrund pendlade oftare till innerstad från ytterstad, medan bakgrundsfaktorerna låg inkomst och låg utbildning inte hade något samband med pendlingen.

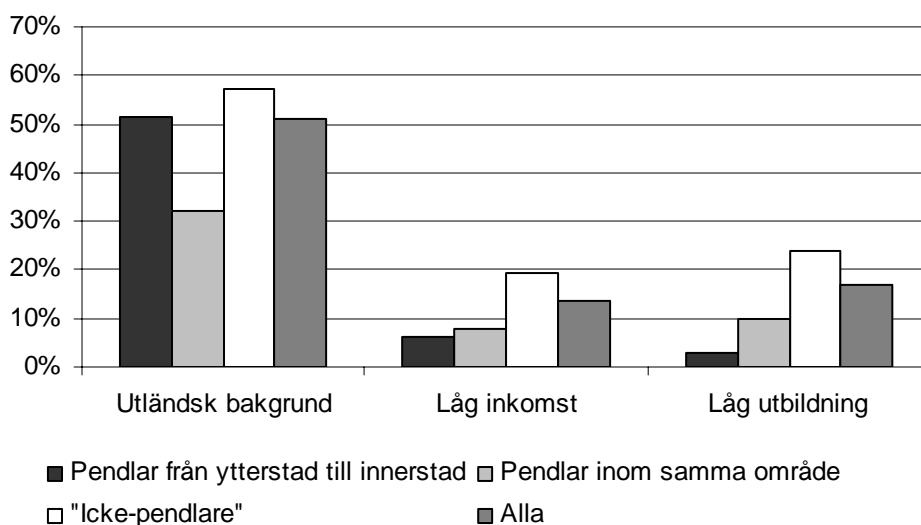

Figur 73, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i årskurs 8

Även detta sätt att studera socioekonomiska bakgrundsfaktorer kontra pendling är alltför grovt och låter effekter från mer socioekonomiskt gynnade stadsdelområden jämna ut effekter från mindre gynnade områden. Studeras varje stadsdelområde för sig syns skillnaderna tydligare. I skärholmen, ett av de stadsdelområden som studerats närmare, pendlar elever där vårdnadshavare hade låg inkomst och / eller utbildning i lägre grad. Figuren nedan beskriver andelen elever efter olika pendlarkategorier i årskurs 8. Det är svårt att dra generella slutsatser när eleverna studeras på stadsdelområdesnivå eftersom antalet elever med de studerade bakgrundsvariablerna blir få. Vi kan dock här se en tendens till att elever med sämre socioekonomiska förutsättningar oftare stannar kvar i samma stadsdelområde där de bor medan elever med mer välutbildade och / eller vårdnadshavare med högre inkomst oftare pendlar till innerstaden.

Figur 74, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i årskurs 8 i Skärholmen

Socioekonomisk bakgrund och byten

I avsnittet beskrivs hur ofta och vilken typ av byten eleverna gjorde mellan skolor i relation till elevernas socioekonomiska bakgrund. Detta ger en bild av om det fanns grupper som oftare bytte skola eller om skolbyten skedde relativt lika i alla grupper av elever oberoende av socioekonomisk bakgrund.

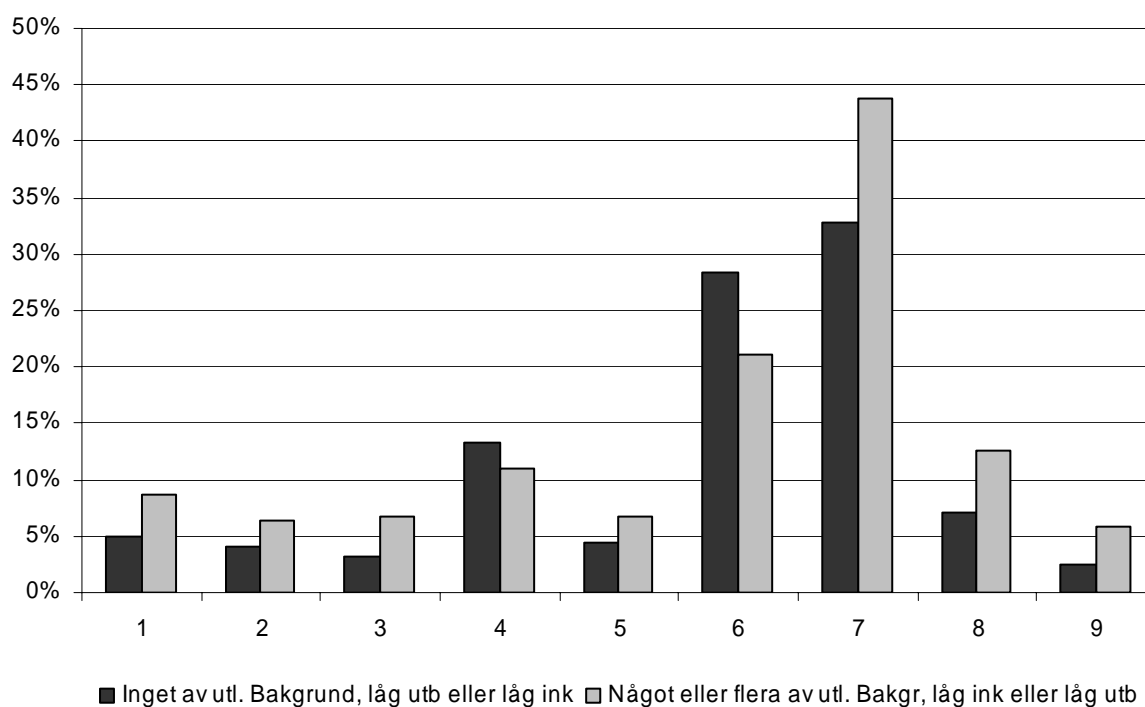
Antal skolbyten

Eleverna som hade utländsk bakgrund, vårdnadshavare med låg inkomst eller vårdnadshavare med lägre utbildningsnivå gjorde fler skolbyten än eleverna som inte hade dessa bakgrundsfaktorer. Delvis beror detta på att eleverna med utländsk bakgrund eller sämre förutsättningar bor i områden där skolornas organisation kräver fler byten. Men även när hänsyn tas till detta kvarstår att dessa elever oftare bytte skola. För att beskriva detta har kvoten mellan antal verkliga byten och antal "planerade" byten beräknats. Med planerade byten avses byten på grund av skolans organisation eller byten med anledning av flytt. Elever med svensk bakgrund byter skola i snitt 1,26 ggr oftare än de "behöver" medan elever med utländsk bakgrund byter 1,51 ggr oftare. Samma jämförelse kan göras för elever med de båda andra bakgrundsfaktorerna. Elever där vårdnadshavarna hade låg inkomst byter skola 1,5 ggr oftare än planerat medan elever där vårdnadshavarna hade normal eller högre inkomst byter skola 1,29 ggr oftare. Elever till vårdnadshavare med låg utbildningsnivå byter skola 1,48 gånger oftare, hade vårdnadshavarna gymnasial eller eftergymnasial utbildning gör eleverna i snitt 1,30 byten fler än de behöver. Men även elever där vårdnadshavarna hade den högsta utbildningsnivån, forskarutbildning, byter skola något oftare än genomsnittet.

Fler än 2 byten var ovanligt. 6 % av eleverna bytte skola 3 gånger eller oftare under sina år i grundskolan. Eleverna med utländsk bakgrund bytte skola oftare än elever med svensk bakgrund. 10 % av eleverna med utländsk bakgrund bytte skola minst 3 gånger. Många av eleverna som bytte skola fler gånger bodde i Skärholmen, men även bland eleverna i Rinkeby var många byten av skola vanligare än i övriga stadsdelsområden.

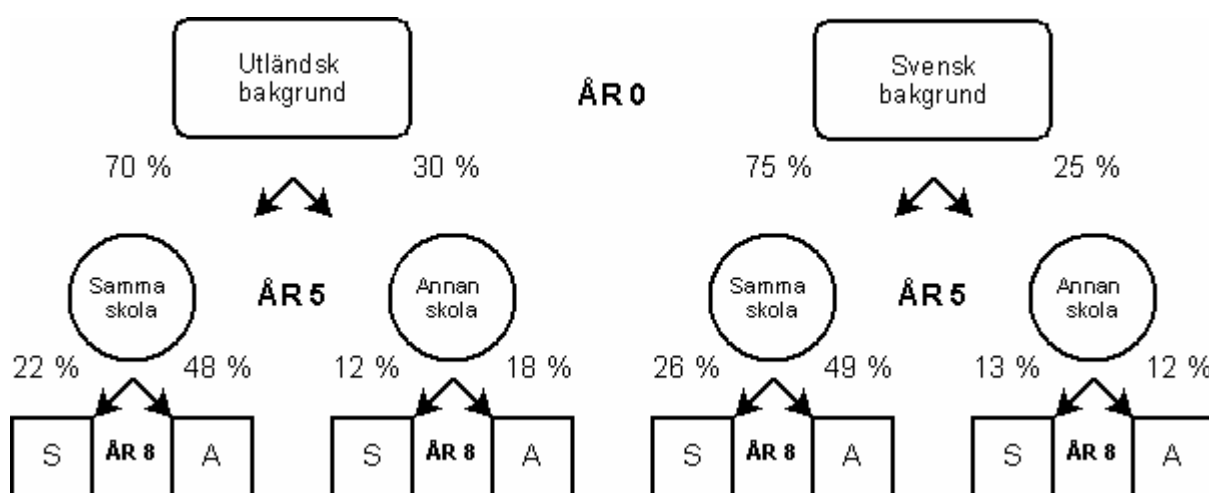
Under de år där man vanligtvis inte byter skola är var vanligare att elever med någon av faktorerna utländsk bakgrund, vårdnadshavare med låg inkomst eller vårdnadshavare med låg utbildningsnivå bytte skola. I årskurs 4 respektive årskurs 7 däremot bytte fler elever som inte hade någon av dessa bakgrundsfaktorer skola. Det största antalet byten i årskurs 4 skedde till Adolf Fredriks musikklasser och Eriksdalsskolan men många byten skedde också inom Bromma stadsdelsområde. Dessa byten gjordes i första hand av elever med bättre socioekonomiska förutsättningar. I figur 29 beskrivs andelen av elever som byter skola efter årskurs efter bytet i de två grupperna "En eller flera av följande bakgrundsfaktorer: Utländsk Bakgrund, vårdnadshavare med låg inkomst eller vårdnadshavare med låg utbildningsnivå" respektive "ingen av följande bakgrundsfaktorer: Utländsk Bakgrund, vårdnadshavare med låg inkomst eller vårdnadshavare med låg utbildningsnivå".

Figur 75, Andel av elever som bytte skola efter årskurs efter bytet och socioekonomisk bakgrund.

På samma sätt som i avsnittet skolbyten kan skolgången för elever med olika socioekonomisk bakgrund jämföras. Som tidigare har beskrivits fanns en tendens till att elever med utländsk bakgrund oftare byter skola än elever med svensk bakgrund. Detta gäller både mellan årskurs 0 och 5 och mellan årskurs 5 och 8. 12 % av de svenska eleverna hade bytt skola både inför årskurs 5 och årskurs 8, 18 % av eleverna med utländsk bakgrund hade bytt skola lika ofta,

Figur 76, Flödesdiagram för skolgång efter om man bytt skola eller går i samma skola efter utländsk bakgrund.

Vi såg tidigare att det var vanligare att eleverna gick i sin närmaste skola under de första åren och senare bytte till andra skolor. För att studera om det fanns någon skillnad mellan de olika bakgrundsvariablerna och hur hela skolgången såg ut gjordes följande indelning¹⁵:

För elever boende i ytterstadens stadsdelsområden:

- Elever som gick hela sin skolgång i det stadsdelsområde där de bodde
- Elever som började skolan i sitt stadsdelsområde eller ett närliggande och senare bytte till en innerstadsskola
- Elever som gick alla sina grundskoleår i ett annat närliggande stadsdelsområde
- Elever som gick alla sina grundskoleår i innerstaden
- Övriga

För elever boende i innerstaden:

- Elever som gick hela sin skolgång i det stadsdelsområde där de bodde
- Elever som började skolan i sitt stadsdelsområde och senare bytte till ett annat stadsdelsområde
- Elever som gick alla sina grundskoleår i ett annat närliggande stadsdelsområde
- Övriga

För att minska effekten av tillfälliga byten har åren 0-2 och 8-9 studerats.

För de olika bakgrundsfaktorerna jämfördes fördelningen mellan dessa grupper. Totalt sett gick 65 % av eleverna som bodde i ytterstaden vid skolstart i skola i samma stadsdelsområde både vid skolstart och skolslut. 7 % av eleverna började skola i det ytterstadsområde där de bodde eller i ett närliggande men avslutade sin skolgång i innerstaden.

Tabell 15, Antal och andel elever boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång.

Beskrivning av skolgång	Antal elever	Andel elever
Samma stadsdelsområde som boende både i åk 0-2 och 8-9	2820	65%
Ej i samma stadsdelsområde som boende men närliggande år 0-2 eller 8-9	65	1%
Boende i ytterstad som gick både i åk 0-2 och 8-9 i innerstadsskolor	38	1%
Elever boende i ytterstad som började skolan i ytterstad och sedan bytte till innerstad	300	7%
Övriga	1142	26%
Totalt	4365	100%

Elever med utländsk bakgrund boende i ytterstadsområden pendlade i något högre grad in till innerstaden och gick mer sällan kvar i samma stadsdelsområde under hela skolperioden än elever med svensk bakgrund. Skillnaderna är dock små. 9 % av eleverna med utländsk bakgrund började sin skolgång i sitt närområde och bytte sedan till en innerstadsskola. 7 % av eleverna med svensk bakgrund hade en sådan skolgång. Det var mindre vanligt att elever med utländsk bakgrund gick i skola i sitt stadsdelsområde både under de första och de sista åren och mer vanligt att eleverna hade en skolgång som innebar byten mellan stadsdelsområden.

¹⁵ För att minska effekten av tillfälliga byten har åren 0-2 och 8-9 studerats. Det kan alltså finnas elever som gjort tillfälliga byten och sedan bytt tillbaka. Ingen hänsyn har tagits till detta för att få en överskådlighet.

Tabell 16, Antal och andel elever boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång och utländsk bakgrund.

Beskrivning av skolgång	Andel elever med svensk bakgrund	Andel elever med utländsk bakgrund
Samma stadsdelsområde som boende både i åk 0-2 och 8-9	66%	59%
Ej i samma stadsdelsområde som boende men närliggande år 0-2 eller 8-9	2%	1%
Boende i ytterstad som gick både i åk 0-2 och 8-9 i innerstadsskolor	1%	2%
Elever boende i ytterstad som började skolan i ytterstad och sedan bytte till innerstad	7%	9%
Övriga	25%	29%
Totalt	100 %	100 %

Vårdnadshavarnas utbildningsnivå hade inget samband med skolgången om den studeras på detta sätt. Vi har tidigare i rapporten visat att sambandet mellan vårdnadshavarnas utbildningsnivå och pendlingen är låg och att både elever till vårdnadshavare med mycket låg utbildning och vårdnadshavare med forskarutbildning pendlar marginellt mer än elever med gymnasie- respektive högskoleutbildning. Om vårdnadshavarna hade låg inkomst fanns en större tendens till att eleverna oftare börjar i skolan i ytterstaden och sedan avslutar i innerstaden eller att eleverna hade en mer ”krokig” skolväg med andra typer av byten.

Tabell 17, Antal och andel elever boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång och vårdnadshavarnas inkomst

Beskrivning av skolgång	Andel elever där vårdnadshavarna inte hade låg inkomst	Andel elever där vårdnadshavarna inte hade låg inkomst
Samma stadsdelsområde som boende både i åk 0-2 och 8-9	65%	62%
Ej i samma stadsdelsområde som boende men närliggande år 0-2 eller 8-9	2%	1%
Boende i ytterstad som gick både i åk 0-2 och 8-9 i innerstadsskolor	1%	2%
Elever boende i ytterstad som började skolan i ytterstad och sedan bytte till innerstad	7%	10%
Övriga	25%	26%
Totalt	100 %	100 %

Slutligen kombineras detta så att enbart elever med utländsk bakgrund jämfördes efter vårdnadshavarnas inkomst och utbildning. Det fanns ingen skillnad mellan elever i hur de gick i skolan beroende på vårdnadshavarnas inkomst. Elever med utländsk bakgrund hade i snitt ungefär samma skolgång vare sig vårdnadshavarna hade hög eller låg inkomst. Däremot fanns en skillnad mellan de elever med utländsk bakgrund vars vårdnadshavare hade högst grundskoleutbildning jämfört med de elever vars vårdnadshavare hade högre utbildning. Elever med utländsk bakgrund med mer välutbildade vårdnadshavare gick i högre grad i skola i ytterstaden de första åren och bytte sedan till en skola i innerstaden. Det rör sig inte heller här om stora skillnader och antalet elever är få varför detta mer skall ses som en tendens.

Tabell 18, Antal och andel elever med utländsk bakgrund boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång och vårdnadshavarnas utbildningsnivå

Beskrivning av skolgång	Andel elever där vårdnadshavarna hade minst gymnasieutbildning	Andel elever där vårdnadshavarna hade högst grundskoleutbildning
Övriga	29%	28%
Samma stadsdelsområde som boende både i åk 0-2 och 8-9	57%	63%
Ej i samma stadsdelsområde som boende men närliggande år 0-2 eller 8-9	1%	0%
Boende i ytterstad som gick både i åk 0-2 och 8-9 i innerstadsskolor	2%	2%
Elever boende i ytterstad som började skolan i ytterstad och sedan bytte till innerstad	10%	7%
Totalt	100 %	100 %

Sammanfattningsvis fanns vissa generella skillnader mellan elever med olika bakgrund i hur de valde skola, men skillnaderna var små. Elever med utländsk bakgrund valde oftare att gå i en skola i innerstaden under de sista skolåren och bland dessa elever var det något vanligare att eleverna hade vårdnadshavare med högre utbildningsnivå. De egentliga skillnaderna fanns i pendlingen till de enstakat skolorna. Elever med olika bakgrund pendlade till olika typer av skolor. Bland dem som bytte inför högstadiet från ytterstad till innerstadsskolor och hade utländsk bakgrund var International School of Stockholm den skola där flest elever gick (22%). I Rålambshovsskolan gick 10 % av dessa elever och i Distra fristående skola 9 %. 8 % vardera gick i Adolf Fredriks skola och i Stadshagsskolan. Elever med utländsk bakgrund där vårdnadshavarna hade lägre utbildning gick oftare på Rålambshovsskolan medan barn till vårdnadshavare med högre utbildningsnivå oftare hade valt International School och Adolf Fredriks musikklasser.

Bland eleverna med svensk bakgrund var Adolf Fredriks musikklasser och Eriksdalsskolan de skolor där flest elever gick. Dessa skolor hade vardera 18 % av de elever med svensk bakgrund som under de sista åren valde att pendla till innerstadens skolor. I Distra skola gick 10 % av eleverna. De skolor som var populärast bland eleverna med utländsk bakgrund, International School och Rålambshovsskolan hade 8 % respektive 3 % av de inpendlande eleverna med svensk bakgrund.

Figurförteckning

Figur 1, Andel elever efter utförare 1998, 2001 och 2005	14
Figur 2, Andel elever med utländsk bakgrund boende per stadsdelsområde vårterminen.....	15
Figur 3, Andel elever där vårdnadshavarna har låg utbildning och efter stadsdelsområde våren 1998, 2001 och 2005	16
Figur 4, Vårdnadshavarnas högsta genomsnittliga inkomst per stadsdelsområde åren 1998, 2001 och 2005.	16
Figur 5, Andel elever (%) som gick i den skola de tillhör genom upptagningsområden, efter stadsdelsområde åren 1998, 2001 och 2005	17
Figur 6, Andel elever (%) som går i den skola de tillhör genom upptagningsområden, efter årskurs åren 1998, 2001 och 2005.....	18
Figur 7, Andel elever (%) som inte går i den skola de tillhör efter var och i vilken typ av skola de går och år.....	19
Figur 8, Andel elever efter den skoltyp de gick i och sdn våren 1998.....	20
Figur 9, Andel elever efter den skoltyp de gick i och sdn våren 2005.....	20
Figur 10, Andel elever efter var och i vilken typ av skola de går och utländsk bakgrund åren 1998, 2001 och 2005	21
Figur 11, Vårdnadshavarnas genomsnittliga inkomst efter skolval åren 1998, 2001 och 2005	21
Figur 12, Skolval efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå 1998.....	22
Figur 13, Skolval efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå 2005.....	23
Figur 14, Andel utpendlande elever efter det stadsdelsområde de bor i åren 1998, 2001 och 2005	24
Figur 15, Andel inpendlande elever efter det stadsdelsområde där de går i skola, åren 1998, 2001 och 2005	24
Figur 16, andel elever med utländsk bakgrund efter boende och var de gick i skola 2005.	28
Figur 17, andel elever med utländsk bakgrund efter boende och var de gick i skola 1998.	29
Figur 18, Andel elever där vårdnadshavarna har låg utbildning efter var de bor och var de går i skola 2005	29
Figur 19, genomsnittlig inkomst för vårdnadshavaren till boende, inpendlande och utpendlande elever efter SDN 1998.	30
Figur 20, genomsnittlig inkomst för vårdnadshavaren till boende, inpendlande och utpendlande elever efter SDN 2005.	31
Figur 21, Elever i innerstaden efter val av skola och utländsk bakgrund.	33
Figur 22, Andel elever boende i Västerort utom Bromma efter vilken typ av skola de går i våren 2005 och om de har svensk eller utländsk bakgrund.....	35
Figur 23, Andel elever boende i Söderort efter vilken typ av skola de går i våren 2005 och om de har svensk eller utländsk bakgrund.	37
Figur 24, Andel elever boende i innerstaden efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.....	34
Figur 25, Andel elever boende i Kista, Rinkeby, Spånga Tensta och Hässelby Vällingby efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.36	
Figur 26, Andel elever boende i Söderort efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.	38
Figur 27, Andel elever med utländsk bakgrund boende i innerstad efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.	35
Figur 28, Andel elever med utländsk bakgrund boende i Västerort utom Bromma efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.	37

Figur 29, Andel elever med utländsk bakgrund boende i Söderort efter vilken typ av skola de gick i våren 2005 och vårdnadshavarnas högsta utbildning.....	39
Figur 30, Andel elever med utländsk bakgrund som pendlar till innerstaden efter vårdnadshavarens utbildningsnivå våren 2005	39
Figur 31, Andel elever som "ska" byta skola efter val av skola ht 2005 och sdn där de bor... 42	
Figur 32, Andel elever som "ska" byta skola efter typ av skola ht 1998 och sdn där de bor... 43	
Figur 33, Andel elever som "ska" byta efter utländsk bakgrund och val av skola, åren 1998, 2001 och 2005.	44
Figur 34, Andel elever som "ska" byta efter om man bor i en familj med låg inkomst och typ av skola åren 1998, 2001 och 2005	45
Figur 35, Andel elever som "ska" byta efter vårdnadshavarnas högsta utbildning och typ av skola eleven bytte till 1998, 2001 och 2005	45
Figur 36, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter skola de byter till 2005	48
Figur 37, Antal elever som byter skola utan att de "måste" efter den årskurs de gick i under våren 1998, 2001 och 2005.	49
Figur 38, Andel elever av alla elever med svensk resp. utländsk bakgrund som gör ett aktivt val åren 1998, 2001 och 2005.	50
Figur 39, Andel byten (aktivt val) efter typ av skola eleven bytte till och utländsk bakgrund 1998-2005.....	50
Figur 40, Andel elever av alla elever i familjer där man har låg inkomst samt övriga familjer som gör ett aktivt val åren 1998, 2001 och 2005.	51
Figur 41, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå och val av skola vid ett aktivt byte 1998.....	52
Figur 42, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildning och val av skola vid ett aktivt byte 2001	52
Figur 43, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildning och val av skola vid ett aktivt byte 2005	53
Figur 44, Jämförelse mellan dem som gör aktiva val och dem som ska byta efter vilken skola de byter till hösten 1998, 2001 och 2005	54
Figur 45, Antal barn som började skolan hösten 1997 efter stadsdelsområde.	61
Figur 46, Antal barn i studien som började i en fristående skola hösten 1997 efter stadsdelsområde.	62
Figur 47, Antal elever i fristående skolor efter årskurs.....	62
Figur 48, Andel elever som går i upptagningsområdets skola år 0 och år 8 efter stadsdelsområde.	63
Figur 49 Andel elever per årskurs som går i skola i det stadsdelområde där de bor.....	64
Figur 50, Andel barn i förskoleklass som gick i skola det egna stadsdelsområdet efter stadsdelsområde (boende).	65
Figur 51, Andel elever som gick i förskoleklass i ett annat stadsdelsområde än det där de bodde efter skolans stadsdelsområde	65
Figur 52, Andel barn efter vilka årskurser som erbjöds i den skola där eleverna började.....	67
Figur 53, Andel elever efter antal byten mellan skolor under grundskoleåren	67
Figur 54, Antal byten efter årskurs året efter bytet.	68
Figur 55, Flödesdiagram för skolgång efter om man bytt skola eller går i samma skola.	69
Figur 56, Flödesdiagram för skolgång efter om man bytt skola eller går i samma skola för fristående och kommunala skolor.	69
Figur 57, Flödesdiagram för skolgång efter hur eleverna byter mellan fristående och kommunala skolor.	70
Figur 58, Flödesdiagram för skolgång efter hur eleverna byter mellan den egna och andra stadsdelsområden	70

Figur 59, Andel elever med utländsk bakgrund efter stadsdelsområde	71
Figur 60, Andel elever efter vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå och stadsdelsområde	72
Figur 61, Genomsnittligt sammanlagd taxerad förvärvs- och kapitalinkomst 1998	73
Figur 62, Andel elever med utländsk bakgrund och vårdnadshavare med låg inkomst respektive låg utbildning.	73
Figur 63, Andel elever med svensk bakgrund och vårdnadshavare med låg inkomst respektive låg utbildning.....	74
Figur 64, Andel elever som går i upptagningsområdets skola efter utländsk bakgrund och årskurs.	75
Figur 65, Andel elever i förskoleklassen efter pendling och socioekonomisk bakgrund.	76
Figur 66, Andel elever i årskurs 5 efter pendling och socioekonomisk bakgrund.....	77
Figur 67, Andel elever i årskurs 8 efter pendling och socioekonomisk bakgrund.....	77
Figur 68, elever efter pendling i förskoleklassen och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.....	78
Figur 69, elever efter pendling i årskurs 5 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.....	78
Figur 70, elever efter pendling i årskurs 8 och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå.....	79
Figur 71, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i förskoleklassen.....	80
Figur 72, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i årskurs 5	80
Figur 73, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i årskurs 8	81
Figur 74, Pendling efter hur pendling skedde och utländsk bakgrund i årskurs 8 i Skärholmen	81
Figur 75, Andel av elever som bytte skola efter årskurs efter bytet och socioekonomisk bakgrund.....	83
Figur 76, Flödesdiagram för skolgång efter om man bytt skola eller går i samma skola efter utländsk bakgrund.	83

Tabellförteckning

Tabell 1, Andel elever efter socioekonomisk bakgrund och vilken typ av skola eleven gick i 1998.....	27
Tabell 2, Andel elever efter socioekonomisk bakgrund och vilken typ av skola eleven gick i 2005.....	27
Tabell 3, Andel elever i Älvsjö och inpendlande elever till Älvsjö efter vårdnadshavarnas utbildning, utländsk bakgrund och familjer med låg inkomst 2005.....	32
Tabell 4, Antal elever efter om de går kvar i samma skola efter sommaren och om de ”ska” byta eller flyttar 1998	40
Tabell 5, Antal elever efter om de går kvar i samma skola efter sommaren och om de ”ska” byta eller flyttar 2001	41
Tabell 6, Antal elever efter om de går kvar i samma skola efter sommaren och om de ”ska” byta eller flyttar 2005	41
Tabell 7, Elever som inte skall byta efter om de går i den egna skolan under vårterminen och under höstterminen 1998.....	46
Tabell 8, Elever som gör aktiva val efter om de går i den egna skolan under vårterminen och under höstterminen 2001	46
Tabell 9, Elever som inte skall byta efter om de går i den egna skolan under vårterminen och under höstterminen 2005	47
Tabell 10, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter i vilket stadsdelsområde de går i skola under våren och hösten 1998	47

Tabell 11, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter i vilket stadsdelsområde de går i skola under våren och hösten 2001	47
Tabell 12, Elever som byter skola trots att de inte "måste" efter i vilket stadsdelsområde de går i skola under våren och hösten 2005	48
Tabell 13, Benägenheter att göra aktivt val, gå i egen skola samt att pendla givet bakgrundsvariabler 1998, 2001 och 2005	56
Tabell 14, Sannolikheter att gå i en fristående skola givet bakgrundsvariabler åren 1998, 2001 och 2005	57
Tabell 15, Antal och andel elever boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång.....	84
Tabell 16, Antal och andel elever boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång och utländsk bakgrund.....	85
Tabell 17, Antal och andel elever boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång och vårdnadshavarnas inkomst	85
Tabell 18, Antal och andel elever med utländsk bakgrund boende i ytterstad vid skolstart efter skolgång och vårdnadshavarnas utbildningsnivå	86